

บทที่ 5 ผลการศึกษา

บทนี้เป็นการกล่าวถึงผลการศึกษาซึ่งได้ดำเนินการตามวิธีการที่ได้แสดงไว้ในบทที่ 3 ผลการศึกษาในภาพรวมชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการค้าในปัจจุบันของไทยกับลาตินอเมริกาเป็นในลักษณะการค้าระหว่างอุตสาหกรรม ขณะที่การค้าในรูปแบบของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันแม้ในปัจจุบันจะอยู่ในระดับต่ำแต่ก็มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น นอกจากนี้ไทยยังสามารถที่จะเพิ่มการค้ากับลาตินอเมริกาได้จากโอกาสที่เกิดขึ้นผ่านทฤษฎีห่านบิน ขณะที่อุปสรรคทางการค้าอย่างระยะทางก็มีได้เป็นปัญหาทางการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาอย่างแท้จริง ปัญหาในเรื่องอื่นอย่างข้อมูลข่าวสารและรูปแบบการค้าในรายการสินค้าต่างหากที่ทำให้ไทยมีสัดส่วนการค้ากับลาตินอเมริกาน้อยกว่าเกาหลีใต้ สอดคล้องกับผลการศึกษาในส่วนดัชนีการค้าต่างๆที่ชี้ให้เห็นว่าจริงๆแล้วไทยมีรูปแบบของสินค้าส่งออกที่สอดคล้องกับลาตินอเมริกา แต่ไทยมิได้มีการค้าในสินค้ากลุ่มดังกล่าวกับลาตินอเมริกามากนักด้วยหลายสาเหตุด้วยกัน

ในขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาลาตินอเมริกาในฐานะที่เป็นคู่แข่งของไทยในตลาดต่างๆแล้วพบว่าลาตินอเมริกามีได้เป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทยด้วยเหตุที่ว่าไทยและลาตินอเมริกามีรูปแบบของสินค้าส่งออกที่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในหัวข้อต้นๆที่กล่าวว่าไทยค้ากับลาตินอเมริกาในลักษณะการค้าระหว่างอุตสาหกรรม หรืออีกนัยหนึ่งไทยกับลาตินอเมริกานัดในสินค้าคนละอย่าง อย่างไรก็ตาม ในอนาคตเมื่อลาตินอเมริกามีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นและหันไปสู่การเป็นผู้ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมากขึ้น อาจทำให้ลาตินอเมริกาเป็นคู่แข่งที่น่ากลัวของไทยได้ แม้ว่าไทยอาจจะได้ประโยชน์จากรูปแบบการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับลาตินอเมริกาที่เพิ่มมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นโอกาสที่ไทยรวมไปถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกาจะส่งเสริมการค้าระหว่างกันก็ยังมีอยู่อย่างมาก รวมไปถึงการร่วมมือกันผ่านกรอบการเจรจาอย่าง FEALAC จะทำให้ทั้งสองภูมิภาคมีโอกาสที่จะเพิ่มการค้าและการลงทุนระหว่างกันได้

5.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่อธิบายรูปแบบทางการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศ ในแถบลาตินอเมริกา

5.1.1 ผลการทดสอบสัดส่วนปัจจัยการผลิต

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการพิจารณาโอกาสทางการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาที่สามารถอธิบายได้โดยทฤษฎีสัดส่วนปัจจัยการผลิตหรือทฤษฎีการค้าระหว่างอุตสาหกรรม

(Inter-industry trade) ของ Heckscher-Ohlin จากทฤษฎีนี้ประเทศที่มีความเข้มข้นในปัจจุบันการผลิตชนิดใดหรือมีปัจจัยการผลิตชนิดใดอยู่มากจะมีความชำนาญในการผลิตสินค้าที่มีความเข้มข้นของปัจจัยการผลิตชนิดนั้นและเป็นในทางกลับกันสำหรับประเทศคู่ค้า โดยความแตกต่างกันของปัจจัยการผลิตในแต่ละประเทศอาจเนื่องมาจากระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน สำหรับกรณีของไทยกับลาตินอเมริกานั้นมีสมมุติฐานในเบื้องต้นว่าไทยมีระดับการพัฒนาที่สูงกว่าลาตินอเมริกาจึงน่าที่จะส่งออกสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนเข้มข้นซึ่งคาดว่าจะมีอยู่มากในประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่สูงกว่า

ในการศึกษาได้ใช้วิธีการทดสอบสัดส่วนปัจจัยการผลิตตามแบบของ Harkness และ Kyle (1975) และ Paitoon (1995) ซึ่งใช้วิธีการทางเศรษฐมิติแบบ Logit และ Probit โดยการศึกษาครั้งนี้ได้นำมาใช้ในการวิเคราะห์รูปแบบทางการค้าและทิศทางการค้าของไทยกับประเทศในแถบลาตินอเมริกาในช่วงพ.ศ. 2534-2543 สมมุติฐานในการศึกษามีอยู่ว่าค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรอิสระซึ่งก็คือทุนทั้งหมดหรือทุนรวมต่อแรงงาน (Total capital per labour) หรือในกรณีจำแนกเป็นทุนมนุษย์และทุนกายภาพนั้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียว (เป็นบวก) กับตัวแปรอิสระซึ่งก็คือมีการส่งออกสุทธิจากไทยไปยังลาตินอเมริกา

1. Logit

จากการประมาณสมการตามทฤษฎีสัดส่วนปัจจัยการผลิตหรืออีกนัยหนึ่งคือทฤษฎีการค้าระหว่างอุตสาหกรรมของการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาโดยวิธี Logit ในช่วงระหว่างปีพ.ศ. 2534-2543 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรอิสระในกรณีปัจจัยทุนทั้งหมดหรือทุนรวมต่อแรงงาน (Total capital per labour) ไม่มีปีใดที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่เมื่อจำแนกเป็นทุนกายภาพต่อแรงงาน (Physical capital per labour) และทุนมนุษย์ต่อแรงงาน (Human capital per labour) พบว่ามีบางปีเท่านั้นที่ค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรอิสระมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูรายละเอียดผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ตามวิธี Logit ได้จากตารางที่ 5.1)

ผลที่ได้จากการทดสอบในกรณีปัจจัยทุนทั้งหมดตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่า ไม่มีปีใดที่ค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรอิสระนั้นนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่เดียวกันค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้นั้นก็ยังมีค่าที่ตรงกันข้ามกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้คือค่าจากการทดสอบนั้นเป็นลบเกือบทุกปีมีเพียงปีเดียวคือ 2534 ที่ค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวก ถึงแม้ว่าการที่ค่าสัมประสิทธิ์ส่วนใหญ่มีค่าเป็นลบซึ่งแสดงถึงว่าการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาส่วนใหญ่นั้นไทยมีการนำเข้าสุทธิในสินค้าที่ใช้

ทุนเป็นหลักและส่งออกสุทธิในสินค้าที่ใช้แรงงานเป็นหลัก แต่ก็ไม่สามารถสรุปดังกล่าวได้เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยทุนร่วมนั้นไม่มีปีใดที่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อจำแนกปัจจัยทุนรวมออกเป็นทุนกายภาพและทุนมนุษย์พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของทุนกายภาพและทุนมนุษย์มีนัยสำคัญทางสถิติในระดับที่ไม่สูงนักในปีพ.ศ. 2535 2539 2540 และ 2541 ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากปัจจัยทุนกายภาพนั้นเกือบทุกปีตรงกันข้ามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้คือมีค่าเป็นลบยกเว้นปีพ.ศ. 2534 ที่มีค่าเป็นบวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยทุนกายภาพในทุกปีที่มีนัยสำคัญทางสถิติพบว่ามีค่าเป็นลบหมายความว่าถึงในปีนั้นๆ ไทยมีการนำเข้าสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนกายภาพเข้มข้น ประกอบด้วย กระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นน้ำมันปิโตรเลียม เหล็กและเหล็กกล้าขั้นมูลฐาน ผลิตภัณฑ์ที่มีโครงสร้างเป็นโลหะ ถังน้ำ ที่เก็บน้ำ และเครื่องกำเนิดไอน้ำ ผลิตภัณฑ์โลหะประดิษฐ์อื่นๆ การต่อเรือและการซ่อมเรือ และการผลิตหัวรถจักรของรถไฟและรถราง และรถที่เดินบนราง (ดูรายละเอียดหมวดอุตสาหกรรมที่มีการนำเข้าสุทธิและส่งออกสุทธิได้จากตารางที่ 5.2) สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยทุนมนุษย์นั้นส่วนใหญ่เป็นไปตามสมมติฐานคือมีค่าเป็นบวกยกเว้นปีพ.ศ. 2534 2536 และ 2543 ที่มีค่าเป็นลบ และเมื่อพิจารณาเฉพาะปีที่มีนัยสำคัญทางสถิติพบว่าค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเป็นบวกในทุกปีที่มีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าในปีพ.ศ. 2535 และ 2539-2541 ไทยมีการส่งออกสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนมนุษย์เข้มข้นไปยังลาตินอเมริกา ประกอบด้วย ลวดและเคเบิลที่หุ้มฉนวน หม้อสะสมไฟฟ้า เซลล์ปฐมภูมิและแบตเตอรี่ปฐมภูมิ การผลิตหลอดไฟฟ้า อุปกรณ์ไฟฟ้าอื่นๆ หลอดอิเล็กทรอนิกส์ และส่วนประกอบอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ เครื่องส่งสัญญาณโทรทัศน์และวิทยุ และเครื่องอุปกรณ์สำหรับโทรศัพท์และโทรเลขแบบใช้สาย การผลิตเครื่องรับโทรทัศน์ และวิทยุ และสินค้าที่เกี่ยวข้อง และอุปกรณ์และเครื่องใช้ในทางการแพทย์ และเครื่องใช้ที่ใช้ในทางการวัด การตรวจสอบ การทดสอบ การเดินเรือ การเดินอากาศ และใช้ในวัตถุประสงค์อื่นๆ ยกเว้นอุปกรณ์ที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์

สินค้าในหมวดอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเข้มข้นที่ไทยนำเข้าสุทธิ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ สัตว์น้ำ ผลไม้ ผัก น้ำมัน และไขมัน นมและผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการไม้ สัตว์ปีก สัตว์และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ และอาหารสัตว์สำเร็จรูป และผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการเลี้ยงไม้และการใส่ไม้

อย่างไรก็ตาม จากผลการประมาณสมการพบว่าในหลายปีที่ทำการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยทุนรวมเป็นลบ แต่เมื่อจำแนกปัจจัยทุนรวมออกมาพบว่าค่า

สัมประสิทธิ์ของปัจจัยทุนกายภาพเป็นลบขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยทุนมนุษย์เป็นบวกแสดงว่าในปีนั้นๆไทยมีการนำเข้าสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนกายภาพเข้มข้นมากกว่าการส่งออกสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนมนุษย์เข้มข้นจึงส่งผลทำให้ไทยมีการนำเข้าสุทธิในสินค้าที่ใช้ทำเข้มข้นจากลาตินอเมริกา ประกอบกับการที่ไทยมีการนำเข้าสุทธิในสินค้าที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเข้มข้นซึ่งมีความเป็นไปได้ สินค้าเหล่านี้อาจรวมอยู่กับสินค้าที่ใช้ทุนกายภาพเข้มข้นได้ แต่การสรุปดังกล่าวไม่สามารถทำได้ เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยทุนรวมนั้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเลย การอธิบายในลักษณะแบบนี้สามารถนำไปปรับใช้ได้กับกรณีอื่นเช่น ทุนรวมนี้อาจเป็นบวกขณะที่ทุนกายภาพมีค่าเป็นบวกและทุนมนุษย์มีค่าเป็นลบแสดงว่าไทยส่งออกสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนกายภาพเข้มข้นมากกว่านำเข้าสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนมนุษย์เข้มข้นจึงทำให้ไทยส่งออกสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนเข้มข้น เป็นต้น

ตารางที่ 5.1: ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการตามทฤษฎีสัดส่วนปัจจัยการผลิตในการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาโดยวิธี Logit ระหว่างปีพ.ศ. 2534-2543

พ.ศ.	ทุนรวมต่อแรงงาน (Total capital per labour)	ทุนกายภาพต่อแรงงาน (Physical capital per labour)	ทุนมนุษย์ต่อแรงงาน (Human capital per labour)
2534	4.6E-07	1.6E-07	-6.1E-06
2535	-3.6E-07	-1.9E-06*	2.9E-05*
2536	-6.6E-07	-4.4E-07	-7.9E-06
2537	-1.5E-06	-1.9E-06	1.5E-05
2538	-5.2E-07	-7.2E-07	1.3E-06
2539	-1.8E-06	-4.1E-06**	3.0E-05*
2540	-5.8E-07	-2.0E-06*	3.2E-05*
2541	-4.1E-07	-1.8E-06*	3.3E-05*
2542	-5.0E-07	-1.3E-06	2.2E-05
2543	-1.4E-06	-9.0E-07	-8.1E-06

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติแบบหางเดียว (one-tailed t statistics) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

**มีนัยสำคัญทางสถิติแบบหางเดียว (one-tailed t statistics) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ขณะที่แนวโน้มในการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาซึ่งพิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์ที่แสดงถึงความน่าจะเป็นหรือความเป็นไปได้ในการส่งออกสุทธิ (ค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก) หรือนำเข้าสุทธิ (ค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบ) ทั้งในกรณีปัจจัยทุนรวมและทุนกายภาพกับทุน

มนุษย์มีค่าที่ไม่แน่นอน กล่าวคือการเพิ่มขึ้นและลดลงของค่าสัมประสิทธิ์ไม่ชัดเจน ในบางปีมีค่าเพิ่มขึ้นขณะที่ในบางปีมีค่าลดลง

จากผลการประมาณสมการข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาในช่วงระหว่างปีพ.ศ. 2535 และ 2539-2541 นั้น ไทยมีการส่งออกสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนมนุษย์เข้มข้นและนำเข้าสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนกายภาพเข้มข้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งตามทฤษฎีสัดส่วนปัจจัยการผลิตได้ว่า ไทยมีปัจจัยการผลิตที่เป็นทุนมนุษย์มากกว่าลาตินอเมริกาจึงทำให้การส่งออกสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนมนุษย์เข้มข้นไปยังลาตินอเมริกา ขณะที่ลาตินอเมริกามีปัจจัยทุนกายภาพมากกว่าไทยจึงส่งออกสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนกายภาพเข้มข้นมายังไทย

ตารางที่ 5.2: หมวดอุตสาหกรรมที่มีการนำเข้าสุทธิและส่งออกสุทธิ¹ ตามวิธีการแบบ Logit และ Probit²

ปีที่มีนัยสำคัญทางสถิติ	หมวดอุตสาหกรรมทุนกายภาพเข้มข้นที่มีการนำเข้าสุทธิ	หมวดอุตสาหกรรมทรัพยากรธรรมชาติเข้มข้นที่มีการนำเข้าสุทธิ	หมวดอุตสาหกรรมทุนมนุษย์เข้มข้นที่มีการส่งออกสุทธิ
2535	210 232 271 281 289 291 292 351 352	151 153 154 201	314 319 321 322 323 331 332
2539	210 232 271 289 291 292 341 351	151 152 153 201	313 314 315 319 321 322 323 331
2540	210 232 271 281 289 351 352	151 152 153 201	311 313 314 315 319 321 322 323 331
2541	232 271 281 289 351 352	151 152 153 154 160 201	311 313 314 315 319 321 322 323 331 332

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: เป็นการจำแนกหมวดอุตสาหกรรมตามระบบ ISIC โดยที่การพิจารณาการส่งออกสุทธิและนำเข้าสุทธิใช้เกณฑ์การจำแนกตาม Corrected Net Export และคำอธิบายรหัสของ ISIC ดูได้จากตารางผนวกที่ 3

²ในปีพ.ศ. 2541 นั้นการนำเข้าสุทธิในอุตสาหกรรมทุนกายภาพเข้มข้นตามวิธีการแบบ Probit ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. Probit

ผลที่ได้จากการประมาณสมการตามวิธีการแบบ Probit นั้นคล้ายกับผลที่ได้จากวิธีการแบบ Logit ในทุกกรณียกเว้นนัยสำคัญทางสถิติของปัจจัยทุนกายภาพที่แตกต่างจากวิธีการแบบ Logit เล็กน้อย โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากวิธี Probit นั้นมีค่าน้อยกว่าค่าที่ได้จากวิธี Logit (ดูรายละเอียดจากตารางที่ 5.3)

เช่นเดียวกับผลที่ได้จากวิธีการแบบ Logit ในกรณีของปัจจัยทุนรวมนั้นไม่มีปีใดที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติโดยที่ค่าสัมประสิทธิ์ใน 9 ปีจาก 10 ปี (ยกเว้นปีพ.ศ. 2534) มีค่าเป็นลบ แต่ก็ไม่สามารถสรุปได้ว่าไทยนำเข้าสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนเข้มข้นและส่งออกสุทธิในสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้นเนื่องจากความไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 5.3: ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการตามทฤษฎีสัดส่วนปัจจัยการผลิตในการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาโดยวิธี Probit ระหว่างปีพ.ศ. 2534-2543

พ.ศ.	ทุนรวมต่อแรงงาน (Total capital per labour)	ทุนกายภาพต่อแรงงาน (Physical capital per labour)	ทุนมนุษย์ต่อแรงงาน (Human capital per labour)
2534	2.9E-07	1.0E-07	-3.8E-06
2535	-2.3E-07	-1.2E-06*	1.8E-05**
2536	-4.1E-07	-2.9E-07	-4.7E-06
2537	-9.3E-07	-1.1E-06	8.1E-06
2538	-3.3E-07	-4.5E-07	6.6E-07
2539	-1.1E-06	-2.5E-06**	1.8E-05*
2540	-3.7E-07	-1.2E-06	1.9E-05*
2541	-2.6E-07	-9.1E-07	1.7E-05*
2542	-3.2E-07	-6.9E-07	1.2E-05
2543	-7.7E-07	-5.6E-07	-4.7E-06

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติแบบหางเดียว (one-tailed t statistics) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

**มีนัยสำคัญทางสถิติแบบหางเดียว (one-tailed t statistics) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

สำหรับกรณีที่จำแนกทุนออกเป็นทุนกายภาพและทุนมนุษย์นั้นพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของทุนกายภาพมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับที่ไม่สูงนักในปีพ.ศ. 2535 2539 และ

2540 ขณะที่ทุนมนุษย์มีนัยสำคัญทางสถิติในปีพ.ศ. 2535 2539 2540 และ 2541 เช่นเดียวกับวิธีการแบบ Logit ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยทุนกายภาพนั้นเป็นลบเกือบทุกปียกเว้นปีพ.ศ. 2534 ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยทุนมนุษย์ส่วนใหญ่เป็นบวกยกเว้นปีพ.ศ. 2534 2536 และ 2543 ที่มีค่าเป็นลบ ค่าสัมประสิทธิ์ในปีที่มีนัยสำคัญทางสถิติของทั้งสองปัจจัยเป็นไปตามค่าส่วนใหญ่ของแต่ละปัจจัยที่สามารถกล่าวได้ว่าในปีพ.ศ. 2535 และ 2539-2540 ไทยมีการนำเข้าสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนกายภาพเข้มข้น ขณะที่ในปีพ.ศ. 2535 และ 2539-2541 ไทยมีการส่งออกสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนมนุษย์เข้มข้น เมื่อพิจารณาแนวโน้มพบว่าเป็นเช่นเดียวกับวิธีการแบบ Logit คือมีแนวโน้มที่ไม่แน่นอนทั้งในกรณีปัจจัยทุนรวมและเมื่อจำแนกเป็นทุนกายภาพและทุนมนุษย์

จากผลการประมาณสมการข้างต้นสรุปได้ว่ารูปแบบการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาที่เกิดขึ้นในปีพ.ศ. 2535 และ 2539-2540 นั้นไทยมีการส่งออกสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนมนุษย์เข้มข้นและนำเข้าสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนกายภาพเข้มข้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งตามทฤษฎีสัดส่วนปัจจัยการผลิตได้ว่าไทยมีปัจจัยการผลิตที่เป็นทุนมนุษย์มากกว่าลาตินอเมริกาจึงทำการส่งออกสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนมนุษย์เข้มข้นไปยังลาตินอเมริกา ขณะที่ลาตินอเมริกามีปัจจัยทุนกายภาพมากกว่าไทยจึงส่งออกสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนกายภาพเข้มข้นมายังไทย โดยหมวดอุตสาหกรรมทุนกายภาพและทุนมนุษย์ที่มีการนำเข้าและส่งออกสุทธินั้นเหมือนกับวิธีการแบบ Logit สำหรับในปีพ.ศ. 2541 นั้นไทยมีการส่งออกสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนมนุษย์เข้มข้นขณะที่การนำเข้าสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนกายภาพเข้มข้นไม่สามารถสรุปได้เนื่องจากไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อสรุปในภาพรวมที่ได้จากการศึกษาในส่วนนี้คือการค้าระหว่างอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นเป็นการค้าในลักษณะที่ไทยมีการนำเข้าสุทธิในสินค้าทุนกายภาพเข้มข้นและส่งออกสุทธิในสินค้าทุนมนุษย์เข้มข้น อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาที่ได้จากส่วนนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากรูปแบบการค้าที่เกิดขึ้นอาจสามารถอธิบายได้โดยทฤษฎีอื่น เช่น ทฤษฎีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน นอกจากนี้ ผลการศึกษาในหัวข้ออื่นๆถัดไปจะช่วยทำให้ความชัดเจนในเรื่องนี้มีมากขึ้นและเป็นไปอย่างครอบคลุม

5.1.2 ผลการทดสอบการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการทดสอบเพื่อพิจารณาถึงระดับและแนวโน้มของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันระหว่างประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกาทั้งในระดับภาพรวมและการค้าในระดับรายการสินค้าหรืออุตสาหกรรม ตามที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 3 ถึงวิธีการศึกษาที่ใช้วัดค่าดัชนีการค้าภายในอุตสาหกรรมอุตสาหกรรมเดียวกันในที่นี้ว่าใช้วิธีการตาม

แบบของ Grubel และ Lloyd (1978) หรือค่าดัชนี G-L โดยทำการศึกษาในช่วงพ.ศ. 2528-2543 เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาค่าดัชนี G-L นั้นจำแนกดังนี้คือค่าดัชนี G-L ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไปจัดว่ามีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในระดับสูง น้อยกว่าร้อยละ 50 แต่มากกว่าร้อยละ 5 จัดว่ามีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในระดับปานกลาง และตั้งแต่ร้อยละ 5 ลงมาจัดว่ามีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในระดับต่ำ

1. ระดับภูมิภาค

ผลการทดสอบค่าดัชนีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันรวม (B_j) ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยรวมกับลาตินอเมริกา (ตารางที่ 5.4) พบว่า ในช่วงปีพ.ศ. 2528-2543 มีค่าที่ไม่สูงนักโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 14.93 ขณะที่แนวโน้มของค่าดัชนีนั้นไม่แน่นอนโดยลดลงจากร้อยละ 16.10 ในช่วงพ.ศ. 2528-2533 เป็นร้อยละ 10.94 ในช่วงพ.ศ. 2534-2538 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 17.51 ในช่วงพ.ศ. 2539-2543 แม้จะมีแนวโน้มที่ไม่แน่นอนแต่ก็ค่อนข้างเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกานั้นมีแนวโน้มที่ค่อนข้างเพิ่มขึ้น

จากการพิจารณาค่าดัชนี G-L ในระดับอุตสาหกรรมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยรวม (ตารางผนวกที่ 4) พบว่ากลุ่มที่มีค่าดัชนีในระดับสูงมีจำนวนหลายอุตสาหกรรม อาทิ อาหารและการเตรียมอาหาร ส่วนประกอบของเคมีอินทรีย์ โรงงานก่อสร้างและวิศวกรรมโยธา เครื่องสูบของเหลวและชิ้นส่วน สิ่งที่มีส่วนผสมของไนโตรเจน และการผลิตแร่ เป็นต้น ส่วนกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าดัชนีในระดับต่ำนั้น (ตารางผนวกที่ 5) เช่น สินแร่เหล็ก ถ่านหินโค้ก ไม้อื่นๆ และข้าวสาลี เป็นต้น กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าดัชนีสูงนั้นมีสัดส่วนมูลค่าการค้า การส่งออก และการนำเข้าโดยเฉลี่ยในช่วงพ.ศ. 2528-2543 อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับร้อยละ 6.0 5.1 และ 7.1 ตามลำดับ แต่มีแนวโน้มการขยายตัวของสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น ในกลุ่มนี้เส้นค้าขายสิ่งทอเป็นอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนมูลค่าการค้าสูงที่สุด (ร้อยละ 1.2) แต่ขยายตัวลดลง ขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าดัชนีต่ำนั้นมีสัดส่วนมูลค่าการค้า การส่งออก และการนำเข้าอยู่ในระดับสูงเท่ากับร้อยละ 42.9 44.8 และ 41.8 ตามลำดับ โดยที่สัดส่วนมูลค่าการค้าและการส่งออกมีแนวโน้มที่ไม่แน่นอนแต่ค่อนข้างลดลง ขณะที่สัดส่วนมูลค่าการค้านำเข้ามีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ในกลุ่มที่มีค่าดัชนีต่ำนี้ อาหารสัตว์ และอุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน มีสัดส่วนมูลค่าการค้ามากที่สุด (ร้อยละ 3.1) และมีการขยายตัวที่เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 5.4: ค่าดัชนีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันในการค้ารวมทุกสินค้าระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา¹

หน่วย: ร้อยละ

พ.ศ.	เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	เกาหลีใต้	จีน	ไต้หวัน	ไทย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	อินโดนีเซีย	ฮ่องกง
2528	17.55	2.55	0.63	4.80	0.47	0.85	4.27	2.32	7.33
2529	19.88	5.02	1.70	8.28	0.75	1.47	4.72	0.43	9.22
2530	16.33	10.52	2.17	7.80	1.31	1.37	6.12	0.74	7.65
2531	13.39	14.78	4.00	7.42	1.87	1.63	11.51	0.67	7.92
2532	15.14	8.21	5.67	8.86	1.39	4.56	14.96	0.98	9.69
2533	14.33	7.07	5.80	7.46	1.29	7.75	10.69	1.43	6.17
2534	12.71	6.55	4.59	5.40	2.16	3.84	13.66	2.13	4.70
2535	10.78	5.20	4.55	5.64	4.09	7.32	17.23	3.16	4.86
2536	10.95	4.33	5.34	4.85	6.70	8.08	20.71	2.49	5.35
2537	9.26	4.08	4.22	4.60	8.10	7.27	13.97	2.84	4.37
2538	11.00	4.07	7.01	5.24	6.47	6.33	12.53	3.39	6.31
2539	17.53	12.69	6.37	5.35	8.84	6.99	16.30	5.63	10.22
2540	17.88	11.30	7.04	5.40	16.00	10.97	20.91	7.62	7.59
2541	16.10	4.39	7.14	5.13	18.77	13.66	26.86	10.50	6.98
2542	18.30	8.29	9.30	7.61	19.87	13.00	31.88	7.69	7.01
2543	17.76	8.23	11.94	6.67	15.08	15.14	34.00	7.98	7.86
2528-2543	14.93	7.33	5.47	6.28	7.07	6.89	16.27	3.75	7.08
2528-2533	16.10	8.03	3.33	7.44	1.18	2.94	8.71	1.10	8.00
2534-2538	10.94	4.85	5.14	5.15	5.50	6.57	15.62	2.80	5.12
2539-2543	17.51	8.98	8.36	6.03	15.71	11.95	25.99	7.88	7.93

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ¹คำนวณจากค่า B คูณด้วย 100

²เป็นค่าเฉลี่ย

2. ระดับประเทศ

เมื่อพิจารณาในรายประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พบว่า ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา (พ.ศ. 2528-2543) สิงคโปร์มีค่าดัชนีสูงที่สุดเท่ากับร้อยละ 16.27 รองลงมาได้แก่ เกาหลีใต้ ฮ่องกง และไทย เท่ากับร้อยละ 7.33 7.08 และ 7.07 ตามลำดับ ขณะที่มาเลเซีย ไต้หวัน และจีน มีค่าดัชนีเท่ากับร้อยละ 6.89 6.28 และ 5.47 ตามลำดับ ประเทศที่มีค่าดัชนีการค้า

ภายในอุตสาหกรรมเดียวกันรวมต่ำที่สุดคืออินโดนีเซียเท่ากับร้อยละ 3.75 ประเทศที่มีแนวโน้มของค่าดัชนีเพิ่มขึ้นใน 3 ช่วง (พ.ศ. 2528-2533 2534-2538 และ 2539-2543) ได้แก่ สิงคโปร์ ไทย มาเลเซีย จีน และอินโดนีเซีย ขณะที่เกาหลีใต้ ไต้หวัน และฮ่องกงนั้นมีแนวโน้มที่ไม่แน่นอนคือลดลงในช่วงพ.ศ. 2534-2538 และเพิ่มขึ้นในช่วงพ.ศ. 2539-2543 เป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศไทย มาเลเซีย และสิงคโปร์ มีแนวโน้มของค่าดัชนีที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมากโดยเฉพาะในช่วงสุดท้ายพ.ศ. 2539-2543 ซึ่งจะได้ทำการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการเพิ่มขึ้นว่ามาจากอุตสาหกรรมใดในส่วนของการพิจารณาระดับอุตสาหกรรม¹

สำหรับการพิจารณาในระดับอุตสาหกรรมทำการพิจารณาเฉพาะประเทศไทยและประเทศที่มีค่า B_j สูง ได้แก่ สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และฮ่องกง ผลการศึกษาในภาพรวมพบว่า ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าดัชนีสูงนั้นไม่มีประเทศใดที่มีค่าสัดส่วนมูลค่าการค้า การส่งออก และการนำเข้าอยู่ในระดับสูง (ตารางที่ 5.6) ขณะที่การขยายตัวของสัดส่วนมูลค่าการค้า นั้นคงที่ในกรณีของไทย ขณะที่เกาหลีใต้ สิงคโปร์ และฮ่องกง มีแนวโน้มที่ลดลง ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าดัชนีต่ำ เกาหลีใต้และไทยมีสัดส่วนมูลค่าการค้าอยู่ในระดับสูง ขณะที่สิงคโปร์และฮ่องกงอยู่ในระดับปานกลาง โดยฮ่องกงนั้นเป็นประเทศเดียวที่มีสัดส่วนมูลค่าการค้าขยายตัว ขณะที่ประเทศที่เหลือมีสัดส่วนมูลค่าการค้าที่ลดลง

ในการพิจารณารายอุตสาหกรรมและรายประเทศพบว่า เหล็กแผ่นเป็นอุตสาหกรรมที่มีค่าดัชนีการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันสูงและมีค่าสัดส่วนมูลค่าการค้าสูงที่สุด (ร้อยละ 2.0) ในกรณีของเกาหลีใต้ (ตารางผนวกที่ 6) ขณะที่ไทยนั้นมีอุตสาหกรรมเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ออกแบบพิเศษ และการผลิตโลหะพื้นฐาน เป็นอุตสาหกรรมที่มีค่าดัชนี G-L สูง และสัดส่วนมูลค่าการค้าสูงที่สุดเท่ากับร้อยละ 0.2 (ตารางผนวกที่ 7) สำหรับสิงคโปร์และฮ่องกงนั้นอุตสาหกรรมเครื่องเทศ (0.6) และ เส้นด้ายสิ่งทอ (1.5) ตามลำดับ เป็นอุตสาหกรรมที่มีค่าดัชนี G-L สูงและสัดส่วนมูลค่าการค้าสูงที่สุดของทั้งสองประเทศ (ตารางผนวกที่ 8 และ 9 ตามลำดับ) สำหรับอุตสาหกรรมที่มีค่าดัชนีต่ำและมีสัดส่วนมูลค่าการค้าสูงของแต่ละประเทศมีดังนี้ เกาหลีใต้-เส้นใยทอ (6.1) ไทย-เหล็กแผ่น (15.9) สิงคโปร์-น้ำยางธรรมชาติ (8.6) และฮ่องกง-เนื้อสัตว์และชิ้นส่วนที่สามารถบริโภคได้ที่หมักหรือทำให้แห้งแล้ว (6.8) (ตารางผนวกที่ 10 11 12 และ 13 ตามลำดับ)

¹ พิจารณาแต่เฉพาะไทยกับสิงคโปร์เท่านั้น สำหรับมาเลเซียมีค่าดัชนีต่ำกว่าไทยจึงไม่ทำการพิจารณา

ตารางที่ 5.5: กลุ่มอุตสาหกรรมสำคัญที่มีค่าดัชนีสูงและต่ำของเอเชียตะวันออก

ภูมิภาค/ประเทศ	ค่าดัชนีสูง-สัดส่วนมูลค่าการค้าสูง	ค่าดัชนีต่ำ-สัดส่วนมูลค่าการค้าสูง
เอเชียตะวันออก	เส้นด้ายสิ่งทอ	อาหารสัตว์ อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน
เกาหลีใต้	เหล็กแผ่น	เส้นใยทอ
ไทย	เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ออกแบบพิเศษ การผลิตโลหะพื้นฐาน	เหล็กแผ่น
สิงคโปร์	เครื่องเทศ	น้ำยางธรรมชาติ
ฮ่องกง	เส้นด้ายสิ่งทอ	เนื้อสัตว์และชิ้นส่วนที่สามารถบริโภค ได้ที่หมักหรือทำให้แห้งแล้ว

ที่มา: สรุปจากตารางผนวกที่ 4-13

ตารางที่ 5.6: ค่าเฉลี่ยสัดส่วนมูลค่าการค้าของอุตสาหกรรมจำแนกตามค่าดัชนีการค้าภายใน
อุตสาหกรรมในประเทศเอเชียตะวันออกบางประเทศในช่วงพ.ศ. 2528-2543

ประเทศ	ค่าดัชนี	สัดส่วนมูลค่า ¹		
		การค้า	การส่งออก	การนำเข้า
เกาหลีใต้	สูง	- -	- -	- -
	ต่ำ	+ -	+ -	+ -
ไทย	สูง	- 0	- +	- 0
	ต่ำ	+ -	+ -	+ -
สิงคโปร์	สูง	- -	- 0	- -
	ต่ำ	0 -	0 -	+ -
ฮ่องกง	สูง	- -	- -	- -
	ต่ำ	0 +	0 -	+ -

หมายเหตุ: ¹เครื่องหมายอันแรกแสดงถึงระดับของค่าเฉลี่ยสัดส่วนในช่วงปีพ.ศ. 2528-2543 (+ = สูง, 0 = ปานกลาง, - = ต่ำ)

เครื่องหมายอันที่สองแสดงถึงอัตราการขยายตัวของสัดส่วนระหว่างช่วงปีพ.ศ. 2528-2533 2534-2538 และ 2538-2543 (+ = เพิ่มขึ้น, 0 = คงที่, - = ลดลง)

ในกรณีของไทยกับสิงคโปร์ที่มีค่าดัชนีเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากในช่วงพ.ศ. 2539-2543 นั้น พบว่าเป็นผลมาจากการที่กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าดัชนีปานกลางมีส่วนมูลค่าการค้าเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก (ตารางผนวกที่ 14 และ 15) จึงทำให้แนวโน้มของค่าดัชนีโดยรวมมีค่าเพิ่มสูงขึ้น ในกรณีของไทยกลุ่มอุตสาหกรรมค่าดัชนีปานกลางที่มีสัดส่วนมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้น ประกอบไปด้วย หลอดและวาล์ว อุปกรณ์ทำความร้อนและความเย็นและชิ้นส่วน อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน ยางรถยนต์ อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน เรือและสิ่งลอยน้ำ และหนัง ขณะที่สิงคโปร์ประกอบไปด้วย เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ เครื่องจักรสำนักงาน อุปกรณ์และเครื่องมือถ่ายภาพ เครื่องจักรไฟฟ้าและอุปกรณ์ หลอดและวาล์ว เรือและสิ่งลอยน้ำ อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมที่กลั่นแล้ว อุปกรณ์ไฟฟ้าอื่นๆ และอุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบอุตสาหกรรมที่มีค่าดัชนีสูงระหว่างไทยกับประเทศอื่นๆ แล้วพบว่า อุตสาหกรรมของไทยที่มีค่าดัชนีสูงนั้นคล้ายกับประเทศสิงคโปร์ในอุตสาหกรรมเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ออกแบบพิเศษ และสิ่งของเกี่ยวกับยาง โดยอุตสาหกรรมที่ประเทศอื่นมีการค้าในอุตสาหกรรมเดียวกันกับลาตินอเมริกาสูงแต่ไทยไม่มีนั้นได้แก่ เหล็กแผ่น เส้นด้าย สิ่งทอ อุตสาหกรรมในกลุ่มอาหาร และเคมีภัณฑ์เบ็ดเตล็ด นอกจากนี้กลุ่มอุตสาหกรรมของไทยที่มีแนวโน้มของการค้าภายในอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้นและสอดคล้องกับสิงคโปร์ ได้แก่ หลอดและวาล์ว อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน และเรือและสิ่งลอยน้ำ แสดงให้เห็นถึงแนวทางในการเพิ่มการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาในอุตสาหกรรมต่างๆตลอดจนแนวโน้มที่ค่อนข้างสดใส

จากผลการศึกษาในส่วนนี้สามารถสรุปได้ในเบื้องต้นว่ารูปแบบการค้าที่เป็นในลักษณะการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันระหว่างไทยกับลาตินอเมริกานั้นถึงแม้จะไม่สามารถอธิบายได้เป็นอย่างดีจากค่าดัชนีที่ต่ำแต่ก็มีแนวโน้มที่ดี หรืออีกนัยหนึ่งไทยมีโอกาที่จะเพิ่มการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันกับลาตินอเมริกาเพื่อนำไปสู่ปริมาณและมูลค่าการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาที่เพิ่มขึ้นได้ นอกจากนี้ประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่ได้จากการศึกษาคือ ประเทศไทยอาจจะพิจารณาถึงกลุ่มอุตสาหกรรมที่ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงอื่นๆที่มีค่าดัชนีสูงในการค้ากับลาตินอเมริกา อาทิ เหล็กแผ่น เส้นด้ายสิ่งทอ อุตสาหกรรมในกลุ่มอาหาร และเคมีภัณฑ์เบ็ดเตล็ด ว่าไทยมีความสามารถที่จะเพิ่มการค้าภายในอุตสาหกรรมใดได้บ้าง ตลอดจนการมุ่งเน้นในอุตสาหกรรมหลอดและวาล์ว อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน อุปกรณ์

ไตรมาสแรกและขึ้นส่วน และเรือและสิ่งลอยน้ำ เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มการค้ากับลาตินอเมริกา ทั้งระดับการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันและระดับการค้ารวมต่อไป

5.1.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่อธิบายการค้าจากรูปแบบการค้าและลักษณะของสินค้าที่ทำการค้า

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่อธิบายการค้าจากรูปแบบการค้าและลักษณะของสินค้าที่ทำการค้าระหว่างประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา โดยเป็นการพิจารณาถึงรูปแบบการค้าในรายการสินค้าที่เกิดขึ้นและนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่กำหนดการค้าระหว่างประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา ระหว่างปีพ.ศ. 2528-2543 ในการวิเคราะห์ได้ทำการจำแนกสินค้าตามความเข้มข้นของการใช้ปัจจัยการผลิตออกเป็น 4 กลุ่ม² ดังนี้ สินค้าที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเข้มข้น สินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้น สินค้าที่ใช้ทุนกายภาพเข้มข้น และสินค้าที่ใช้ทุนมนุษย์เข้มข้น หลังจากที่ได้ผลการวิเคราะห์แล้วจะนำผลดังกล่าวมาพิจารณาอีกชั้นหนึ่งว่าทฤษฎีห้าอันดับสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการอธิบายรูปแบบการค้าที่เกิดขึ้นระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา โดยเฉพาะในกรณีของไทยที่เป็นการพิจารณาประสบการณ์ของประเทศ NICs ที่ไทยอาจจะนำมาปรับใช้ในการพิจารณาแนวทางเพิ่มการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกา

ในการวิเคราะห์ได้ทำการจำแนกออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยรวมกับในระดับรายประเทศ โดยพิจารณามูลค่าการส่งออก (นำเข้า) สุทธิ สัดส่วนมูลค่าการส่งออก และสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าระหว่างประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา

1. ระดับภูมิภาค

ผลจากการคำนวณมูลค่าการส่งออก (นำเข้า) สุทธิจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมที่ใช้ปัจจัยการผลิตเข้มข้นต่างๆ (ตารางที่ 5.7) พบว่า การค้าของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกาเกือบตลอดช่วงพ.ศ. 2528-2543 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่งออกสุทธิในสินค้าเกือบทุกกลุ่ม ยกเว้นสินค้าที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเข้มข้นที่นำเข้าสุทธิ โดยในช่วงก่อนพ.ศ. 2534 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้นำเข้าสุทธิในสินค้าที่ใช้ทุนกายภาพเข้มข้น สำหรับแนวโน้มของการส่งออกสุทธิในสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้น ทุนกายภาพเข้มข้น และทุนมนุษย์เข้มข้น พบว่า สินค้าทั้ง 3 กลุ่มมีแนวโน้มการส่งออกสุทธิที่เพิ่มขึ้น ขณะที่แนวโน้มของการนำเข้าสุทธิในสินค้าที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเข้มข้น

² ดูรายละเอียดการจัดกลุ่มจากตารางผนวกที่ 3

นั้นค่อนข้างผันผวนแต่เป็นไปในทางเพิ่มขึ้น จากผลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการค้าระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงเป็นในลักษณะของการค้าระหว่างอุตสาหกรรม

เมื่อพิจารณาสัดส่วนมูลค่าการส่งออก (ตารางที่ 5.8) พบว่า กลุ่มสินค้าที่เอเชียตะวันออกเฉียงมีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกไปยังลาตินอเมริกาสูงสุดในช่วงพ.ศ. 2528-2543 คือสินค้าในกลุ่มที่ใช้แรงงานเข้มข้นมีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 31.4 รองลงมาได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ และทรัพยากรธรรมชาติเข้มข้น เท่ากับร้อยละ 29.4 26.0 และ 13.2 ตามลำดับ กลุ่มสินค้าที่ใช้ทุนมนุษย์เข้มข้นมีแนวโน้มของสัดส่วนมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นโดยตลอดจากร้อยละ 22.3 ในช่วงพ.ศ. 2528-2533 เป็นร้อยละ 32.5 ในช่วงพ.ศ. 2534-2538 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 34.7 ในช่วงพ.ศ. 2539-2543 ขณะที่สินค้าในกลุ่มที่ใช้ทุนกายภาพเข้มข้นมีแนวโน้มที่ค่อนข้างผันผวนคือเท่ากับร้อยละ 24.6 ในช่วงพ.ศ. 2528-2533 ลดลงเป็นร้อยละ 22.5 ในช่วงพ.ศ. 2534-2538 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 31.2 ในช่วงพ.ศ. 2539-2543 สำหรับสินค้าในกลุ่มที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเข้มข้นมีแนวโน้มของสัดส่วนการส่งออกที่ลดลง โดยเท่ากับร้อยละ 21.8 ในช่วงพ.ศ. 2528-2533 ลดลงเป็นร้อยละ 8.9 และ 7.3 ในช่วงพ.ศ. 2534-2538 และ 2539-2543 ตามลำดับ ผลในส่วนนี้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของกลุ่มสินค้าที่สะท้อนถึงความสามารถในการส่งออกของเอเชียตะวันออกเฉียง โดยมีแนวโน้มที่เปลี่ยนจากกลุ่มสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้นไปสู่สินค้าที่ใช้ระดับเทคโนโลยีที่สูงขึ้นคือกลุ่มสินค้าทุนมนุษย์เข้มข้น

ในกรณีของสัดส่วนมูลค่าการนำเข้า (ตารางที่ 5.9) พบว่า ช่วงพ.ศ. 2528-2543 เอเชียตะวันออกเฉียงนำเข้ามีสัดส่วนมูลค่าการนำเข้ามากที่สุดในกลุ่มสินค้าที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเข้มข้นคือเท่ากับร้อยละ 50.3 รองลงมาได้แก่ สินค้าที่ใช้ทุนกายภาพ ทุนมนุษย์ และแรงงานไร้ฝีมือเข้มข้น เท่ากับร้อยละ 37.4 9.8 และ 2.5 ตามลำดับ กลุ่มสินค้าที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเข้มข้นมีแนวโน้มของสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าที่เพิ่มขึ้น โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 46.2 ในปีพ.ศ. 2538-2533 เป็นร้อยละ 49.4 และ 56.0 ในปีพ.ศ. 2534-2538 และ 2539-2543 ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มสินค้าที่ใช้ทุนกายภาพเข้มข้นมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 41.0 ในปีพ.ศ. 2528-2533 และ 2534-2538 เป็นร้อยละ 29.4 ในปีพ.ศ. 2539-2543 เช่นเดียวกับกลุ่มสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้นที่สัดส่วนมูลค่าการนำเข้าลดลงจากร้อยละ 3.0 ในช่วงพ.ศ. 2528-2533 เป็นร้อยละ 2.8 และ 1.7 ในช่วงพ.ศ. 2534-2538 และ 2539-2543 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.7: มูลค่าการส่งออก (นำเข้า) สุทธิจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมในการค้าระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

ประเทศ	กลุ่มอุตสาหกรรม'	2528	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	ทรัพยากรธรรมชาติ	-829.0	-1,643.9	-2,144.5	-2,256.2	-2,070.0	-3,384.9	-5,777.9	-7,066.9	-7,644.5	-4,610.8	-4,856.1	-6,138.8
	แรงงาน	445.5	2,188.1	3,116.9	3,934.1	4,592.8	5,732.4	6,184.7	4,209.3	5,622.9	5,991.1	5,630.4	6,902.3
	ทุนกายภาพ	-649.5	-1,380.3	-1,624.9	73.6	-555.1	764.5	767.0	987.8	1,358.5	4,131.4	3,398.2	3,448.9
	ทุนมนุษย์	-119.1	1,110.7	2,127.0	2,839.8	3,530.5	5,455.7	6,407.0	4,935.5	5,361.9	5,401.7	5,866.8	8,115.2
เกาหลีใต้	ทรัพยากรธรรมชาติ	-522.8	-637.0	-992.9	-979.5	-948.0	-986.5	-1,454.0	-1,977.1	-1,881.4	-1,028.4	-1,437.3	-1,709.7
	แรงงาน	118.8	502.7	778.8	883.0	1,041.3	1,346.4	1,331.5	1,490.8	1,846.4	1,918.6	1,837.2	1,990.1
	ทุนกายภาพ	642.3	7.5	-220.9	1,660.2	1,061.4	1,599.7	2,072.8	2,847.4	2,209.1	3,540.6	2,781.3	2,799.4
	ทุนมนุษย์	-29.2	650.1	1,160.4	1,494.2	1,612.1	1,906.5	2,043.8	1,762.8	1,903.2	1,744.5	2,268.6	2,675.5
จีน	ทรัพยากรธรรมชาติ	22.7	-656.5	-848.8	-701.3	-407.9	-1,240.0	-1,997.8	-2,510.2	-2,781.7	-2,078.8	-1,837.4	-3,049.2
	แรงงาน	-10.8	154.2	177.2	216.8	348.2	462.4	641.8	1,449.7	2,272.4	2,536.9	2,421.5	3,244.8
	ทุนกายภาพ	-932.5	-48.0	17.0	-255.9	-638.9	-62.4	42.1	103.5	551.7	825.5	626.9	319.3
	ทุนมนุษย์	-115.1	36.8	17.9	63.0	176.1	240.0	412.8	490.5	826.6	1,087.8	1,084.1	1,388.5
ไต้หวัน	ทรัพยากรธรรมชาติ	-279.3	-291.7	-322.2	-445.8	-428.8	-584.1	-700.3	-603.2	-741.3	-671.8	-445.6	-478.4
	แรงงาน	152.0	204.4	236.4	310.8	376.8	720.6	754.9	649.7	848.6	831.8	660.3	793.0
	ทุนกายภาพ	-277.3	-451.0	-550.8	-476.2	-426.8	-73.0	-179.4	12.2	77.3	252.3	227.6	315.9
	ทุนมนุษย์	60.4	132.1	203.6	264.7	376.2	940.3	1,112.9	1,329.2	1,386.4	1,491.9	1,432.1	1,978.9

ตารางที่ 5.7: มูลค่าการส่งออก (นำเข้า) สุทธิจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมในการค้าระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา (ต่อ)

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

ประเทศ	กลุ่มอุตสาหกรรม ¹	2528	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543
ไทย	ทรัพยากรธรรมชาติ	37.0	28.2	-20.7	-55.0	-76.9	-160.8	-284.1	-365.9	-466.1	-150.3	-370.1	-422.9
	แรงงาน	0.7	169.0	196.1	186.4	180.4	226.3	160.3	151.2	183.3	187.4	154.1	204.3
	ทุนกายภาพ	-81.4	-294.5	-286.2	-337.0	-252.9	-269.8	-374.9	-462.7	-198.7	-22.6	-78.0	103.3
	ทุนมนุษย์	-31.9	-41.4	-15.8	-13.2	19.7	47.1	40.0	-2.1	5.8	206.5	168.5	330.7
มาเลเซีย	ทรัพยากรธรรมชาติ	-38.6	-54.9	70.7	-30.9	-79.3	-123.3	-312.8	-322.5	-431.2	-179.4	-300.5	-225.4
	แรงงาน	0.0	9.6	15.8	15.0	16.3	17.3	31.1	2.1	28.0	72.7	79.8	95.6
	ทุนกายภาพ	-16.9	-230.8	-225.4	-205.4	-166.6	-190.5	-258.8	-311.8	-343.6	9.5	-88.0	-74.3
	ทุนมนุษย์	-7.8	2.3	26.3	68.3	66.5	377.1	517.8	698.6	830.6	706.9	728.2	1,006.3
สิงคโปร์	ทรัพยากรธรรมชาติ	82.0	312.1	380.5	346.6	377.2	313.5	-51.4	-154.6	-130.5	384.0	482.0	767.4
	แรงงาน	-0.6	7.2	23.8	36.7	46.0	72.9	85.9	87.2	125.5	109.7	79.8	79.7
	ทุนกายภาพ	92.4	-156.6	-166.4	-168.6	23.1	-99.4	-293.4	-596.0	-410.0	-189.8	-20.5	103.5
	ทุนมนุษย์	22.5	89.6	253.5	398.3	488.0	732.0	803.3	696.2	538.1	360.9	324.9	698.3
อินโดนีเซีย	ทรัพยากรธรรมชาติ	-57.7	-146.5	-100.7	-140.8	-131.3	-159.1	-304.4	-359.4	-244.5	-60.9	-215.4	-183.4
	แรงงาน	0.7	17.1	63.4	116.0	120.1	206.0	202.5	268.7	222.7	230.2	319.6	418.5
	ทุนกายภาพ	-26.8	-144.5	-179.3	-161.8	-203.7	-213.5	-303.7	-308.8	-187.1	-26.3	25.2	5.0
	ทุนมนุษย์	-25.1	-29.5	-21.1	-2.6	1.6	-0.2	-1.1	72.9	79.7	69.1	69.8	220.0

ตารางที่ 5.7: มูลค่าการส่งออก (นำเข้า) สุทธิจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมในการค้าระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา (ต่อ)

หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

ประเทศ	กลุ่มอุตสาหกรรม ¹	2528	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543
ฮ่องกง	ทรัพยากรธรรมชาติ	-72.3	-197.7	-310.5	-249.5	-375.0	-444.5	-673.1	-774.1	-967.8	-825.2	-731.9	-837.2
	แรงงาน	184.7	1,123.9	1,625.4	2,169.3	2,463.8	2,680.6	2,976.7	109.9	96.0	103.8	78.1	76.3
	ทุนกายภาพ	-49.4	-62.4	-13.0	18.4	49.3	73.3	62.3	-295.9	-340.2	-257.8	-76.3	-123.3
	ทุนมนุษย์	7.0	270.7	502.2	567.2	790.3	1,212.9	1,477.4	-126.6	-222.4	-280.0	-223.5	-197.1

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ¹รายละเอียดการจำแนกกลุ่มอุตสาหกรรมดูได้จากตารางผนวกที่ 3

ตารางที่ 5.8: สัดส่วนมูลค่าการส่งออกจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมในการค้าระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา

หน่วย: ร้อยละ

ประเทศ	กลุ่มอุตสาหกรรม ¹	2528	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2528-2543	2528-2533	2534-2538	2539-2543
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	ทรัพยากรธรรมชาติ	28.8	18.5	14.9	8.8	8.7	7.0	4.8	5.5	6.0	8.1	7.9	8.7	13.2	21.8	8.9	7.3
	แรงงาน	21.5	38.0	40.0	35.9	37.3	34.3	33.0	24.4	28.6	27.7	26.9	26.6	31.4	31.4	36.1	26.8
	ทุนกายภาพ	39.7	17.4	13.0	26.5	23.3	24.1	25.7	36.5	31.6	32.5	29.4	26.0	26.0	24.6	22.5	31.2
	ทุนมนุษย์	10.0	26.1	32.0	28.7	30.7	34.7	36.5	33.6	33.7	31.6	35.8	38.7	29.4	22.3	32.5	34.7
เกาหลีใต้	ทรัพยากรธรรมชาติ	0.7	2.5	1.8	1.0	0.7	0.8	0.6	0.6	0.9	0.8	1.2	2.1	1.2	1.5	1.0	1.1
	แรงงาน	13.6	28.6	32.3	19.5	24.1	23.1	20.0	17.7	22.9	22.8	22.1	22.1	23.1	24.0	23.8	21.5
	ทุนกายภาพ	79.9	28.9	15.5	46.2	37.4	42.6	47.9	58.1	50.4	53.5	46.4	42.3	43.9	43.6	37.9	50.1
	ทุนมนุษย์	5.8	40.1	50.5	33.3	37.7	33.6	31.6	23.6	25.8	22.9	30.3	33.6	31.8	30.9	37.3	27.2
จีน	ทรัพยากรธรรมชาติ	84.5	39.5	28.5	18.3	16.0	11.8	10.3	8.3	8.6	8.4	7.2	7.1	30.4	60.3	17.0	7.9
	แรงงาน	9.0	22.0	29.3	36.7	38.9	41.6	41.9	48.5	50.7	48.3	47.1	46.3	33.2	17.0	37.7	48.2
	ทุนกายภาพ	3.4	24.8	27.7	29.1	26.9	26.4	21.6	21.2	20.0	20.3	20.6	18.8	19.6	13.5	26.3	20.2
	ทุนมนุษย์	3.1	13.6	14.5	15.8	18.3	20.2	26.2	22.0	20.7	23.0	25.2	27.9	16.8	9.2	19.0	23.7
ไต้หวัน	ทรัพยากรธรรมชาติ	4.5	6.9	5.7	4.5	3.3	2.4	1.8	1.8	1.9	2.4	2.7	1.8	4.3	6.7	3.5	2.1
	แรงงาน	41.3	34.4	30.8	32.3	30.9	29.7	28.0	23.0	25.2	24.2	21.7	20.7	29.3	33.8	30.3	22.9
	ทุนกายภาพ	30.0	26.1	30.6	33.1	33.1	28.6	27.3	27.1	29.2	28.0	26.6	24.8	28.9	29.1	30.5	27.2
	ทุนมนุษย์	24.2	32.7	32.9	30.1	32.6	39.2	42.9	48.1	43.7	45.5	49.0	52.7	37.5	30.4	35.6	47.8

ตารางที่ 5.8: สัดส่วนมูลค่าการส่งออกจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมในการค้าระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา (ต่อ)

หน่วย: ร้อยละ

ประเทศ	กลุ่มอุตสาหกรรม ¹	2528	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2528-2543	2528-2533	2534-2538	2539-2543
ไทย	ทรัพยากรธรรมชาติ	95.6	40.5	34.2	25.2	17.3	20.6	27.8	28.1	16.7	21.2	14.5	10.3	33.0	52.1	25.0	18.2
	แรงงาน	3.5	57.5	60.8	63.3	54.7	47.9	34.7	28.2	28.2	22.7	21.5	20.3	41.1	45.9	52.3	24.2
	ทุนกายภาพ	0.4	0.7	1.3	3.6	8.8	9.4	11.2	13.1	18.8	15.8	21.6	24.9	8.5	1.1	6.9	18.8
	ทุนมนุษย์	0.5	1.3	3.8	8.0	19.1	22.1	26.3	30.6	36.4	40.3	42.3	44.5	17.4	0.8	15.9	38.8
มาเลเซีย	ทรัพยากรธรรมชาติ	83.1	73.2	76.1	53.1	42.8	23.8	17.8	17.5	14.3	13.4	8.7	6.5	48.0	82.5	42.7	12.1
	แรงงาน	4.0	8.8	6.0	6.6	6.7	4.2	5.0	5.7	5.9	6.3	7.9	6.8	5.5	4.5	5.7	6.5
	ทุนกายภาพ	7.4	4.5	3.3	8.1	20.1	8.0	7.6	5.3	6.2	12.9	5.2	5.6	7.1	5.3	9.4	7.0
	ทุนมนุษย์	5.5	13.5	14.6	32.2	30.4	64.0	69.6	71.5	73.6	67.4	78.2	81.1	39.4	7.8	42.2	74.4
สิงคโปร์	ทรัพยากรธรรมชาติ	41.6	60.8	53.6	43.2	36.4	31.1	10.8	6.8	5.9	32.5	35.8	42.7	38.3	52.4	35.0	24.7
	แรงงาน	1.3	2.4	3.3	4.5	4.4	5.0	7.3	8.0	9.5	6.6	4.8	3.7	4.3	2.1	4.9	6.5
	ทุนกายภาพ	40.6	9.5	8.1	6.2	18.3	8.7	9.2	12.8	14.4	9.3	9.0	9.7	15.2	23.0	10.1	11.0
	ทุนมนุษย์	16.5	27.3	35.0	46.1	41.0	55.3	72.6	72.4	70.2	51.6	50.4	43.9	42.1	22.5	50.0	57.7
อินโดนีเซีย	ทรัพยากรธรรมชาติ	83.1	58.2	40.3	20.9	41.5	36.1	41.3	30.7	43.1	38.2	30.5	22.2	48.4	71.5	36.0	32.9
	แรงงาน	6.2	29.0	50.4	64.5	45.8	50.1	44.2	44.0	33.7	32.7	41.2	40.2	34.3	16.9	51.0	38.4
	ทุนกายภาพ	0.0	0.9	4.0	2.9	3.4	2.9	4.0	5.6	4.4	14.7	12.4	11.7	4.2	0.3	3.4	9.8
	ทุนมนุษย์	10.6	11.9	5.3	11.7	9.3	10.9	10.5	19.7	18.8	14.4	15.9	25.9	13.1	11.3	9.5	18.9

ตารางที่ 5.8: สัดส่วนมูลค่าการส่งออกจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมในการค้าระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา (ต่อ)

หน่วย: ร้อยละ

ประเทศ	กลุ่มอุตสาหกรรม'	2528	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2528-2543	2528-2533	2534-2538	2539-2543
ฮ่องกง	ทรัพยากรธรรมชาติ	4.8	2.1	1.1	1.3	1.1	0.9	0.8	1.4	1.4	1.5	1.8	1.5	2.1	3.3	1.0	1.5
	แรงงาน	73.5	72.0	70.0	70.8	68.4	61.9	60.3	67.0	70.7	66.3	63.1	54.2	67.6	71.6	66.3	64.3
	ทุนกายภาพ	6.7	6.3	5.5	6.6	6.6	7.3	7.1	11.0	11.7	12.6	11.8	8.0	7.9	6.3	6.6	11.0
	ทุนมนุษย์	15.0	19.6	23.4	21.3	23.9	29.9	31.8	20.7	16.1	19.5	23.3	36.2	22.4	18.7	26.1	23.2

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: 'รายละเอียดการจำแนกกลุ่มอุตสาหกรรมดูได้จากตารางผนวกที่ 3

ตารางที่ 5.9: สัดส่วนมูลค่าการนำเข้าจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมในการค้าระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา

หน่วย: ร้อยละ

ประเทศ	กลุ่มอุตสาหกรรม ¹	2528	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2528-2543	2528-2533	2534-2538	2539-2543
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	ทรัพยากรธรรมชาติ	42.1	48.0	50.9	46.6	42.9	51.5	55.1	51.4	55.3	57.0	57.1	59.1	50.3	46.2	49.4	56.0
	แรงงาน	3.0	1.7	1.7	3.5	3.1	3.0	2.9	2.4	2.0	1.3	1.3	1.3	2.5	3.0	2.8	1.7
	ทุนกายภาพ	44.9	42.3	40.6	42.8	47.9	38.6	35.3	37.4	32.4	27.3	25.6	24.2	37.4	41.0	41.0	29.4
	ทุนมนุษย์	10.1	8.0	6.8	7.2	6.0	6.9	6.7	8.8	10.3	14.3	16.0	15.4	9.8	9.8	6.7	12.9
เกาหลีใต้	ทรัพยากรธรรมชาติ	71.8	52.8	58.8	61.3	57.5	48.5	52.3	44.9	47.4	47.3	52.0	56.6	54.6	57.9	55.7	49.6
	แรงงาน	1.3	1.3	1.4	2.4	2.1	1.7	1.2	0.8	0.7	0.9	0.7	0.7	1.5	1.9	1.8	0.8
	ทุนกายภาพ	15.5	40.0	34.3	31.4	35.9	44.8	42.3	48.1	46.6	43.3	37.7	31.3	36.2	30.7	37.8	41.4
	ทุนมนุษย์	11.4	5.9	5.4	4.9	4.4	5.0	4.1	6.2	5.2	8.5	9.6	11.4	7.6	9.5	4.8	8.2
จีน	ทรัพยากรธรรมชาติ	29.0	75.8	79.9	56.7	35.8	71.0	78.4	77.8	85.1	86.1	75.5	67.9	63.9	51.3	64.4	78.5
	แรงงาน	3.9	0.6	1.3	5.8	5.2	5.5	5.4	1.4	1.6	0.8	1.3	1.1	3.1	3.4	4.6	1.3
	ทุนกายภาพ	58.9	18.5	12.8	33.0	57.3	21.5	13.1	15.5	9.9	8.6	15.3	19.5	27.0	37.6	27.6	13.8
	ทุนมนุษย์	8.2	5.1	6.0	4.5	1.7	1.9	3.0	5.3	3.4	4.5	7.9	11.5	6.0	7.7	3.4	6.5
ไต้หวัน	ทรัพยากรธรรมชาติ	40.5	32.3	29.1	35.2	33.9	42.0	41.2	40.8	41.4	46.2	40.5	39.0	39.7	41.1	36.3	41.6
	แรงงาน	1.2	1.2	1.8	2.1	1.5	2.2	1.8	2.4	2.0	1.4	2.4	2.8	2.0	2.0	1.9	2.2
	ทุนกายภาพ	53.7	59.4	63.4	58.9	61.4	52.2	51.9	49.8	48.8	45.1	47.3	48.4	51.4	49.1	57.5	47.9
	ทุนมนุษย์	4.6	7.1	5.7	3.8	3.2	3.6	5.1	7.0	7.8	7.3	9.8	9.9	6.9	7.8	4.3	8.3

ตารางที่ 5.9: สัดส่วนมูลค่าการนำเข้าจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมในการค้าระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา (ต่อ)

หน่วย: ร้อยละ

ประเทศ	กลุ่มอุตสาหกรรม ¹	2528	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2528-2543	2528-2533	2534-2538	2539-2543
ไทย	ทรัพยากรธรรมชาติ	15.2	21.6	29.3	25.2	28.9	40.4	44.4	42.1	50.4	52.6	54.7	64.7	34.2	19.1	33.7	52.9
	แรงงาน	1.1	1.7	1.5	2.0	1.2	1.3	0.8	0.7	0.5	0.8	0.9	0.7	1.2	1.4	1.3	0.7
	ทุนกายภาพ	60.1	66.5	63.0	65.7	60.3	48.8	45.6	43.0	28.3	24.9	27.4	18.8	49.9	62.1	56.7	28.5
	ทุนมนุษย์	23.6	10.2	6.2	7.2	9.6	9.5	9.3	14.1	20.8	21.6	17.0	15.8	14.7	17.5	8.3	17.9
มาเลเซีย	ทรัพยากรธรรมชาติ	68.6	38.9	36.1	40.8	44.9	49.9	56.4	52.1	52.5	57.4	61.8	48.8	49.6	48.7	45.6	54.5
	แรงงาน	1.4	0.8	0.3	0.4	0.6	1.6	1.0	5.9	4.0	0.5	0.5	0.5	1.5	1.3	0.8	2.3
	ทุนกายภาพ	20.1	56.1	60.0	55.3	50.0	44.1	39.8	38.0	36.3	24.5	22.5	23.8	40.9	43.4	49.8	29.0
	ทุนมนุษย์	10.0	4.2	3.7	3.5	4.4	4.4	2.8	3.9	7.2	17.6	15.2	26.9	8.0	6.5	3.7	14.2
สิงคโปร์	ทรัพยากรธรรมชาติ	41.3	24.4	28.9	27.4	29.7	31.6	23.4	18.0	15.9	17.7	19.5	36.3	28.6	34.8	28.2	21.5
	แรงงาน	4.8	2.2	1.7	2.7	3.4	1.6	2.1	2.0	1.2	0.8	1.1	1.7	2.3	3.1	2.3	1.4
	ทุนกายภาพ	25.9	50.9	51.8	46.3	45.2	38.3	48.4	55.8	45.4	31.5	18.4	15.4	39.6	39.6	46.0	33.3
	ทุนมนุษย์	27.9	22.5	17.6	23.6	21.7	28.6	26.1	24.2	37.5	50.1	61.0	46.6	29.5	22.5	23.5	43.9
อินโดนีเซีย	ทรัพยากรธรรมชาติ	56.7	50.4	41.6	47.8	50.3	53.0	56.7	54.2	64.0	66.1	78.0	70.8	55.7	51.6	49.9	66.6
	แรงงาน	0.2	1.6	0.9	1.2	0.9	0.6	0.9	6.6	4.2	1.1	0.3	0.4	1.4	1.0	0.9	2.5
	ทุนกายภาพ	21.6	37.9	49.9	44.4	43.9	38.6	36.5	32.0	24.5	26.0	12.4	20.1	34.0	36.0	42.7	23.0
	ทุนมนุษย์	21.5	10.2	7.6	6.5	4.9	7.8	5.8	7.2	7.3	6.8	9.3	8.7	8.8	11.5	6.5	7.9

ตารางที่ 5.9: สัดส่วนมูลค่าการนำเข้าจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรมในการค้าระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา (ต่อ)

หน่วย: ร้อยละ

ประเทศ	กลุ่มอุตสาหกรรม ¹	2528	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2528- 2543	2528- 2533	2534- 2538	2539- 2543
ฮ่องกง	ทรัพยากรธรรมชาติ	40.5	49.0	60.9	44.9	54.6	53.9	57.6	56.6	57.3	55.0	65.0	64.7	51.6	42.4	54.4	59.7
	แรงงาน	10.7	7.1	4.8	9.5	7.7	6.3	7.3	6.0	5.2	4.0	2.9	3.2	6.8	8.8	7.1	4.3
	ทุนกายภาพ	32.2	34.6	25.6	29.3	25.6	27.7	23.9	23.8	21.9	19.2	8.6	10.8	26.8	35.4	26.4	16.9
	ทุนมนุษย์	16.7	9.3	8.8	16.3	12.0	12.1	11.2	13.5	15.6	21.8	23.4	21.2	14.8	13.4	12.1	19.1

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: รายละเอียดการจำแนกกลุ่มอุตสาหกรรมได้จากตารางผนวกที่ 3

ขณะที่กลุ่มสินค้าที่ใช้ทุนมนุษย์เข้มข้นมีแนวโน้มที่ไม่แน่นอนคือลดลงจากร้อยละ 9.8 ในช่วงพ.ศ. 2528-2533 เหลือร้อยละ 6.7 ในช่วงพ.ศ. 2534-2538 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 12.9 ในช่วงพ.ศ. 2539-2543 ผลในส่วนนี้สนับสนุนผลในเรื่องของการส่งออก (นำเข้า) สุทธิที่แสดงว่าการค้าระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกาเป็นการค้าระหว่างอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม จากสัดส่วนการนำเข้าในสินค้าทุนมนุษย์เข้มข้นที่เพิ่มขึ้นนี้อาจบ่งชี้เป็นนัยถึงการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันที่อาจเพิ่มขึ้นได้สอดคล้องกับผลในหัวข้อ 5.1.2 เรื่องการทดสอบการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน

2. ระดับประเทศ

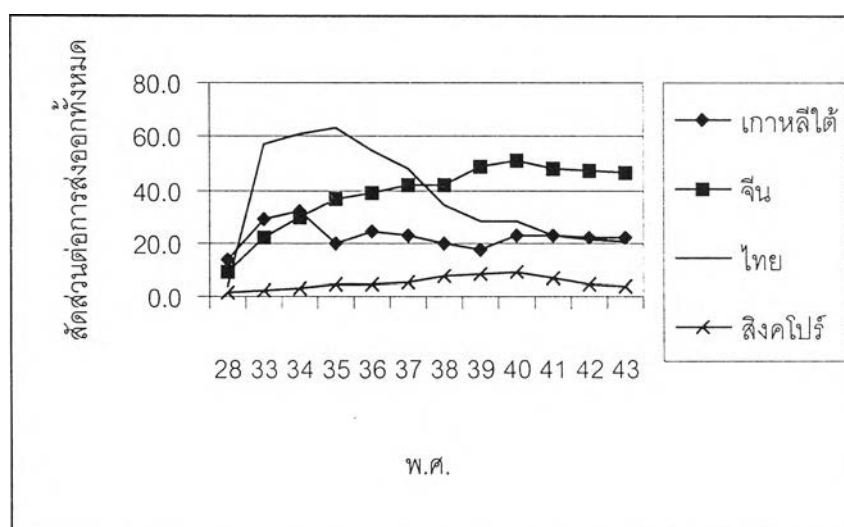
เมื่อพิจารณาในระดับประเทศพบว่า ทุกประเทศส่งออกสุทธิในสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้นไปยังลาตินอเมริกา (ตารางที่ 5.7) ขณะที่ในกลุ่มสินค้าที่ใช้ทุนมนุษย์เข้มข้นนั้น หลังจากปีพ.ศ. 2539 เกือบทุกประเทศส่งออกสุทธิ ยกเว้นฮ่องกงที่นำเข้าสุทธิในสินค้ากลุ่มนี้ สำหรับสินค้าที่ใช้ทุนกายภาพเข้มข้น เกาหลีใต้ จีน และไต้หวัน เป็นผู้ส่งออกสุทธิหลังจากปีพ.ศ. 2539 ส่วนประเทศที่เหลือเป็นผู้นำเข้าสุทธิเกือบตลอดช่วงพ.ศ. 2528-2543 ในส่วนของสินค้าที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเข้มข้นนั้นทุกประเทศเป็นผู้นำเข้าสุทธิ

จากผลข้างต้นในกรณีของไทยนั้น เป็นการสนับสนุนผลการศึกษานี้ในหัวข้อ 5.1.1 ในเรื่องการทดสอบสัดส่วนปัจจัยการผลิตที่พบว่าไทยเป็นผู้ส่งออกสุทธิในสินค้าทุนมนุษย์และนำเข้าสุทธิในสินค้าทุนกายภาพ นอกจากนี้ยังสามารถกล่าวได้ว่าการค้าของประเทศต่างๆในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกานั้นเป็นในลักษณะของการค้าระหว่างอุตสาหกรรมโดยที่แต่ละประเทศก็ได้ทำการในกลุ่มสินค้าที่ตนมีความถนัดแตกต่างกันไป รายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างการส่งออกที่จะได้กล่าวถึงในลำดับถัดไปจะทำให้ประเด็นนี้มีความชัดเจนมากขึ้น

ประเทศที่มีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกในสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้นต่อมูลค่าการส่งออกทั้งหมดมากที่สุดในช่วงในช่วงพ.ศ. 2528-2543 (ตารางที่ 5.8) ได้แก่ จีน ไทย และฮ่องกง โดยที่ทั้งจีนมีแนวโน้มของสัดส่วนเพิ่มขึ้นโดยตลอด ขณะที่ไทยนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงพ.ศ. 2534-2538 และลดลงในช่วงพ.ศ. 2539-2543 ฮ่องกงเป็นประเทศที่มีแนวโน้มลดลงโดยตลอด ไต้หวันและสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีสัดส่วนการส่งออกสินค้าทุนมนุษย์มากที่สุดและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด เกาหลีใต้มีสัดส่วนการส่งออกสินค้าทุนกายภาพมากที่สุดและมีแนวโน้มที่ลดลงในช่วงพ.ศ. 2534-2538 และเพิ่มขึ้นในช่วงพ.ศ. 2539-2543 ขณะที่มาเลเซียและอิน

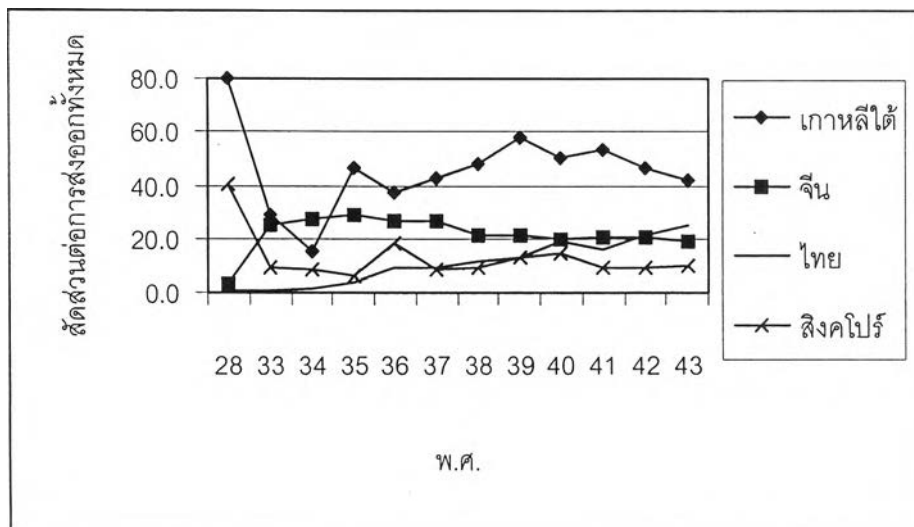
โดินีเซียมีสัดส่วนการส่งออกสินค้าทรัพยากรธรรมชาติเข้มข้นมากที่สุดและมีแนวโน้มที่ลดลงมากตลอดช่วงที่ทำการศึกษา

เมื่อพิจารณาถึงแนวโน้มของกลุ่มสินค้าที่ประเทศที่สำคัญอย่างเกาหลีใต้ จีน และสิงคโปร์ ส่งออกไปยังลาตินอเมริกาเปรียบเทียบกับไทยแล้วพบว่า ในกลุ่มสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้น (แผนภาพที่ 5.1) ไทยมีแนวโน้มคล้ายกับเกาหลีใต้คือเริ่มมีสัดส่วนการส่งออกลดลงหลังจากปีพ.ศ. 2535 โดยเกาหลีใต้มีสัดส่วนที่ค่อนข้างคงที่ ขณะที่ไทยมีสัดส่วนการส่งออกลดลงโดยตลอดแสดงถึงรูปแบบของสินค้าส่งออกที่เปลี่ยนแปลงไป สำหรับจีนนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ คล้ายกับสิงคโปร์แต่แนวโน้มของสิงคโปร์เริ่มลดลงหลังจากปีพ.ศ. 2540

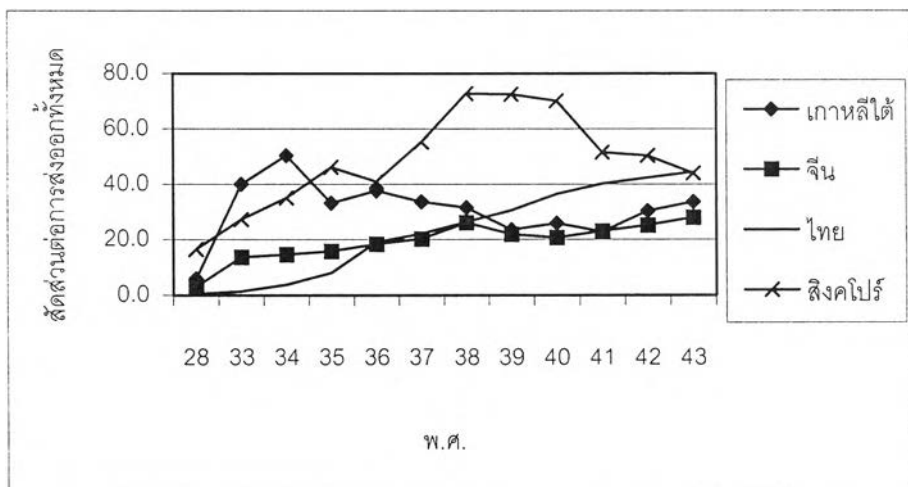

แผนภาพที่ 5.1: สัดส่วนการส่งออกในสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้นของประเทศเอเชียตะวันออก

ในส่วน of สินค้าทุนกายภาพเข้มข้นนั้น (แผนภาพที่ 5.2) เห็นได้ค่อนข้างชัดเจนว่ารูปแบบการส่งออกของเกาหลีใต้ได้เปลี่ยนแปลงไปและไทยมีโอกาที่จะดำเนินตามประสิทธิภาพของเกาหลีใต้ในสินค้ากลุ่มนี้ โดยไทยมีแนวโน้มของสัดส่วนการส่งออกที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่เกาหลีใต้เริ่มมีแนวโน้มลดลงหลังจากปีพ.ศ. 2541 ทางด้านจีนและสิงคโปร์มีแนวโน้มคล้ายกันคือค่อนข้างคงที่

แผนภาพที่ 5.2: สัดส่วนการส่งออกในสินค้าที่ใช้ทุนกายภาพเข้มข้นของประเทศเอเชียตะวันออก

แผนภาพที่ 5.3: สัดส่วนการส่งออกในสินค้าที่ใช้ทุนมนุษย์เข้มข้นของประเทศเอเชียตะวันออก

สำหรับสินค้าที่ใช้ทุนมนุษย์เข้มข้น (แผนภาพที่ 5.3) ไทยมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างมากขณะที่เกาหลีใต้มีแนวโน้มที่ลดลงหลังจากปีพ.ศ. 2536 แต่ได้กลับมาเพิ่มขึ้นหลังจากปีพ.ศ. 2541 แสดงให้เห็นว่าไทยมีโอกาสที่จะดำเนินตามเกาหลีใต้ในกลุ่มนี้ได้เช่นกัน และในช่วงพ.ศ. 2536-2540 รูปแบบการส่งออกได้เปลี่ยนแปลงโดยไทยอาจจะได้ประโยชน์เช่นเดียวกับในกรณีของสินค้าทุนกายภาพ ขณะที่สิงคโปร์ก็มีรูปแบบการส่งออกในสินค้านี้เปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกัน โดยมีแนวโน้มลดลงหลังจากปีพ.ศ. 2540 ในส่วนของจีนนั้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

การพิจารณาถึงแนวโน้มข้างต้นนี้แสดงให้เห็นถึงโอกาสในการที่ไทยจะเพิ่มมูลค่าการค้ากับลาตินอเมริกาผ่านทฤษฎีห้าฉบับ กล่าวคือไทยจะดำเนินการส่งออกสินค้าในรูปแบบที่ประเทศ NIEs อย่างเกาหลีใต้และสิงคโปร์ได้เคยทำการส่งออก เนื่องจากเทคโนโลยีตลอดจนต้นทุนการผลิตของไทยนั้นอาจจะเหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพสำหรับการส่งออกมากกว่า ในสินค้ากลุ่มทุนกายภาพนั้นไทยเริ่มมีแนวโน้มที่ดี ขณะที่สินค้าทุนมนุษย์ที่มีเทคโนโลยีสูงกว่าไทยเองก็มีอนาคตที่ดีเช่นกัน

สินค้าส่งออกสำคัญของไทยในกลุ่มสินค้าแรงงานเข้มข้นประกอบด้วย ยางรถยนต์ เส้นด้ายสิ่งทอ เส้นใยทอ เครื่องแต่งกายภายนอกชายที่ทำจากเส้นใย เครื่องแต่งกายอื่นๆที่ทำโดยถัก และเครื่องสวมใส่เท้า ในส่วนของสินค้ากลุ่มทุนกายภาพเข้มข้นประกอบด้วย เครื่องปั้นไฟและชิ้นส่วน เครื่องจักรผลิตผ้าและหนัง และชิ้นส่วน อุปกรณ์ทำความร้อนและความเย็นและชิ้นส่วน ยานยนต์สำหรับขนส่งสินค้า และรถจักรยานยนต์ สำหรับสินค้าส่งออกสำคัญในกลุ่มทุนมนุษย์ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไทยมีสัดส่วนการส่งออกมากที่สุดในช่วงพ.ศ. 2539-2543 ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์โพลีเมอร์ เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน เครื่องบันทึกเสียง อุปกรณ์ไฟฟ้าอื่นๆ หลอดและวาล์ว และเครื่องจักรไฟฟ้าและอุปกรณ์

ขณะที่สินค้าส่งออกสำคัญในกลุ่มทุนกายภาพของเกาหลีใต้ประกอบด้วย อุปกรณ์ที่ใช้ตัดต่างๆ โรงงานก่อสร้างและวิศวกรรมโยธา เครื่องจักรผลิตผ้าและหนัง และชิ้นส่วน เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ออกแบบพิเศษ อุปกรณ์ทำความร้อนและความเย็นและชิ้นส่วนรถยนต์ ยานยนต์สำหรับขนส่งสินค้า ยานยนต์อื่นๆ อุปกรณ์และชิ้นส่วนยานยนต์ และเรือและสิ่งลอยน้ำ สำหรับสินค้าส่งออกสำคัญในกลุ่มทุนมนุษย์ของเกาหลีใต้ประกอบด้วย การผลิตผลิตภัณฑ์ควบคุมแน่น ผลิตภัณฑ์โพลีเมอร์ อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องบันทึกเสียง อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน อุปกรณ์ที่ใช้ในครัวเรือน หลอดและวาล์ว เครื่องจักรไฟฟ้าและอุปกรณ์ และอุปกรณ์และเครื่องมือถ่ายภาพ

กลุ่มสินค้าทุนกายภาพส่งออกของไทยที่เหมือนกับเกาหลีใต้คือ เครื่องจักรผลิตผ้าและหนัง และชิ้นส่วน อุปกรณ์ทำความร้อนและความเย็นและชิ้นส่วน ยานยนต์สำหรับขนส่งสินค้า ขณะที่สินค้าทุนมนุษย์ของไทยที่เหมือนกับเกาหลีใต้คือ ผลิตภัณฑ์โพลีเมอร์ อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน เครื่องบันทึกเสียง หลอดและวาล์ว และเครื่องจักร

5.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นโอกาสและอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศในแถบลาตินอเมริกา

5.2.1 ผลการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง Gravity

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อมุ่งตอบคำถามที่สำคัญว่าระยะทางเป็นอุปสรรคทางการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาหรือไม่ โดยการใช้แบบจำลอง Gravity ที่มีการระบุถึงความสัมพันธ์ระหว่างระยะทางในฐานะตัวแปรอิสระกับมูลค่าการค้ารวมในฐานะตัวแปรตาม นอกจากนั้นยังมีปัจจัยอื่นๆ อาทิ รายได้ประชาชาติต่อหัว และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่รวมเข้าไว้ในแบบจำลองในฐานะเป็นตัวแปรอิสระ ที่มาของประเด็นคำถามสำคัญนี้เกิดจากการที่ประเทศเกาหลีใต้ซึ่งมีระยะทางที่ห่างจากลาตินอเมริกาไม่แตกต่างจากไทยนั้นกลับมีสัดส่วนมูลค่าการค้ากับลาตินอเมริกาที่สูงกว่าไทย หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการทดสอบความแตกต่างของโครงสร้างการค้าระหว่างไทย-ประเทศคู่ค้ากับเกาหลีใต้-ประเทศคู่ค้า โครงสร้างทางการค้าในกรณีนี้อธิบายโดยความแตกต่างในรายได้ประชาชาติต่อหัว ระยะทาง และการอยู่ในกลุ่มทางเศรษฐกิจเดียวกัน ที่สำคัญระยะทางเองมักจะถูกกล่าวอ้างอยู่เสมอว่าเป็นอุปสรรคสำคัญในการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกา การผนวกทั้งสองประเด็นนี้จึงเกิดขึ้นและนำไปสู่วิธีการได้มาซึ่งคำตอบที่จะได้กล่าวถึงในลำดับถัดไป

การวิเคราะห์เริ่มจากการประมาณสมการ Gravity ของไทย-ประเทศคู่ค้า เกาหลีใต้-ประเทศคู่ค้า ไทย-ประเทศในแถบลาตินอเมริกา และเกาหลีใต้-ประเทศในแถบลาตินอเมริกา หลังจากนั้นจึงนำค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรอิสระของสมการไทยและเกาหลีใต้มาทำการทดสอบว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่โดยใช้วิธีการที่เรียกว่า Wald Test และทำการทดสอบการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของแต่ละสมการโดยใช้วิธีการที่เรียกว่า Chow Test หากผลจากการทดสอบกรณี Wald Test ระบุว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระโดยเฉพาะระยะทางระหว่างสมการของไทยและเกาหลีใต้ไม่แตกต่างกัน นั่นหมายความว่าระยะทางในฐานะที่เป็นอุปสรรคทางการค้านั้นไม่แตกต่างกันระหว่างไทยกับเกาหลีใต้ซึ่งอนุมานได้ว่าระยะทางไม่เป็นอุปสรรคต่อการค้าระหว่างไทยและลาตินอเมริกา

1. ผลการประมาณค่าสมการ

1.1 ไทย-ประเทศคู่ค้าและเกาหลีใต้-ประเทศคู่ค้า

จากการประมาณสมการ Gravity ของไทยกับประเทศคู่ค้าในปีพ.ศ. 2531 2533 2538 และ 2542 (ตารางที่ 5.10) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้มีค่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือเป็นบวกในกรณีของปัจจัยการอยู่ในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเดียวกัน (EC) และเป็นลบในกรณีของปัจจัยระยะทาง ขณะที่ปัจจัยความแตกต่างระหว่างรายได้ประชาชาติที่ต่อหัว (YN2) มีเครื่องหมายเป็นลบซึ่งตรงกันข้ามกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าไทยมีการค้ากับประเทศที่มีรายได้ประชาชาติต่อหัวต่างกันมากกว่าที่จะค้ากับประเทศที่มีรายได้ประชาชาติต่อหัวใกล้เคียงกัน ค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรอิสระเกือบทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับสูงคือมีความเชื่อมั่นในระดับร้อยละ 99 ยกเว้นค่าสัมประสิทธิ์ของ EC ในปีพ.ศ. 2531 ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและในปีพ.ศ. 2538 ที่มีนัยสำคัญทางสถิติในระดับความเชื่อมั่นที่ไม่สูงนักคือร้อยละ 90 ขณะที่ R^2 ปรับค่า (Adjusted R^2) มีค่าร้อยละ 50 โดยประมาณ หมายความว่าความแปรปรวน (variation) ในตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวสามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรตามซึ่งก็คือมูลค่าการค้ารวมระหว่างประเทศไทยกับประเทศคู่ค้าได้ร้อยละ 50

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย YN2 พบว่า มีค่าที่ไม่สูงนักโดยค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้แสดงถึงค่าความยืดหยุ่นของมูลค่าการค้าต่อความแตกต่างในรายได้ประชาชาติต่อหัว กล่าวคือในปีพ.ศ. 2531 หากค่าความแตกต่างในรายได้ประชาชาติต่อหัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้มูลค่าการค้ารวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.5 และค่าดังกล่าวได้ลดลงเป็นร้อยละ 0.2 ในปีพ.ศ. 2542 เช่นเดียวกันกับนัยสำคัญทางสถิติที่ลดลง ค่าที่ลดลงแสดงถึงแนวโน้มที่ไทยค้ากับประเทศที่มีรายได้ประชาชาติต่อหัวใกล้เคียงกันมากขึ้น ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรระยะทางมีค่าที่ไม่สูงนักคือเท่ากับ 1.8 ในปีพ.ศ. 2531 แสดงว่าหากระยะทางระหว่างไทยกับประเทศคู่ค้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 แล้ว มูลค่าการค้ารวมจะลดลงร้อยละ 1.8 โดยที่ค่าดังกล่าวได้ลดลงเป็นร้อยละ 1.0 1.1 และ 1.2 ในปีพ.ศ. 2533 2538 และ 2542 ตามลำดับ ซึ่งกล่าวได้ว่าค่าความยืดหยุ่นของมูลค่าการค้ารวมต่อระยะทางมีค่าลดลง แสดงให้เห็นถึงระยะทางในฐานะที่เป็นอุปสรรคมีแนวโน้มลดลง สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร EC ซึ่งเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy) นั้น ตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่าเครื่องหมายหน้าสัมประสิทธิ์ที่ได้เป็นบวก นั้นหมายความว่าเวลาที่ไทยกับประเทศคู่ค้าอยู่ในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเดียวกันจะทำให้มูลค่าการค้าระหว่างกันมีค่าเพิ่มมากขึ้น และเมื่อพิจารณาที่ค่าของสัมประสิทธิ์แล้วพบว่าค่าเพิ่มมากขึ้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของ

การอยู่ในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเดียวกันที่มีต่อการค้ารวมของไทยกับประเทศคู่ค้าที่มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น

ผลจากการประมาณสมการ Gravity ระหว่างเกาหลีใต้กับประเทศคู่ค้า ในปีพ.ศ. 2531 2533 2538 และ 2542 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับสมการของไทยคือมีค่าเป็นบวกในกรณีของ YN2 และ EC และมีค่าเป็นลบในกรณีของระยะทาง ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระส่วนใหญ่มีนัยสำคัญทางสถิติในระดับสูง ยกเว้นค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย YN2 ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากจำนวนตัวอย่างในปีนั้นมีจำนวนน้อยกว่าปกติ และค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย EC ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในปีพ.ศ. 2531 และ 2538 ในปีแรกน่าจะมีสาเหตุมาจากการที่เกาหลีใต้ยังไม่ได้อยู่ในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศอื่นๆมากนัก ขณะที่ในปีหลังนั้นเหตุผลน่าจะเป็นเช่นเดียวกับกรณีของปัจจัย YN2 ขณะที่ค่า R^2 ปรับค่ามีค่าประมาณร้อยละ 50 ยกเว้นในปีพ.ศ. 2538 ที่ลดต่ำลงเป็นร้อยละ 17 ซึ่งอาจเป็นเพราะจำนวนตัวอย่างที่ลดลง

ตารางที่ 5.10: ผลการประมาณค่าสมการ Gravity ของไทยและเกาหลีใต้กับประเทศคู่ค้าในปีพ.ศ. 2531 2533 2538 และ 2542¹

พ.ศ.	ไทย-ประเทศคู่ค้า							เกาหลีใต้-ประเทศคู่ค้า						
	C	Ln(YN2)	Ln(DT)	EC	Adj. R ²	Prob.(F)	Obs.	C	Ln(YN2)	Ln(DT)	EC	Adj. R ²	Prob.(F)	Obs.
2531	11.8424 (0.0041)	0.4833 (0.0000)	-1.7499 (0.0000)	0.3366 (0.6463)	0.5043	0.0000	52	7.3393 (0.2142)	0.7373 (0.0001)	-1.6397 (0.0005)	0.4172 (0.4414)	0.4287	0.0000	57
2533	5.7867 (0.0667)	0.4516 (0.0000)	-1.0049 (0.0011)	1.5285 (0.0062)	0.5203	0.0000	48	2.3108 (0.6937)	0.8476 (0.0000)	-1.3427 (0.0024)	1.1202 (0.0241)	0.4708	0.0000	55
2538	8.3833 (0.0266)	0.4732 (0.0000)	-1.3033 (0.0002)	1.1354 (0.0545)	0.4883	0.0000	54	12.0942 (0.0122)	0.1388 (0.3134)	-0.8065 (0.0271)	0.2230 (0.6467)	0.1680	0.0336	35
2542	10.7737 (0.0005)	0.2212 (0.0030)	-1.2141 (0.0001)	2.3409 (0.0006)	0.5693	0.0000	53	7.8853 (0.1716)	0.4529 (0.0147)	-1.2426 (0.0032)	1.9796 (0.0020)	0.5010	0.0000	62

หมายเหตุ: ตัวแปรอิสระคือค่า Ln ของมูลค่าการค้ารวมระหว่างประเทศคู่ค้า, C คือค่าคงที่, Log(YN2) คือค่าความแตกต่างยกกำลังสอง $[(Y/N_t)-(Y/N_{t-1})]^2$ ในรายได้ประชาชาติต่อหัวที่แท้จริง (Real GDP Percapita) ระหว่างประเทศคู่ค้า, DT คือระยะทางระหว่างประเทศคู่ค้า และ EC คือการอยู่ในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเดียวกันของประเทศคู่ค้า ค่าในวงเล็บคือค่าความน่าจะเป็น (Probability) ของค่าสถิติ t (t-statistic)

ตารางที่ 5.11: ผลการประมาณค่าสมการ Gravity ของไทยและเกาหลีใต้กับประเทศในแถบลาตินอเมริกาในปีพ.ศ. 2531 2533 2538 และ 2542¹

พ.ศ.	ไทย-ประเทศในแถบลาตินอเมริกา							เกาหลีใต้-ประเทศในแถบลาตินอเมริกา						
	C	Ln(YN2)	Ln(DT)	EC	Adj. R ²	Prob.(F)	Obs.	C	Ln(YN2)	Ln(DT)	EC	Adj. R ²	Prob.(F)	Obs.
2531	119.3585 (0.2801)	-0.1695 (0.4379)	-12.0349 (0.2857)	1.4013 (0.2171)	-0.0291	0.5050	21	-0.0182 (0.9996)	0.4017 (0.4438)	-0.4076 (0.9091)	1.1334 (0.2378)	-0.0125	0.4596	27
2533	38.2293 (0.6799)	-0.0705 (0.7135)	-3.7247 (0.6936)	2.4837 (0.0274)	0.1818	0.1387	17	-29.6107 (0.4013)	0.2203 (0.6181)	3.0479 (0.3838)	0.2335 (0.8062)	-0.0469	0.6053	26
2538 ²	46.5891 (0.5453)	-0.4252 (0.0326)	-3.9816 (0.6114)	1.1619 (0.1612)	0.1687	0.0915	23	na	na	na	na	na	na	na
2542	45.3104 (0.5819)	-0.1127 (0.4146)	-4.2667 (0.6096)	1.4794 (0.0835)	0.0399	0.3140	21	-12.2994 (0.7469)	0.6516 (0.1005)	0.5603 (0.8840)	1.0303 (0.3193)	0.1011	0.1325	29

หมายเหตุ: ¹ตัวแปรอิสระคือค่า Ln ของมูลค่าการค้ารวมระหว่างประเทศคู่ค้า, C คือค่าคงที่, Log(YN2) คือค่าความแตกต่างยกกำลังสอง $[(Y/N_t)-(Y/N_{t-1})]^2$ ในรายได้ประชาชาติต่อหัวที่แท้จริง (Real GDP Percapita) ระหว่างประเทศคู่ค้า, DT คือระยะทางระหว่างประเทศคู่ค้า และ EC คือการอยู่ในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเดียวกันของประเทศคู่ค้า ค่าในวงเล็บคือค่าความน่าจะเป็น (Probability) ของค่าสถิติ t (t-statistic)

²เนื่องจากจำนวนตัวอย่างของสมการเกาหลีใต้มีค่าน้อยมาก (7) จึงไม่สามารถนำมาประมาณสมการได้

na = ไม่สามารถหาข้อมูลได้

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้ในกรณีของ YN2 นั้นมีค่าที่ไม่ต่ำมากนักคือ 0.7 ในปีพ.ศ. 2531 แสดงว่าหากความแตกต่างกันในรายได้ประชาชาติต่อหัวของเกาหลีใต้กับประเทศคู่ค้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้มูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.7 โดยที่ค่าความยืดหยุ่นนี้ลดลงเป็น 0.5 ในปีพ.ศ. 2542 ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรระยะทางนั้นมีค่าที่ไม่สูงนักและมีแนวโน้มลดลง โดยลดลงจาก 1.6 ในปีพ.ศ. 2531 เป็น 1.3 และ 1.2 ในปีพ.ศ. 2533 และ 2542 ตามลำดับ กรณีของปัจจัย EC ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้เป็นบวกแสดงถึงความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างมูลค่าการค้ากับการอยู่ในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเดียวกันของเกาหลีใต้กับประเทศคู่ค้า โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์นั้นมีค่าเพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกับนัยสำคัญทางสถิติที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก แสดงถึงความสำคัญที่เพิ่มมากขึ้นของความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีต่อการค้าของเกาหลีใต้กับโลก

เมื่อนำผลของสมการไทย-ประเทศคู่ค้าและเกาหลีใต้-ประเทศคู่ค้ามาเปรียบเทียบกันแล้วพบว่าทั้งสองสมการมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกันและมีลักษณะของแนวโน้มที่ใกล้เคียงกัน (ยกเว้นในปีพ.ศ. 2538 ที่เกาหลีใต้มีจำนวนตัวอย่างน้อยกว่าปีอื่นๆ) แสดงว่าอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตามนั้นในกรณีของไทยกับเกาหลีใต้อาจจะไม่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในปัจจัยระยะทางที่เป็นประเด็นสำคัญในการประมาณสมการ Gravity ในครั้งนี้ ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้ (ของทั้งสองสมการ) มีเครื่องหมายเหมือนกันแสดงว่าระยะทางเป็นอุปสรรคในการค้าทั้งของไทยกับโลกและเกาหลีใต้กับโลก รวมทั้งค่าความยืดหยุ่นที่ใกล้เคียงกันนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าอิทธิพลต่อการค้ารวมทั้งของไทยและเกาหลีใต้จากปัจจัยระยะทางมีความคล้ายคลึงกัน

1.2 ไทย-ประเทศในแถบลาตินอเมริกาและเกาหลีใต้-ประเทศในแถบลาตินอเมริกา

ในส่วนของผลการประมาณค่าสมการ Gravity ของไทยกับประเทศในแถบลาตินอเมริกาในปีพ.ศ. 2531 2533 2538 และ 2542 (ตารางที่ 5.11) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือเป็นลบในกรณีของ YN2 และระยะทาง และเป็นบวกในกรณีปัจจัย EC แสดงว่าการที่ไทยและลาตินอเมริกามีระดับการพัฒนาที่ใกล้เคียงกันทำให้มีการค้าระหว่างกันเพิ่มมากขึ้น โดยที่ระยะทางเป็นอุปสรรคในการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกา และการอยู่ในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเดียวกันเป็นการส่งเสริมให้การค้าระหว่างกันเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามไม่สามารถสรุปตามที่กล่าวได้เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์ส่วนใหญ่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติยกเว้นปัจจัย YN2 ในปีพ.ศ. 2538 และ EC ในปีพ.ศ. 2533 และ 2542 ยิ่งไปกว่านั้นค่า R^2 ปรับค่าที่ได้ยังมีค่าต่ำมากแสดงถึงความสามารถในการ

อธิบายของตัวแปรอิสระที่ต่ำ จึงทำให้การนำผลของสมการ Gravity ที่ได้ไปใช้นั้นไม่สามารถทำได้ โดยเหตุผลของการที่ไม่มีนัยสำคัญต่างๆนี้น่าจะมาจากความไม่ชัดเจนที่เกิดจากข้อมูลที่นำมาใช้ในการทดสอบ

สำหรับการประมาณสมการ Gravity ของเกาหลีใต้กับประเทศในแถบลาตินอเมริกาในปีพ.ศ. 2531 2533 และ 2542 (ไม่รวมปีพ.ศ. 2538 เนื่องจากมีจำนวนตัวอย่างแค่ 7 ตัวอย่างเท่านั้น) จากผลที่ได้พบว่าค่าสัมประสิทธิ์หน้าปัจจัย YN2 เป็นบวกแสดงว่าเกาหลีใต้กับลาตินอเมริกามีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน (ระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันทำให้การค้าระหว่างกันเพิ่มมากขึ้น) และเช่นเดียวกันค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัย EC ที่ได้นั้นมีค่าเป็นบวกหมายความว่า การอยู่ในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจเดียวกันของเกาหลีใต้กับลาตินอเมริกาเป็นปัจจัยส่งเสริมมูลค่าการค้ารวมระหว่างกัน ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยระยะทางนั้นมีค่าที่ไม่ชัดเจนคือเป็นลบในปีพ.ศ. 2531 และเป็นบวกในปีพ.ศ. 2533 และ 2542 ซึ่งในกรณีหลังนี้ผิดไปจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าควรจะเป็นลบ นอกจากนี้ในสมการของเกาหลีใต้กับลาตินอเมริกาทั้ง 4 ปีนี้ไม่มีตัวแปรใดที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติเลย ขณะเดียวกันค่า R^2 ปรับค่าที่ได้ยังต่ำมาก ผลที่ได้จากการประมาณสมการจึงไม่สามารถนำไปใช้ได้ โดยสาเหตุน่าจะเป็นเช่นเดียวกับกรณีของไทย

2. การพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นในการประมาณสมการ Gravity

ในส่วนนี้เป็นการพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นในการประมาณสมการ Gravity ประกอบไปด้วย Multicollinearity และปัญหา Heteroscedasticity สำหรับปัญหา Autocorrelation นั้นไม่ทำการพิจารณาเนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการประมาณสมการต่างๆในครั้งนี้นั้นเป็นแบบตัดขวาง (Cross Section) ซึ่งมีโอกาสน้อยมากที่จะเกิดปัญหา Autocorrelation สมการที่ทำการพิจารณานั้นเป็นสมการ Gravity ในกรณีของไทย-ประเทศคู่ค้าและเกาหลีใต้-ประเทศคู่ค้า เนื่องจากผลการประมาณค่าสมการ Gravity ของไทย-ประเทศในแถบลาตินอเมริกาและเกาหลีใต้-ประเทศในแถบลาตินอเมริกาที่ได้นั้นไม่สมบูรณ์ตามที่ได้กล่าวไปแล้วจึงไม่ควรที่จะนำมาพิจารณา

2.1 Multicollinearity

เมื่อพิจารณาปัญหา Multicollinearity ของสมการไทย-ประเทศคู่ค้าในทุกปี (2531 2533 2538 และ 2542) โดยพิจารณาจากค่า R^2 และค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติของตัวแปรอิสระต่างๆแล้วพบว่าค่า R^2 ที่ได้นั้นมีค่าที่ไม่สูงนักคือไม่เกิน 0.8 ขณะที่ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติของตัวแปรอิสระเกือบทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติ (ยกเว้นปัจจัย EC ในปีพ.ศ.

2531) นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาค่า Correlation ระหว่างตัวแปรอิสระแล้วพบว่าไม่มีปีใดมีค่าสูงเกิน 0.8 (รายละเอียดดังตารางที่ 5.12) จึงสรุปได้ว่า Multicollinearity ไม่เป็นปัญหาสำหรับการ Gravity ของไทยกับประเทศคู่ค้า

ตารางที่ 5.12: ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ของสมการไทย-ประเทศคู่ค้า

พ.ศ.	ตัวแปร	T	YN2	DT	EC
2531	T	1.000000	0.591102	-0.230609	-0.154568
	YN2	0.591102	1.000000	-0.171785	-0.469840
	DT	-0.230609	-0.171785	1.000000	-0.007401
	EC	-0.154568	-0.469840	-0.007401	1.000000
2533	T	1.000000	0.430216	-0.204122	0.203180
	YN2	0.430216	1.000000	-0.140874	-0.277368
	DT	-0.204122	-0.140874	1.000000	-0.039005
	EC	0.203180	-0.277368	-0.039005	1.000000
2538	T	1.000000	0.620156	-0.268345	0.219446
	YN2	0.620156	1.000000	-0.271721	-0.208102
	DT	-0.268345	-0.271721	1.000000	-0.090872
	EC	0.219446	-0.208102	-0.090872	1.000000
2542	T	1.000000	0.611098	-0.282264	0.216201
	YN2	0.611098	1.000000	-0.239671	0.312678
	DT	-0.282264	-0.239671	1.000000	-0.388872
	EC	0.216201	0.312678	-0.388872	1.000000

ที่มา: จากการคำนวณ

สำหรับการพิจารณาสมการเกาหลีใต้-ประเทศคู่ค้านั้น ผลที่ได้เป็นเช่นเดียวกับกรณีของไทย กล่าวคือค่า R^2 ในทุกปีมีค่าไม่เกิน 0.8 ถึงแม้ว่าจำนวนของตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติจะน้อยกว่าไทยก็ไม่เป็นปัญหา เนื่องจากตัวแปรอิสระส่วนใหญ่ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ค่า Correlation ระหว่างตัวแปรอิสระนั้นก็ยังมีค่าไม่เกิน 0.8 (ตารางที่ 5.13) ปัญหา Multicollinearity จึงไม่เกิดขึ้นในกรณีของเกาหลีใต้กับประเทศคู่ค้า

ตารางที่ 5.13: ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ของสมการเกาหลีใต้-ประเทศคู่ค้า

พ.ศ.	ตัวแปร	T	YN2	DT	EC
2531	T	1.000000	0.605163	-0.227964	-0.186805
	YN2	0.605163	1.000000	-0.341121	-0.399089
	DT	-0.227964	-0.341121	1.000000	0.161246
	EC	-0.186805	-0.399089	0.161246	1.000000
2533	T	1.000000	0.425222	-0.240967	0.182595
	YN2	0.425222	1.000000	-0.322249	-0.249864
	DT	-0.240967	-0.322249	1.000000	0.097092
	EC	0.182595	-0.249864	0.097092	1.000000
2538	T	1.000000	0.532883	-0.234464	0.217038
	YN2	0.532883	1.000000	-0.319705	-0.251416
	DT	-0.234464	-0.319705	1.000000	-0.084928
	EC	0.217038	-0.251416	-0.084928	1.000000
2542	T	1.000000	0.418352	-0.329524	0.207468
	YN2	0.418352	1.000000	-0.328930	0.279457
	DT	-0.329524	-0.328930	1.000000	-0.290951
	EC	0.207468	0.279457	-0.290951	1.000000

ที่มา: จากการคำนวณ

2.2 Heteroscedasticity

ในส่วนของปัญหา Heteroscedasticity กรณีสมการ Gravity ของไทย-ประเทศคู่ค้าพบว่า เมื่อพิจารณาค่า White-Heteroscedasticity ในสมการของไทยนั้นมีเพียงปีเดียวที่เกิดปัญหา Heteroscedasticity คือปีพ.ศ. 2531 ขณะที่ปีอื่นๆไม่เกิดปัญหา สำหรับกรณีของเกาหลีใต้-ประเทศคู่ค้านั้นพบว่าปัญหา Heteroscedasticity เกิดขึ้นกับสมการในปีพ.ศ. 2531 และ 2542

อย่างไรก็ตาม แม้จะเกิดปัญหา Heteroscedasticity ทั้งของไทยและเกาหลีใต้ในสมการปีพ.ศ. 2531 และ 2542 ตามที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น แต่เพื่อเป็นการพิจารณาว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลกระทบต่อสมการมากน้อยเพียงใดจึงควรที่จะนำวิธีการที่เรียกว่า White's heteroscedasticity-consistent variances and standard errors มาพิจารณาประกอบเพิ่มเติม

โดยหากพบว่าค่า Standard error และค่าสถิติ t ที่ได้จากวิธีการแบบ White นั้นไม่แตกต่างจากค่าที่ได้จากการประมาณสมการในขั้นต้นนั้นแสดงว่าปัญหา Heteroscedasticity ที่เกิดขึ้นนั้นไม่ใช่ปัญหาสำคัญ (Wallace and Silver, cited in Gujarati 1995: 383) และจากการทดสอบพบว่าค่า Standard error และค่าสถิติ t ที่ได้จากวิธีการแบบ White นั้นแตกต่างจากค่าที่ประมาณได้แบบธรรมดาเล็กน้อยมาก (ตารางที่ 5.14 และ 5.15) จึงสรุปได้ว่าปัญหา Heteroscedasticity ที่เกิดขึ้นทั้งในสมการ Gravity ของไทยและเกาหลีใต้นั้นไม่ใช่ปัญหาสำคัญ

ตารางที่ 5.14: ค่า Standard Error และค่าสถิติ t ที่ได้จากการประมาณสมการ Gravity ของไทย-ประเทศคู่ค้าในปีพ.ศ. 2531

ตัวแปร	OLS ปกติ		OLS-White ¹	
	S.E.	ค่าสถิติ t	S.E.	ค่าสถิติ t
C	3.926273	3.016193	4.433529	2.671100
Log (YN2)	0.108041	4.473442	0.112776	4.285609
Log(DT)	0.351141	-4.983462	0.382922	-4.569853
EC	0.728788	0.461847	0.759798	0.442997

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ¹White Heteroscedasticity-Consistent Standard Errors & Covariance

ตารางที่ 5.15: ค่า Standard Error และค่าสถิติ t ที่ได้จากการประมาณสมการ Gravity ของเกาหลีใต้-ประเทศคู่ค้าในปีพ.ศ. 2531 และ 2542

ตัวแปร	2531				2542			
	OLS ปกติ		OLS-White ¹		OLS ปกติ		OLS-White ¹	
	S.E.	ค่าสถิติ t	S.E.	ค่าสถิติ t	S.E.	ค่าสถิติ t	S.E.	ค่าสถิติ t
C	5.838092	1.257135	7.499476	0.978638	5.696001	1.384365	5.763567	1.368136
Log (YN2)	0.180368	4.087653	0.278920	2.643348	0.180163	2.514029	0.211806	2.138438
Log(DT)	0.444340	-3.690115	0.400114	-4.097994	0.404565	-3.071515	0.331916	-3.743803
EC	0.537886	0.775688	0.603481	0.691375	0.611955	3.234937	0.688782	2.874108

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ¹White Heteroscedasticity-Consistent Standard Errors & Covariance

3. ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างปัจจัย

ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างปัจจัยของสมการไทย-ประเทศคู่ค้า และเกาหลีใต้-ประเทศคู่ค้าโดยใช้วิธีการทดสอบที่เรียกว่า Wald test นั้นได้แบ่งการทดสอบออกเป็น 2 กรณี กรณีแรกคือ การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าสัมประสิทธิ์ของทุกปัจจัยในสมการไทย-ประเทศคู่ค้ากับเกาหลีใต้-ประเทศคู่ค้า ขณะที่กรณีที่สองเป็นการพิจารณาเฉพาะปัจจัยระยะทาง ในการทดสอบนั้นได้ดำเนินการเฉพาะปีพ.ศ. 2533 และ 2542 เนื่องจากในปีพ.ศ. 2531 มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระบางตัว (EC) ในทั้งสองสมการไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ในปีพ.ศ. 2538 นั้นจำนวนตัวอย่างของสมการเกาหลีใต้มีจำนวนน้อยกว่าปกติทำให้ผลที่ออกมาไม่ค่อยสมบูรณ์จึงไม่นำมาทดสอบและเพื่อให้เกิดการสอดคล้องจึงตัดสมการของไทยในปีนี้ออกจากการทดสอบด้วย

ผลการทดสอบจากกรณีแรกพบว่า ค่า Chi-square ที่ได้นั้นมีค่าไม่เกินค่าวิกฤติ (Critical value) หรือมีค่า Prob. เกิน 0.1 (ตารางที่ 5.16) หมายความว่าค่าสัมประสิทธิ์ของสมการไทย-ประเทศคู่ค้าและเกาหลีใต้-ประเทศคู่ค่านั้นไม่แตกต่างกันทั้งในปีพ.ศ. 2533 และ 2542

เมื่อทำการทดสอบในกรณีที่สองคือพิจารณาเฉพาะค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยระยะทางระหว่างสองสมการในทั้งสองปีพบว่า ผลที่ได้ไม่แตกต่างจากกรณีแรก จึงสรุปได้ว่าค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยระยะทางระหว่างสมการ Gravity ไทย-ประเทศคู่ค้าและเกาหลีใต้-ประเทศคู่ค่านั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5.16: ผลการทดสอบความแตกต่างของปัจจัยระหว่างสมการไทย-ประเทศคู่ค้าและเกาหลีใต้-ประเทศคู่ค้าโดยวิธี Wald test

กรณี	2533		2542	
	Chi-square	Prob.	Chi-square	Prob.
รวมทุกปัจจัย	6.417090	0.170090	5.026302	0.284609
ปัจจัยระยะทาง	0.438713	0.507744	0.003373	0.953687

ที่มา: จากการคำนวณ

4. ผลการทดสอบการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง

จากเหตุผลที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นในกรณี Wald test การทดสอบการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างโดยวิธีที่เรียกว่า Chow test นั้นจึงทำการทดสอบเฉพาะในปีพ.ศ. 2533 และ 2542 เท่านั้น

ผลจากการทดสอบในสมการของไทยพบว่าค่าสถิติที่ได้จากการทดสอบทั้ง F และ Log likelihood ratio ให้ผลเหมือนกัน (ตารางที่ 5.17) คือมีค่าไม่เกินค่าวิกฤติ (Critical value) หรือมีค่า Prob. มากกว่า 1 แสดงว่าสมการ Gravity ของไทยกับโลกนั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างระหว่างปีพ.ศ. 2533 และ 2542 สำหรับสมการของเกาหลีใต้นั้นผลที่ได้เป็นเช่นเดียวกับไทย จึงได้ข้อสรุปเหมือนกันคือไม่มีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของสมการ Gravity ในปีพ.ศ. 2533 และ 2542

ตารางที่ 5.17: ผลการทดสอบการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของสมการสมการไทย-ประเทศคู่ค้า และเกาหลีใต้-ประเทศคู่ค้าระหว่างปีพ.ศ. 2533 กับ 2542 โดยวิธี Chow test

ประเทศ	ค่าสถิติ F	Prob.	Log likelihood ratio	Prob.
ไทย-ประเทศคู่ค้า	1.426261	0.231434	6.013193	0.198165
เกาหลีใต้-ประเทศคู่ค้า	1.006118	0.407641	4.242008	0.374243

ที่มา: จากการคำนวณ

จากผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างปัจจัยทั้งในกรณีปัจจัยรวมและปัจจัยระยะทาง ตลอดจนการทดสอบการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างในสมการของไทย-ประเทศคู่ค้า และเกาหลีใต้-ประเทศคู่ค้าให้ผลเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในทั้งสองการทดสอบคือไม่มีความแตกต่างระหว่างปัจจัยและไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างในสมการ Gravity ของไทยกับเกาหลีใต้ เมื่อผลที่ได้เป็นดังกล่าวจึงสามารถสรุปได้ในเบื้องต้นว่าความสำคัญของปัจจัยระยะทางที่มีต่อการค้าของไทยกับการค้าของเกาหลีใต้นั้นไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงอนุมานได้ว่าสัดส่วนมูลค่าการค้าของเกาหลีใต้-ลาตินอเมริกาที่มากกว่าไทย-ลาตินอเมริกาประมาณ 2-3 เท่า นั้นไม่น่าที่จะมีระยะทางเป็นสาเหตุเพราะเกาหลีใต้เองก็มีระยะทางที่ห่างจากลาตินอเมริกาไม่ต่างจากไทยนัก ในขั้นนี้จึงสรุปได้ว่าภายใต้ระยะทางที่ห่างไกลจากลาตินอเมริกา ไทยยังมีโอกาสที่จะเพิ่มมูลค่าการค้ากับลาตินอเมริกาได้มากขึ้น

ในเบื้องต้นสามารถสรุปภาพรวมออกมาได้ว่าสัดส่วนมูลค่าการค้าระหว่างเกาหลีใต้กับลาตินอเมริกาที่มากกว่าไทยกับลาตินอเมริกานั้นมิได้เกิดจากปัญหาของระยะทาง แต่อาจเกิดจากประเด็นอื่นคือ ระดับการพัฒนาของเกาหลีใต้ที่สูงกว่าไทยซึ่งนำไปสู่รูปแบบการค้าระหว่างเกาหลีใต้กับลาตินอเมริกาที่แตกต่างจากรูปแบบการค้าของไทยกับลาตินอเมริกา จากการศึกษาในหัวข้อ 5.1.3 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการค้าของเกาหลีใต้กับลาตินอเมริกาเป็นการค้าในกลุ่มสินค้าที่มีระดับของเทคโนโลยีที่สูงกว่าการค้าของไทยกับลาตินอเมริกา อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับดัชนีการค้าในหัวข้อ 5.3 จะช่วยทำให้คำตอบในเรื่องนี้ชัดเจนขึ้นได้

5.2.2 ผลกระทบจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของลาตินอเมริกาและการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจกับนาฟต้าและสหภาพยุโรป

การวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่มีต่อประเทศสมาชิกภายในกลุ่มและประเทศนอกกลุ่มนั้นมี 2 ประเด็นที่สำคัญคือ การเสริมสร้างการค้า (trade creation) และการหันเหทางการค้า (trade diversion) ประเด็นแรกเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับประเทศสมาชิกภายในกลุ่มคือเมื่อมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจแล้วทำให้การค้าระหว่างประเทศสมาชิกภายในกลุ่มมากขึ้นไม่ว่าเป็นเพราะอุปสรรคทางการค้าที่ลดลงหรือเหตุอื่นใดก็ตาม ผลกระทบในกรณีนี้เป็นผลกระทบเชิงบวกที่มีต่อประเทศสมาชิก ขณะที่ประเด็นหลังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเทศนอกกลุ่มสมาชิกคือเมื่อมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจแล้วทำให้การค้าระหว่างประเทศสมาชิกกับประเทศนอกกลุ่มลดลงโดยหันไปทำการค้า (นำเข้า) จากประเทศสมาชิกภายในกลุ่มทดแทนด้วยอุปสรรคทางการค้ากับประเทศนอกกลุ่มที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงในส่วนของสมาชิกในกลุ่ม ผลกระทบในกรณีนี้เป็นผลกระทบเชิงลบต่อประเทศนอกกลุ่มและเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการวิเคราะห์มากกว่ากรณีแรก

กรณีการค้าของไทยกับลาตินอเมริกานั้น การวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของลาตินอเมริกาไม่ว่าจะรวมกลุ่มกับประเทศลาตินอเมริกาด้วยกันเองหรือประเทศนอกกลุ่มนั้นเป็นการพิจารณาผลกระทบจาก trade diversion ที่จะเกิดขึ้นต่อไทย ในการวิเคราะห์ได้ทำการจำแนกตามกลุ่มทางเศรษฐกิจที่สำคัญของลาตินอเมริกา ดังนี้ 1. LAIA 2. ตลาดร่วมตอนใต้ 3. FTAA และ 4. ตลาดร่วมตอนใต้-สหภาพยุโรป โดยในการวิเคราะห์แต่ละส่วน (กลุ่มเศรษฐกิจ) ได้นำแนวทางตามแบบของ Lee (1997) มาประยุกต์ใช้ซึ่งประกอบไปด้วย 1. การพิจารณาส่วนแบ่งตลาด 2. ค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกัน (Export Similarity Index: ESI) และ 3. ค่าดัชนีความได้เปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage: RCA)

ในการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดเป็นการพิจารณาว่าส่วนแบ่งตลาดของไทยในแต่ละตลาดมีแนวโน้มอย่างไร (เพิ่มขึ้นหรือลดลง) โดยหากเกิด trade diversion หลังจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจแล้วจะทำให้ส่วนแบ่งตลาดของไทยในตลาดนั้นๆมีค่าลดลง ขณะที่การพิจารณาค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกันนั้นเป็นการพิจารณาถึงความคล้ายคลึงกันระหว่างสินค้าที่ไทยทำการส่งออกกับประเทศคู่แข่งว่ามีมากน้อยเพียงใด หากค่าดัชนีสูง (เกินร้อยละ 50) แสดงถึงสินค้าส่งออกของไทยกับประเทศคู่แข่งมีความคล้ายคลึงกันน้อยหรือมีความรุนแรงของการแข่งขันที่ต่ำ และปัญหา trade diversion ก็ไม่ใช่ว่าเป็นสิ่งสำคัญนัก และถ้าค่าดัชนีต่ำคือน้อยกว่าร้อยละ 50 ผลจะเป็นไปในทางตรงกันข้าม หลังจากนั้นได้มีคำนวณค่าดัชนีในระดับหมวดสินค้า SITC 1 หลัก (โดยจะตัดสินค้าในหมวด 9 คือสินค้าที่มีได้จัดไว้ในหมวดอื่นนอกจากการวิเคราะห์เนื่องจากเป็นหมวดที่มีความสำคัญน้อย) เพื่อพิจารณาว่าสินค้าหมวดใดมีค่าดัชนีต่ำ (การแข่งขันสูง) แล้วจึงนำสินค้าที่มีค่าดัชนีต่ำไปวิเคราะห์ต่อโดยพิจารณาที่สัดส่วนมูลค่าการส่งออกของไทยในตลาดนั้นๆ ว่าสินค้าหมวดดังกล่าวมีสัดส่วนมากน้อยเพียงไร ในขณะที่เดียวกันก็นำหมวดสินค้าที่มีการแข่งขันกันสูงนี้ไปวิเคราะห์ถึงความสามารถในการส่งออกระหว่างไทยกับประเทศคู่แข่งโดยใช้ค่า RCA ของไทยกับประเทศคู่แข่งที่คำนวณโดย ITC เพื่อพิจารณาว่าในหมวดสินค้านั้นๆใครมีความสามารถในการส่งออกมากกว่ากัน

1. LAIA³

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการรวมกลุ่ม LAIA ที่มีต่อไทย โดยมีสมมุติฐานว่าเมื่อ LAIA รวมกลุ่มกันแล้วอาจเกิดปัญหา trade diversion จากไทยไปสู่ประเทศสมาชิกของ LAIA ซึ่งประเทศคู่แข่งของไทยใน LAIA ก็คือประเทศสมาชิกของ LAIA นั้นเอง

1.1 ค่าส่วนแบ่งตลาด

แหล่งนำเข้าที่สำคัญของ LAIA ประกอบไปด้วย สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และสมาชิกของ LAIA โดยมีสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าในปีพ.ศ. 2542 (ตารางที่ 5.18) เท่ากับร้อยละ 51.4 16.6 และ 12.0 ตามลำดับ สำหรับไทยนั้นมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.3 เท่านั้น เมื่อพิจารณาแนวโน้มพบว่าสหรัฐอเมริกาเป็นแหล่งนำเข้าสำคัญที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ขณะที่สหภาพยุโรปและ LAIA มีแนวโน้มที่ไม่แน่นอนโดยทั้งคู่มีแนวโน้มที่ลดลง ส่วนไทยมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเล็กน้อย

³ รายละเอียดประเทศสมาชิกดูได้ในหัวข้อ 4.2.3

1.2 ค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกัน

จากผลการคำนวณค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกันในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2528-2543 (ตารางที่ 5.19) พบว่า ค่าดัชนีอยู่ในระดับสูงมาโดยตลอดแสดงว่าสินค้าส่งออกของไทยกับประเทศคู่แข่งคือสมาชิกของ LAIA นั้นมีความคล้ายคลึงกันไม่มากนัก หรืออีกนัยหนึ่ง การแข่งขันในสินค้าส่งออกของทั้งสองนั้นไม่รุนแรงนัก แต่จากการพิจารณาแนวโน้มพบว่าค่าดัชนีมีค่าต่ำลงเรื่อยๆจากร้อยละ 97.1 ในปีพ.ศ. 2528 เป็นร้อยละ 86.8 78.2 และ 66.3 ในปีพ.ศ. 2533 2538 และ 2543 ตามลำดับ แสดงถึงแนวโน้มของความรุนแรงในการแข่งขันของสินค้าส่งออกระหว่างไทยกับประเทศสมาชิก LAIA ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เมื่อจำแนกการพิจารณาออกเป็นหมวดสินค้า SITC ในระดับ 1 หลัก (ตารางที่ 5.20) พบว่าหมวดสินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด (8) เป็นหมวดที่มีระดับการแข่งขันรุนแรงมากที่สุดโดยมีค่าดัชนีในปีพ.ศ. 2543 เท่ากับร้อยละ 45.1 สินค้าสำคัญในหมวดนี้คือ งานศิลปกรรม และของเก่า นาฬิกา อุปกรณ์และเครื่องมือแพทย์ และฟิล์มภาพยนตร์ ขณะที่หมวดเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง (7) ถึงแม้ระดับของความรุนแรงในการแข่งขันจะยังไม่มากแต่ก็มีแนวโน้มที่สูงขึ้น สินค้าสำคัญในหมวดนี้คือ เครื่องกำเนิดไฟฟ้าอื่นๆและชิ้นส่วน เครื่องจักรผลิตผ้าและหนัง และชิ้นส่วน รถรางและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง เครื่องต้มไอน้ำ เครื่องพิมพ์และเข้าเล่ม และชิ้นส่วน เครื่องพลังงานไอน้ำ เครื่องมือสำหรับงานโลหะ เรือและสิ่งลอยน้ำ และเครื่องยนต์ที่มีใช้ไฟฟ้า

สำหรับสินค้าใน 2 หมวดนี้เมื่อนำมาพิจารณาสัดส่วนการส่งออกของไทยไปยัง LAIA (ตารางที่ 5.21) พบว่าหมวดเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งมีสัดส่วนสูงที่สุดคือเท่ากับร้อยละ 59.8 ในปีพ.ศ. 2543 และมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น สินค้าสำคัญในหมวดนี้ที่มีสัดส่วนการส่งออกสูง ได้แก่ อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วนและยานยนต์สำหรับขนส่งสินค้า ขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ดมีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 11.5 และมีแนวโน้มที่ลดลง สินค้าในหมวดนี้ที่มีสัดส่วนการส่งออก ได้แก่ เครื่องสวมใส่เท้า อุปกรณ์และเครื่องมือถ่ายภาพ สินค้าเกี่ยวกับจุกอื่นๆ และรถเข็นเด็ก ของเด็กเล่น เกม และอุปกรณ์กีฬา จากผลดังกล่าวเห็นได้ว่าสินค้าที่มีระดับการแข่งขันรุนแรงทั้งในสองกลุ่มนั้นเป็นคนละรายการกับสินค้าที่ไทยมีสัดส่วนการส่งออกสูงในตลาด LAIA จึงทำให้สรุปได้ว่าปัญหา trade diversion ในชั้นนี้ยังไม่เป็นที่น่าวิตก ยิ่งไปกว่านั้นการแข่งขันที่ค่อนข้างรุนแรงในสินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ดไม่เป็นที่น่ากังวลนักเพราะมีสัดส่วนการส่งออกจากไทยที่ไม่สูงนัก ขณะที่สินค้า

หมวดเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งถึงแม้มีแนวโน้มของระดับการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นแต่ไทยก็ยังคงมีสัดส่วนการส่งออกที่เพิ่มขึ้น

1.3 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

เมื่อนำค่า RCA ของไทยกับประเทศสมาชิก LAIA ใน 2 หมวดสินค้าคือ อุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ดและเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งมาทำการเปรียบเทียบกัน (ตารางที่ 5.22) พบว่าในหมวดสินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ดมีเพียงเม็กซิโกประเทศเดียวที่มีอันดับความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าไทยคืออันดับที่ 29 ขณะที่ไทยอยู่อันดับที่ 30 สำหรับหมวดเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งจำแนกออกเป็นอุปกรณ์ขนส่ง เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักรที่มีใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ไทยมีความสามารถในการแข่งขันในสินค้าอุปกรณ์ขนส่งน้อยกว่าประเทศอาร์เจนตินา โบลิเวีย บราซิล เม็กซิโก และอุรุกวัย โดยไทยอยู่ในอันดับที่ 42 สำหรับเครื่องจักรที่มีใช้ไฟฟ้บบราซิลและเม็กซิโกมีความสามารถในการแข่งขันมากกว่าไทย ขณะที่สินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นสินค้าที่ไทยมีความสามารถในการแข่งขันมากกว่าประเทศสมาชิก LAIA

จากผลการวิเคราะห์ทั้ง 3 ส่วนสรุปได้ว่าไทยอาจไม่ได้รับผลกระทบจาก trade diversion ที่เกิดจากการที่ LAIA รวมกลุ่มทางเศรษฐกิจกัน โดยค่าส่วนแบ่งตลาดของไทยใน LAIA แม้จะมีไม่มากนักแต่ก็มีได้มีแนวโน้มลดลง ส่วนสินค้าส่งออกระหว่างไทยกับประเทศคู่แข่งคือสมาชิก LAIA ก็มีได้คล้ายกันเท่านั้น ขณะที่สินค้าที่มีความรุนแรงในการแข่งขัน ไทยก็มีสัดส่วนการส่งออกที่ไม่มากนักและยังมีความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าประเทศคู่แข่งส่วนใหญ่ สำหรับสินค้าที่มีสัดส่วนการส่งออกสูง ไทยยังมีแนวโน้มของการส่งออกที่เพิ่มขึ้นและมีความสามารถในการแข่งขันของสินค้าในหลายรายการ

ตารางที่ 5.18: ส่วนแบ่งตลาดของประเทศที่สำคัญใน LAIA

หน่วย: ร้อยละ

ประเทศ	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542
สหรัฐอเมริกา	38.4	36.5	35.0	39.3	40.5	39.8	48.3	48.3	46.7	45.8	43.5	45.5	46.2	47.7	51.4
สหภาพยุโรป	19.0	23.3	23.8	22.4	19.7	21.0	18.1	17.6	17.6	18.6	18.3	17.6	17.3	17.7	16.6
LAIA	12.6	13.6	13.0	13.0	13.9	13.4	12.0	13.0	13.3	13.8	15.2	14.9	14.6	14.0	12.0
อาร์เจนตินา	2.9	3.0	2.3	2.7	3.6	4.0	3.3	2.8	3.4	3.7	4.6	4.8	4.7	4.5	3.7
บราซิล	4.1	4.4	4.6	5.0	4.2	3.7	4.0	5.2	5.1	4.9	4.2	4.3	4.5	4.5	3.8
เม็กซิโก	1.4	1.2	1.5	1.2	1.1	0.9	0.9	1.0	0.9	0.9	1.6	1.6	1.6	1.4	1.0
ญี่ปุ่น	6.1	7.1	7.0	6.6	5.8	5.4	5.3	5.9	6.1	5.9	5.7	4.6	4.7	4.7	4.0
เอเชียตะวันออกเฉียง ¹	2.4	2.4	2.4	2.6	2.6	3.1	3.3	4.0	5.2	5.6	6.6	6.4	6.8	6.8	6.9
เกาหลีใต้	0.2	0.3	0.4	0.6	0.7	0.8	0.7	1.3	1.5	1.6	2.0	1.8	1.9	1.7	2.2
จีน	1.2	0.9	0.9	0.4	0.5	0.7	0.3	0.3	0.7	0.9	1.4	1.5	1.7	1.8	1.9
ไทย	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.3	0.3	0.3	0.3
ประเทศอื่นๆ	21.5	17.0	18.9	16.0	17.6	17.3	13.0	11.1	11.1	10.3	10.7	11.0	10.3	9.2	9.0
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: Direction of Trade Statistics, IMF

หมายเหตุ: ¹ประกอบด้วย เกาหลีใต้ จีน ฮ่องกง ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฮ่องกง

ตารางที่ 5.19: ค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกันระหว่างไทยกับประเทศคู่แข่งในตลาดต่างๆ

หน่วย: ร้อยละ¹

พ.ศ.	LAIA	ตลาดรวมตอนใต้	นาฟต้า	สหภาพยุโรป
2528	97.1	97.4	80.8	84.1
2529	96.9	95.3	77.5	82.8
2530	90.1	94.4	76.2	80.4
2531	88.2	94.8	73.8	81.0
2532	90.8	92.5	72.2	81.0
2533	86.8	89.1	74.8	80.4
2534	84.6	89.2	74.7	79.5
2535	80.3	81.9	63.6	79.1
2536	73.1	80.3	64.5	78.2
2537	79.2	81.9	62.5	80.3
2538	78.2	80.2	60.7	80.3
2539	74.4	74.3	57.6	78.5
2540	71.9	72.4	56.3	79.0
2541	68.4	70.8	52.8	76.1
2542	68.3	68.2	53.1	75.1
2543	66.3	67.6	53.0	75.7

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ค่าดัชนีเท่ากับค่า ESI คูณด้วย 100

ตารางที่ 5.20: ค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกันรายหมวดสินค้าในตลาด LAIA

หน่วย: ร้อยละ¹

หมวดสินค้า (SITC 2)	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543
0 อาหารและสัตว์มีชีวิตที่เป็นอาหาร	95.7	92.4	90.8	83.1	89.5	77.5	79.0	81.9	78.9	83.8	85.1	77.8	79.1	78.0	76.5	70.7
1 เครื่องดื่มและยาสูบ	X	77.2	X	62.3	69.9	X	X	X	90.0	90.6	X	88.5	86.4	85.9	71.3	X
2 วัตถุดิบที่มีโซ่เชื้อเพลิง	83.5	79.6	74.0	80.1	84.5	89.6	87.7	87.9	83.1	92.2	91.0	89.8	88.9	87.9	89.6	91.8
3 แร่เชื้อเพลิง	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	67.1	62.1	63.5	63.0	70.1
4 น้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	44.2	X
5 เคมีและเคมีภัณฑ์	95.0	X	94.2	98.7	81.4	92.3	71.4	55.7	68.2	62.8	55.9	51.6	51.4	51.0	52.8	52.7
6 สินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน	90.9	77.8	86.8	82.1	85.3	79.0	79.0	74.5	65.0	64.5	62.7	57.6	57.7	52.8	55.5	56.1
7 เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง	89.3	99.5	91.8	86.0	83.9	73.1	75.9	66.5	67.7	78.5	80.7	75.9	70.4	65.6	58.4	52.2
8 สินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด	95.2	77.5	81.4	79.4	73.9	70.4	62.3	58.2	50.0	51.6	48.9	52.0	50.4	49.1	46.3	45.1
9 สินค้าที่มีได้จัดไว้ในหมวดอื่น	0.7	1.1	0.5	3.9	1.3	3.3	3.7	4.1	7.3	7.0	5.4	40.8	55.1	49.1	31.2	28.9

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ¹ค่าดัชนีเท่ากับค่า ESI คูณด้วย 100

X = ไทยไม่มีการส่งออกในสินค้านามุดดังกล่าวจึงทำให้ไม่สามารถคำนวณค่าดัชนีได้

ตารางที่ 5.21: สัดส่วนการส่งออกของไทยรายหมวดสินค้าในตลาด LAIA

หน่วย: ร้อยละ¹

หมวดสินค้า (SITC 2)	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543
0 อาหารและสัตว์มีชีวิตที่เป็นอาหาร	95.2	97.4	2.0	14.6	57.3	63.2	47.1	32.2	17.2	11.7	17.2	15.6	10.6	10.7	6.7	3.5
1 เครื่องดื่มและยาสูบ	0.0	0.0	0.0	0.9	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.4	0.0	0.1	0.0
2 วัตถุดิบที่มีใช้เชื้อเพลิง	1.4	0.6	2.1	8.8	2.2	4.8	7.4	7.5	5.3	10.5	6.8	7.5	4.6	3.7	5.5	5.1
3 แร่เชื้อเพลิง	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.3	0.3	0.1	0.1	0.1
4 น้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.0
5 เคมีและเคมีภัณฑ์	0.1	0.0	0.3	0.1	0.8	0.1	0.1	1.1	2.9	1.5	3.1	3.0	3.4	3.7	2.9	5.4
6 สินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน	0.5	0.7	9.4	21.9	9.6	7.6	9.0	11.9	13.6	12.6	12.5	13.1	13.3	12.8	13.6	14.3
7 เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง	0.5	0.0	27.9	6.1	1.4	1.7	6.7	12.7	32.3	32.3	38.0	40.8	50.3	54.0	58.2	59.8
8 สินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด	1.4	1.2	57.7	46.6	28.5	22.5	29.5	34.5	28.5	30.8	22.2	19.5	16.2	14.1	11.8	11.5
9 สินค้าที่มีได้จัดไว้ในหมวดอื่น	1.0	0.0	0.7	1.0	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1	0.5	0.1	0.2	1.1	0.9	0.9	0.4
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 5.22: ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

ประเทศ	อาหารแปรรูป	ผลิตภัณฑ์หนังสือ	อุปกรณ์ขนส่ง	เคมีและเคมีภัณฑ์	อาหารสด	เครื่องใช้ไฟฟ้า	เครื่องจักรที่มีใช้ไฟฟ้า	แร่ธาตุ	อุตสาหกรรมพื้นฐาน	ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์	สิ่งทอ	ผลิตภัณฑ์ไม้	อุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด	เสื้อผ้า
แอนติกัวและบาร์บูดา	0.19	-	4.85	0.11	0.58	0.23	0.05	2.61	-	-	-	-	-	-
	139	-	1	113	140	43	92	49	-	-	-	-	-	-
อาร์เจนตินา	5.86	2.28	0.72	0.73	5.51	-	0.3	1.68	0.75	0.38	0.07	0.46	0.22	-
	13	27	31	51	54	-	57	62	71	85	85	90	96	-
บาฮามาส	7.48	-	0.92	1.3	3.39	-	-	1.86	0.27	-	-	-	0.95	-
	11	-	26	18	76	-	-	58	105	-	-	-	24	-
บาร์เบโดส	9.45	-	-	1.19	0.45	-	-	0.77	1.53	1.04	0.33	1.03	1.2	0.45
	6	-	-	26	144	-	-	84	29	20	90	55	17	90
เบลีซ	12.39	-	-	-	8.96	-	-	-	-	-	-	0.42	-	3.96
	3	-	-	-	43	-	-	-	-	-	-	94	-	30
โบลิเวีย	5.14	1.34	0.94	0.28	2.79	-	0.26	2.74	0.8	-	0.44	1.33	0.67	0.67
	18	42	24	122	85	-	64	46	68	-	80	50	39	81
บราซิล	2.68	3.75	1.21	0.76	3.36	0.36	0.76	0.76	1.68	0.22	0.63	2.28	0.27	0.16
	37	19	14	49	77	35	23	85	27	63	65	33	84	110
ชิลี	2.43	-	0.13	0.6	4.14	-	0.07	1.52	4.05	0.25	-	3.68	0.15	-
	42	-	59	68	67	-	89	65	4	100	-	16	107	-

ตารางที่ 5.22: ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (ต่อ)

ประเทศ	อาหาร แปรรูป	ผลิตภัณฑ์ หนัง	อุปกรณ์ ขนส่ง	เคมีและ เคมีภัณฑ์	อาหารสด	เครื่องใช้ไฟฟ้า	เครื่องจักร ที่มีใช้ไฟฟ้า	แร่ธาตุ	อุตสาหกรรม พื้นฐาน	ชิ้นส่วน อิเล็กทรอนิกส์	สิ่งทอ	ผลิตภัณฑ์ ไม้	อุตสาหกรรม เบ็ดเตล็ด	เสื้อผ้า
โคลัมเบีย	1.18	1.05	0.18	1.01	4.68	-	0.07	3.72	0.71	0.12	0.78	0.49	0.35	1.21
	87	55	53	35	63	-	88	36	74	78	57	86	74	65
คอสตาริกา	1.91	0.73	0.04	0.64	6.21	2.7	0.14	0.07	0.4	0.71	0.27	0.51	0.91	2.14
	54	68	82	62	52	2	76	142	91	35	97	85	27	47
คิวบา	14.18	-	-	0.27	2.95	-	-	2.12	0.37	-	-	-	0.06	-
	2	-	-	98	83	-	-	53	93	-	-	-	119	-
โดมินีกา	1.46	-	-	4.92	8.79	-	-	0.35	-	-	-	-	-	-
	71	-	-	3	44	-	-	109	-	-	-	-	-	-
โดมินีกัน	1.99	4.06	-	0.1	1.13	-	-	-	0.85	0.81	0.36	-	1.79	15.79
	63	17	-	119	117	-	-	-	63	31	86	-	8	7
เอกวาดอร์	2.13	-	0.1	0.2	7.7	-	-	4.28	0.14	-	0.32	0.47	0.11	-
	49	-	64	104	47	-	-	34	117	-	94	89	112	-
เอลซัลวาดอร์	4.2	1.4	-	1.25	6.62	-	-	0.45	1.16	0.21	2.26	1.88	0.7	1.69
	27	41	-	23	50	-	-	100	47	65	16	39	37	58
เกรนาดา	4.77	-	-	-	16.27	-	-	-	-	-	-	2.12	-	-
	22	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	35	-	-

ตารางที่ 5.22: ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (ต่อ)

ประเทศ	อาหาร แปรรูป	ผลิตภัณฑ์ หนัง	อุปกรณ์ ขนส่ง	เคมีและ เคมีภัณฑ์	อาหารสด	เครื่องใช้ไฟฟ้า	เครื่องจักร ที่มีใช้ไฟฟ้า	แร่ธาตุ	อุตสาหกรรม พื้นฐาน	ชิ้นส่วน อิเล็กทรอนิกส์	สิ่งทอ	ผลิตภัณฑ์ ไม้	อุตสาหกรรม เบ็ดเตล็ด	เสื้อผ้า
กัวเตมาลา	4	0.61	-	1.16	10.79	-	0.12	0.62	0.78	0.07	0.75	0.86	0.61	0.55
	28	73	-	29	37	-	80	92	70	86	60	69	47	89
กายอานา	11.53	-	-	0.22	3.45	-	-	1.97	-	-	-	3.15	-	0.77
	4	-	-	103	74	-	-	56	-	-	-	20	-	73
เฮติ	-	0.97	-	-	2.17	-	-	-	0.19	0.06	0.72	-	0.24	24.65
	-	58	-	-	94	-	-	-	112	89	63	-	91	3
ฮอนดูรัส	2.16	-	-	0.58	12.52	-	-	0.36	0.4	0.08	0.34	1.96	1.94	0.76
	47	-	-	71	31	-	-	108	92	84	89	36	6	74
จาเมกา	3.76	-	-	0.48	1.99	-	-	4.97	-	-	-	-	-	3.58
	31	-	-	80	97	-	-	29	-	-	-	-	-	35
เม็กซิโก	0.49	0.47	1.44	0.36	0.81	1.71	0.75	0.87	0.71	1.51	0.6	0.34	0.86	1.61
	112	78	11	88	129	12	25	80	75	11	69	102	29	59
นิการากัว	3.64	1	-	-	18.14	-	-	-	-	-	0.17	0.81	0.18	-
	33	56	-	-	14	-	-	-	-	-	109	70	105	-
ปานามา	4.31	0.85	-	0.48	14.17	-	-	0.67	0.33	-	-	0.86	0.31	0.81
	26	62	-	79	23	-	-	91	98	-	-	68	78	72

ตารางที่ 5.22: ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (ต่อ)

ประเทศ	อาหารแปรรูป	ผลิตภัณฑ์หนังสือ	อุปกรณ์ขนส่ง	เคมีและเคมีภัณฑ์	อาหารสด	เครื่องใช้ไฟฟ้า	เครื่องจักรที่มีใช้ไฟฟ้า	แร่ธาตุ	อุตสาหกรรมพื้นฐาน	ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์	สิ่งทอ	ผลิตภัณฑ์ไม้	อุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด	เสื้อผ้า
ปารากวัย	4.73	5.46	-	0.16	13.85	-	-	-	0.16	-	0.75	2.47	-	0.74
	23	12	-	108	24	-	-	-	113	-	59	27	-	75
เปรู	5.45	-	-	0.34	2.59	-	-	1.76	3.56	-	0.85	0.49	0.29	2.69
	15	-	-	91	89	-	-	60	7	-	51	87	81	42
เซนต์คิตส์และเนวิส	5.06	-	-	-	-	0.54	1.67	-	-	4.41	-	-	-	1.22
	21	-	-	-	-	29	6	-	-	4	-	-	-	64
เซนต์ลูเชีย	5.24	-	-	-	14.62	-	-	-	-	-	-	0.98	-	2.24
	17	-	-	-	21	-	-	-	-	-	-	60	-	46
เซนต์วินเซนต์และเกรนาดีนส์	7.72	-	-	-	13.85	-	-	-	0.64	-	-	-	-	-
	9	-	-	-	25	-	-	-	79	-	-	-	-	-
ซูรินาเม	0.37	-	-	-	3.4	-	-	6.9	-	-	-	0.21	-	-
	121	-	-	-	75	-	-	17	-	-	-	109	-	-
ตรินิแดดและโตเบโก	1.31	-	-	1.64	0.13	-	0.08	5.53	0.93	-	-	0.46	0.14	-
	83	-	-	11	165	-	87	25	58	-	-	91	108	-
อุรุกวัย	5.37	8.71	0.58	0.78	8.04	-	0.1	0.15	0.31	-	1.09	1.36	0.27	1.39
	16	5	33	48	46	-	85	130	100	-	40	49	86	63

ตารางที่ 5.22: ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (ต่อ)

ประเทศ	อาหารแปรรูป	ผลิตภัณฑ์หนัง	อุปกรณ์ขนส่ง	เคมีและเคมีภัณฑ์	อาหารสด	เครื่องใช้ไฟฟ้า	เครื่องจักรที่มีใช้ไฟฟ้า	แร่ธาตุ	อุตสาหกรรมพื้นฐาน	ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์	สิ่งทอ	ผลิตภัณฑ์ไม้	อุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด	เสื้อผ้า
เวเนซุเอลา	0.19	-	0.06	0.3	0.21	-	-	7.33	0.83	-	-	-	-	-
	138	-	77	95	162	-	-	14	66	-	-	-	-	-
ไทย	2.52	2.11	0.32	0.71	1.85	1.74	0.57	0.42	0.67	1.53	1.12	0.76	0.84	1.72
	39	34	42	52	100	11	35	102	76	10	38	74	30	56

ที่มา: International Trade Commission website, www.intracen.org

หมายเหตุ: ตัวเลขในแถวแรกแสดงถึงค่า RCA ของแต่ละประเทศในอุตสาหกรรมต่างๆ และตัวเลขในแถวที่สองแสดงถึงอันดับความสามารถในอุตสาหกรรมต่างๆเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆในโลก

2. ตลาดร่วมตอนใต้

เช่นเดียวกับกรณีของ LAIA การวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นการพิจารณาถึงการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศในลาตินอเมริกาด้วยกันเอง อันประกอบไปด้วย อาร์เจนตินา บราซิล ปารากวัย และอุรุกวัย คู่แข่งของไทยในตลาดนี้ก็คือประเทศสมาชิกของตลาดร่วมตอนใต้

2.1 ค่าส่วนแบ่งตลาด

จากการพิจารณาค่าส่วนแบ่งตลาด (ตารางที่ 5.23) พบว่า สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และตลาดร่วมตอนใต้ มีส่วนแบ่งตลาดอยู่ในระดับสูงเท่ากับร้อยละ 28.8 21.9 และ 19.2 ในปีพ.ศ. 2542 ตามลำดับ ส่วนไทยมีส่วนแบ่งตลาดเท่ากับร้อยละ 0.4 เมื่อพิจารณาแนวโน้มพบว่าสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และตลาดร่วมตอนใต้มีแนวโน้มที่ค่อนข้างผันผวน โดยสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในช่วงพ.ศ. 2538-2542 ขณะที่ตลาดร่วมตอนใต้มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในช่วงพ.ศ. 2538-2541 และลดลงในปีพ.ศ. 2542

2.2 ค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกัน

ค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกันระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกของตลาดร่วมตอนใต้ในช่วงปีพ.ศ. 2528-2543 (ตารางที่ 5.19) มีแนวโน้มที่ลดลงโดยเกือบตลอดจากร้อยละ 97.4 ในปีพ.ศ. 2528 เป็นร้อยละ 89.1 80.2 และ 67.6 ในปีพ.ศ. 2533 2538 และ 2543 ตามลำดับ ค่าดัชนีที่ค่อนข้างสูงนี้แสดงถึงว่าระดับการแข่งขันของสินค้าส่งออกระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกตลาดร่วมตอนใต้นั้นไม่รุนแรง แต่จากแนวโน้มที่ค่าดัชนีลดลงแสดงถึงระดับการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นสิ่งที่ไทยควรต้องตระหนัก

เมื่อพิจารณาในหมวดสินค้า SITC ระดับ 1 หลัก (ตารางที่ 5.24) พบว่า ในปีพ.ศ. 2543 หมวดที่มีระดับการแข่งขันรุนแรงที่สุด (มีค่าดัชนีต่ำ) คือหมวดสินค้าอุตสาหกรรม เบ็ดเตล็ด โดยมีค่าดัชนีเท่ากับร้อยละ 43.6 และมีแนวโน้มของความรุนแรงในการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้นจากค่าดัชนีที่ลดลง สินค้าสำคัญในหมวดนี้คือ งานศิลป์ การสะสม และของเก่า ภาพยนตร์ อัญมณีและเครื่องประดับ มิเตอร์และเครื่องนับ นาฬิกา เครื่องแต่งกายชั้นในที่ทำจากเส้นใยสังเคราะห์ เครื่องแต่งกายภายนอกชายที่ทำจากเส้นใย และอุปกรณ์และเครื่องมือแพทย์ ขณะที่หมวดเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งถึงแม้ระดับของค่าดัชนีจะแสดงว่าการแข่งขันไม่รุนแรงคือเท่ากับร้อยละ 62.0 แต่เมื่อพิจารณาแนวโน้มพบว่าสินค้านี้ อาจมีระดับการแข่งขันที่รุนแรงเพิ่ม

ขึ้นในอนาคตได้ สินค้าที่สำคัญในหมวดนี้คือ เครื่องต้มไอน้ำ เรือและสิ่งลอยน้ำ อุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้ในการแพทย์ อุปกรณ์ไฟฟ้าอื่นๆ เครื่องกำเนิดไฟฟ้าอื่นๆและชิ้นส่วน รถรางและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง เครื่องพลังงานไอน้ำ เครื่องมือสำหรับงานโลหะ เครื่องพิมพ์และเข้าเล่ม และชิ้นส่วน เครื่องยนต์ที่มีใช้ไฟฟ้า เครื่องบิน อุปกรณ์และชิ้นส่วน และเครื่องจักรสำหรับงานโลหะและชิ้นส่วน

เมื่อนำสินค้าใน 2 หมวดดังกล่าวมาพิจารณาค่าสัดส่วนการส่งออกจากไทยไปตลาดรวมตอนใต้ (ตารางที่ 5.25) พบว่า สินค้าหมวดเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งเป็นหมวดที่มีสัดส่วนการส่งออกสูงที่สุดโดยเท่ากับร้อยละ 48.4 ในปีพ.ศ. 2543 และมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเล็กน้อย สินค้าในหมวดนี้ที่มีสัดส่วนการส่งออกสูง ได้แก่ อุปกรณ์ทำความร้อนและความเย็น และชิ้นส่วน เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน และหลอดและวาล์ว สำหรับหมวดสินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ดมีแนวโน้มที่ค่อนข้างผันผวนและเป็นไปในทางลดลงโดยมีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 11.9 ในปีพ.ศ. 2543 สินค้าที่มีสัดส่วนการส่งออกสูงได้แก่ อุปกรณ์และเครื่องแต่งกายอื่นๆ เครื่องสวมใส่เท้า อุปกรณ์ที่ใช้ในการวัด ตรวจสอบ และวิเคราะห์ และรถเข็นเด็ก ของเด็กเล่น เกม และอุปกรณ์กีฬา จากการพิจารณาทั้งค่า ESI รายหมวดและสัดส่วนการส่งออกของไทยไปยังเมอริโคซัวร์พบว่า มีสินค้าเพียงรายการเดียวที่มีระดับการแข่งขันรุนแรงและไทยมีสัดส่วนการส่งออกไปยังตลาดรวมตอนใต้สูงคือเครื่องสวมใส่เท้าที่อาจเกิดปัญหา trade diversion ได้

อย่างไรก็ตาม ข้อสรุปในเบื้องต้นจากการพิจารณาค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกันในกรณีตลาดรวมตอนใต้ที่ได้นั้นคล้ายกับกรณีของ LAIA กล่าวคือแม้สินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ดจะเป็นหมวดที่มีการแข่งขันรุนแรงแต่มีสัดส่วนการส่งออกที่ไม่สูงนัก ขณะที่สินค้าหมวดเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งนั้นไทยยังคงมีแนวโน้มของสัดส่วนการส่งออกที่เพิ่มขึ้นแม้ระดับความรุนแรงของการแข่งขันจะมีเพิ่มขึ้นก็ตาม

2.3 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

จากการพิจารณาค่า RCA เปรียบเทียบระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกกลุ่มตลาดรวมตอนใต้ใน 2 หมวดสินค้าคืออุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ดและเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง (ตารางที่ 5.22) พบว่าไทยมีความสามารถในการแข่งขันมากกว่าประเทศสมาชิกสำหรับสินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด สำหรับหมวดเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งจำแนกออกเป็นอุปกรณ์ขนส่ง เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักรที่มีใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ไทยมีความสามารถใน

การแข่งขันในสินค้าอุปกรณ์ขนส่งน้อยกว่าประเทศสมาชิกตลาดร่วมตอนใต้เกือบทุกประเทศ สำหรับเครื่องจักรที่ใช้ไฟฟ้าบราซิลมีความสามารถในการแข่งขันมากกว่าไทย ขณะที่สินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นสินค้าที่ไทยมีความสามารถในการแข่งขันมากกว่าประเทศสมาชิกตลาดร่วมตอนใต้

ผลการวิเคราะห์ใน 3 ส่วนข้างต้นสำหรับตลาดร่วมตอนใต้ชี้ให้เห็นเป็นนัยว่าไทยอาจไม่ได้รับผลกระทบจาก trade diversion ที่เกิดจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกตลาดร่วมตอนใต้ โดยค่าส่วนแบ่งตลาดของไทยในตลาดร่วมตอนใต้แม้จะมีไม่มากนักแต่ก็ได้มีแนวโน้มลดลง ส่วนสินค้าส่งออกระหว่างไทยกับประเทศคู่แข่งคือสมาชิกของตลาดร่วมตอนใต้ก็ได้คล้ายกันเท่านั้น ขณะที่สินค้าที่มีความรุนแรงในการแข่งขัน ไทยก็มีสัดส่วนการส่งออกที่ไม่มากนักและยังมีความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าประเทศคู่แข่ง สำหรับสินค้าที่มีสัดส่วนการส่งออกสูง ไทยยังมีแนวโน้มของการส่งออกที่เพิ่มขึ้นและมีความสามารถในการแข่งขันของสินค้าในหลายรายการ นอกจากนี้ประเทศในกลุ่มตลาดร่วมตอนใต้ยังมีการเปิดประเทศฝายเดียวกับโลกอยู่แล้วผลกระทบที่เกิดขึ้นจากอุปสรรคในเรื่องนี้จึงไม่เป็นที่น่ากังวล อย่างไรก็ตามควรมีการประเมินผลกระทบอย่างครอบคลุมเมื่อตลาดร่วมตอนใต้รวมกลุ่มเสร็จสิ้นในปีพ.ศ. 2549

ตารางที่ 5.23: ส่วนแบ่งตลาดของประเทศที่สำคัญในตลาดรวมตอนใต้ (เมอร์โคซัวร์)

หน่วย: ร้อยละ

ประเทศ	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542
สหภาพยุโรป	18.6	25.0	25.8	25.3	22.1	22.8	23.6	23.9	23.5	27.8	27.2	26.2	25.8	27.7	28.8
สหรัฐอเมริกา	18.7	20.6	18.8	19.1	20.3	20.3	21.2	22.4	22.4	20.3	19.9	20.7	21.6	21.8	21.9
ตลาดรวมตอนใต้	9.8	12.3	10.9	13.3	15.0	14.6	14.9	18.5	19.0	19.6	18.2	20.0	20.5	21.5	19.2
อาร์เจนตินา	3.4	4.5	3.4	4.3	6.0	6.5	6.4	6.0	7.3	7.9	9.1	9.8	9.8	10.1	9.0
บราซิล	4.7	5.0	5.3	6.3	4.7	4.3	5.9	10.0	8.9	8.8	6.8	7.9	8.4	9.0	8.1
ญี่ปุ่น	4.7	6.3	6.0	6.4	6.2	6.0	6.3	5.4	5.4	5.6	5.8	4.5	5.1	5.1	4.7
เอเชียตะวันออก ¹	3.8	3.6	3.2	2.4	2.7	3.2	4.8	5.0	7.0	7.8	9.1	8.3	8.6	8.1	7.5
จีน	2.6	1.9	1.7	0.5	0.5	0.6	0.8	0.6	0.8	1.2	2.2	2.2	2.3	2.4	2.4
เกาหลีใต้	0.1	0.2	0.3	0.5	0.6	0.7	1.4	1.9	2.0	2.1	2.6	2.1	2.1	1.8	2.0
ไทย	0.2	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.3	0.4	0.4	0.4
ประเทศอื่นๆ	44.3	32.2	35.3	33.4	33.7	33.2	29.2	24.8	22.7	18.9	19.9	20.4	18.4	15.9	17.9
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: Direction of Trade Statistics, IMF

หมายเหตุ: ¹ประกอบด้วย เกาหลีใต้ จีน ไต้หวัน ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฮ่องกง

ตารางที่ 5.24: ค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกันรายหมวดสินค้าในตลาดร่วมตอนใต้

หน่วย: ร้อยละ¹

หมวดสินค้า (SITC 2)	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543
0 อาหารและสัตว์มีชีวิตที่เป็นอาหาร	92.9	87.9	X	93.7	98.0	86.5	87.0	96.3	87.9	89.8	88.5	78.5	74.0	73.4	74.6	83.0
1 เครื่องดื่มและยาสูบ	X	91.6	X	62.9	62.1	X	X	X	89.3	88.7	X	X	89.2	X	X	X
2 วัตถุดิบที่มีเชื้อเพลิง	97.2	92.0	97.3	96.7	94.3	99.9	99.6	99.7	90.4	99.8	99.4	95.7	94.7	94.1	91.9	92.8
3 แร่เชื้อเพลิง	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	69.1	64.1	68.2	60.2	70.3
4 น้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
5 เคมีและเคมีภัณฑ์	X	X	X	X	90.0	X	X	69.4	74.5	81.9	56.5	51.1	50.2	56.2	53.3	50.2
6 สินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน	95.9	63.0	76.7	90.8	95.6	84.5	80.2	78.8	66.9	61.6	60.1	48.8	53.8	53.3	55.5	58.4
7 เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง	95.0	99.4	94.9	92.1	88.8	82.8	85.4	76.2	78.7	81.5	87.3	75.1	73.2	74.3	65.5	62.0
8 สินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด	97.0	90.1	97.2	89.2	65.6	67.4	56.4	56.3	60.9	61.9	49.4	46.4	49.8	47.0	49.2	43.6
9 สินค้าที่มีได้จัดไว้ในหมวดอื่น	0.0	0.2	3.0	3.9	2.4	2.0	4.4	7.5	4.7	12.4	4.3	61.1	81.4	82.5	69.9	72.5

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ¹ค่าดัชนีเท่ากับค่า ESI คูณด้วย 100

X = ไทยไม่มีการส่งออกในสินค้าหมวดดังกล่าวจึงทำให้ไม่สามารถคำนวณค่าดัชนีได้

ตารางที่ 5.25: สัดส่วนการส่งออกของไทยรายหมวดสินค้าในตลาดรวมตอนใต้

หน่วย: ร้อยละ¹

หมวดสินค้า (SITC 2)	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543
0 อาหารและสัตว์มีชีวิตที่เป็นอาหาร	95.3	98.1	0.0	13.0	5.5	55.5	70.2	10.3	14.4	13.5	18.9	12.8	10.9	19.9	14.5	6.3
1 เครื่องดื่มและยาสูบ	0.0	0.0	0.0	4.8	1.5	0.0	0.0	0.0	0.2	0.1	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0
2 วัตถุดิบที่มีไข่อะไหล่	1.7	0.8	5.4	43.7	37.5	9.2	7.3	21.9	0.2	19.8	4.5	10.8	6.6	6.2	8.6	9.8
3 แร่เชื้อเพลิง	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	1.7	0.0	0.1	0.1
4 น้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
5 เคมีและเคมีภัณฑ์	0.0	0.0	0.0	0.0	16.0	0.0	0.0	4.1	2.9	1.0	4.5	2.0	1.4	3.4	3.2	8.4
6 สินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน	0.1	0.3	6.0	8.5	9.8	5.5	4.2	13.0	9.9	6.5	9.3	11.4	10.5	13.3	14.2	15.0
7 เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง	0.4	0.0	62.2	25.4	7.7	9.9	9.4	27.4	55.0	44.5	45.8	41.0	50.4	44.0	45.5	48.4
8 สินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด	1.4	0.7	25.3	2.4	21.6	18.5	8.7	23.1	17.3	14.0	16.9	21.3	18.3	13.2	13.8	11.9
9 สินค้าที่มีได้จัดไว้ในหมวดอื่น	1.2	0.0	1.1	2.2	0.4	1.4	0.2	0.1	0.1	0.6	0.1	0.6	0.0	0.1	0.1	0.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: จากการคำนวณ

3. FTAA

FTAA เป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในแถบลาตินอเมริกา กับนาฟต้า การวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่เกิดจาก trade diversion เป็นการพิจารณาในกรณีนี้ที่มองว่าประเทศในแถบลาตินอเมริกาเป็นคู่แข่งของไทยในตลาดนาฟต้าซึ่งเป็นตลาดหลักแห่งหนึ่งของไทย สมมุติฐานในกรณี FTAA นี้มีอยู่ว่าไทยอาจไม่ได้รับผลกระทบจากการรวมกลุ่มนี้มากนัก เพราะไทยมีการรวมกลุ่มเศรษฐกิจกับประเทศสมาชิกของนาฟต้าในเอเปคอยู่แล้ว

3.1 ค่าส่วนแบ่งตลาด

จากการพิจารณาค่าส่วนแบ่งตลาดของประเทศและกลุ่มประเทศต่างๆ ในนาฟต้าช่วงระหว่างพ.ศ. 2528-2542 (ตารางที่ 5.26) พบว่า นาฟต้ามีส่วนแบ่งตลาดมากที่สุดคือเท่ากับร้อยละ 41.1 ในปีพ.ศ. 2542 รองลงมาได้แก่ เอเชียตะวันออก สหภาพยุโรป และ ญี่ปุ่น เท่ากับร้อยละ 18.0 16.5 และ 10.5 ตามลำดับ ขณะที่ลาตินอเมริกาและไทยมีส่วนแบ่งตลาดเท่ากับร้อยละ 4.7 และ 1.1 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแนวโน้มพบว่านาฟต่านำเข้าจากประเทศสมาชิกและเอเชียตะวันออกเพิ่มขึ้น ขณะที่นำเข้าจากสหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และลาตินอเมริกาลดลง สำหรับไทยนั้นนาฟต้ามีการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นเล็กน้อย

3.2 ค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกัน

ค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกันระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาในตลาดนาฟต้าช่วงพ.ศ. 2528-2543 (ตารางที่ 5.19) มีแนวโน้มที่ลดลงเกือบตลอดแสดงถึงระดับการแข่งขันของสินค้าส่งออกระหว่างไทยกับลาตินอเมริกานั้นมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น นอกจากนั้นค่าดัชนีที่เท่ากับร้อยละ 53.0 ในปีพ.ศ. 2543 ยังแสดงถึงระดับการแข่งขันที่ปานกลางแต่รุนแรงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ⁴

จากการพิจารณาในหมวดสินค้า SITC ระดับ 1 หลัก (ตารางที่ 5.27) พบว่า น้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์เป็นหมวดสินค้าที่มีระดับการแข่งขันรุนแรงที่สุดคือมีค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกันในปีพ.ศ. 2543 เท่ากับร้อยละ 21.9 รองลงมาได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด สินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน และเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง เท่ากับร้อยละ 25.5 45.2 และ 48.0 ตามลำดับ สำหรับแนวโน้มของสินค้าทั้ง 4 หมวดนี้ ทุกหมวดมีแนวโน้มของการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้นจากค่าดัชนีที่มีแนวโน้มลดลง สินค้าสำคัญในหมวดน้ำมันและไขมันจากพืช

⁴ LAIA ตลาดร่วมตอนใต้ และตลาดร่วมตอนใต้-สหภาพยุโรป

คือไขมันและน้ำมันจากพืชและสัตว์ หมวดอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ดคือ พลาสติกภาพยนตร์ เครื่องเขียน และอุปกรณ์สำนักงาน อุปกรณ์ทางจักษุและชิ้นส่วน นาฬิกา เครื่องแต่งกายชั้นในที่ทำจากเส้นใยสังเคราะห์ เครื่องแต่งกายภายนอกหญิงที่ทำจากเส้นใย และเครื่องแต่งกายอื่นๆที่ทำโดยถัก หมวดสินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐานคือ ยูเรเนียม อุปกรณ์สำหรับก่อสร้างรางรถไฟ ผลิตภัณฑ์ไม้คอร์ก หนังสือสัตว์ที่ตัดแต่งแล้ว เส้นใยสังเคราะห์พิเศษ ตู้คอนเทนเนอร์ที่เป็นโลหะ ตะกั่ว เส้นใยถัก เหล็กกล้า เหล็กถวด ที่ยังไม่ได้เคลือบ และยางรถยนต์ และสินค้าหมวดเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งคือ เครื่องพิมพ์และเข้าเล่ม และชิ้นส่วน เครื่องต้มไอน้ำ เครื่องกำเนิดไฟฟ้าอื่นๆและชิ้นส่วน เรือและสิ่งลอยน้ำ เครื่องจักรสำหรับงานโลหะและชิ้นส่วน เครื่องแปรรูปอาหารและชิ้นส่วน รถจักรยานยนต์ เครื่องจักรผลิตกระดาษและเยื่อกระดาษ เครื่องพลังงานไอน้ำ เครื่องจักรการเกษตร และชิ้นส่วน และแทรกเตอร์

เมื่อพิจารณาค่าสัดส่วนการส่งออกของไทยในสินค้าแต่ละหมวดในตลาดนาฟต้า (ตารางที่ 5.28) พบว่า ในปีพ.ศ. 2543 เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งมีแนวโน้มของค่าสัดส่วนการส่งออกมากที่สุดคือเท่ากับร้อยละ 40.5 สินค้าในหมวดนี้ที่มีสัดส่วนการส่งออกสูง ได้แก่ เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน อุปกรณ์โพรเซสเซอร์และชิ้นส่วน และหลอดและวาล์ว รองลงมาคือสินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด ร้อยละ 25.1 สินค้าที่มีสัดส่วนการส่งออกสูง ได้แก่ เครื่องแต่งกายอื่นๆที่ทำโดยถัก เครื่องสวมใส่ทำเครื่องแต่งกายภายนอกชายที่ทำจากเส้นใย และเครื่องแต่งกายภายนอกหญิงที่ทำจากเส้นใย ขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐานเท่ากับร้อยละ 13.3 สินค้าที่มีสัดส่วนการส่งออกสูง ได้แก่ การผลิตโลหะพื้นฐาน สิ่งที่ทำด้วยผ้า และปูนซีเมนต์ ส่วนน้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์มีค่าสัดส่วนที่ต่ำมากไม่ถึงร้อยละ 1 สินค้าเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง และสินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐานมีแนวโน้มที่ค่อนข้างไปในทางเพิ่มขึ้น ขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด และน้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์ มีแนวโน้มที่ลดลง จากการพิจารณาข้างต้นพบว่า มีสินค้าสองรายการที่มีการแข่งขันรุนแรงและไทยมีสัดส่วนการส่งออกไปยังนาฟต้าสูงคือ เครื่องแต่งกายอื่นๆที่ทำโดยถัก และเครื่องแต่งกายภายนอกหญิงที่ทำจากเส้นใย โดยสินค้าทั้งสองรายการดังกล่าวอาจเกิดปัญหา trade diversion ได้

การวิเคราะห์ในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าการแข่งขันที่เกิดขึ้นในสินค้าทั้ง 4 หมวดนี้มีเพียงหมวดเดียวที่น่ากังวลคือสินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ดที่มีการแข่งขันรุนแรงและมีแนวโน้มของสัดส่วนการส่งออกที่ลดลง ขณะที่สินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน และสินค้าเครื่องจักร

และอุปกรณ์ขนส่ง แม้จะมีแนวโน้มของการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นแต่ไทยก็ยังมีสัดส่วนการส่งออกที่ค่อนข้างไปในทางเพิ่มขึ้น ส่วนน้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์มีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกเพียงเล็กน้อย

3.3 ค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

ในการพิจารณาค่า RCA เปรียบเทียบระหว่างไทยกับลาตินอเมริกานั้นไม่นำสินค้าในหมวดน้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์มาพิจารณาเนื่องจากไทยมีค่าสัดส่วนการส่งออกต่ำมาก จากการพิจารณาค่า RCA ในสินค้า 3 หมวดที่เหลือ (ตารางที่ 5.22) พบว่า ในหมวดสินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด ไทยมีความสามารถในการแข่งขันน้อยกว่าบาฮามาส บาร์เบโดส คอสตาริกา โดมินิกัน ฮอนดูรัส และเม็กซิโก ขณะที่หมวดอุตสาหกรรมพื้นฐาน ไทยมีความสามารถในการแข่งขันน้อยกว่าลาตินอเมริกาหลายประเทศยกเว้น บาฮามาส คอสตาริกา คิวบา เอกวาดอร์ เฮติ ฮอนดูรัส ปานามา ปารากวัย เซนต์วินเซนต์ และอูรุกวัย สำหรับหมวดเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่งจำแนกออกเป็นอุปกรณ์ขนส่ง เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักรที่มีใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ในสินค้าอุปกรณ์ขนส่งไทยมีความสามารถในการแข่งขันมากกว่าชิลี โคลัมเบีย คอสตาริกา เอกวาดอร์ และเวเนซุเอลา สินค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าไทยมีความสามารถในการแข่งขันน้อยกว่าคอสตาริกาเพียงประเทศเดียว สินค้าเครื่องจักรที่มีใช้ไฟฟ้าไทยมีความสามารถในการแข่งขันน้อยกว่าบราซิล เม็กซิโก และเซนต์กิตส์ และสินค้าอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ไทยมีความสามารถในการแข่งขันน้อยกว่าเซนต์กิตส์เพียงประเทศเดียว

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้นสรุปได้ว่าผลกระทบของ trade diversion ในนาฟต้าจากไทยไปยังลาตินอเมริกานั้นไม่ชัดเจน ค่าส่วนแบ่งตลาดของไทยมีค่าและแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ขณะที่หมวดสินค้าที่มีการแข่งขันรุนแรงและเป็นที่น่ากังวลคือหมวดสินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ดจากค่าสัดส่วนการส่งออกที่ลดลง สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน และเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง แม้ค่าสัดส่วนการส่งออกจะมีเพิ่มขึ้นแต่ค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกันที่มีแนวโน้มลดลงแสดงถึงความรุนแรงในการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น ตลอดจนการพิจารณาค่า RCA ใน 2 หมวดนี้ยังแสดงถึงความสามารถในการแข่งขันที่ไทยยังมีน้อยกว่าหลายประเทศ ดังนั้นสินค้าใน 2 หมวดดังกล่าวไทยต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ แม้ว่าไทยจะมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจกับประเทศสมาชิกนาฟต้าในเอเปคแต่ไทยก็ควรต้องพิจารณาถึงสิทธิประโยชน์ที่ไทยจะได้รับจากประเทศเหล่านี้เปรียบเทียบกับประเทศในแถบลาตินอเมริกาที่ได้รับจากนาฟต้าเมื่อการรวมกลุ่ม FTAA เสร็จสิ้นในปีพ.ศ. 2548 มิฉะนั้นแล้วไทยอาจสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในตลาดนาฟต้าต่อไป

ตารางที่ 5.26: ส่วนแบ่งตลาดของประเทศที่สำคัญในนาฟต้า

หน่วย: ร้อยละ

ประเทศ	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542
นาฟต้า	34.5	31.9	31.3	32.9	33.7	33.8	36.1	36.4	37.2	38.1	38.4	40.0	40.6	41.0	41.1
สหรัฐอเมริกา	15.1	14.1	13.9	15.2	15.3	15.1	17.7	17.9	17.9	18.3	17.4	18.2	19.1	19.3	19.0
แคนาดา	15.0	14.0	13.4	13.6	13.9	13.9	13.6	13.5	14.0	14.2	14.5	14.7	14.1	13.9	14.0
เม็กซิโก	4.4	3.8	4.0	4.1	4.5	4.8	4.9	5.0	5.3	5.7	6.5	7.1	7.5	7.8	8.1
เอเชียตะวันออก¹	8.7	13.5	15.4	15.6	15.5	15.2	15.5	16.5	16.9	17.2	18.2	17.8	17.6	17.8	18.0
จีน	1.0	1.2	1.4	1.7	2.2	2.6	3.2	3.9	4.4	4.8	5.1	5.4	5.8	6.4	6.6
ไต้หวัน	na	4.6	5.2	4.7	4.3	3.8	3.8	3.8	3.6	3.3	3.2	3.1	3.1	3.0	2.9
เกาหลีใต้	2.6	3.0	3.6	3.9	3.6	3.2	2.8	2.6	2.5	2.5	2.8	2.4	2.3	2.3	2.6
ไทย	0.4	0.2	0.5	0.6	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2	1.1
สหภาพยุโรป	19.3	20.2	19.8	19.2	17.8	16.6	17.0	16.7	16.0	15.9	15.7	15.8	15.8	16.6	16.5
ญี่ปุ่น	16.9	18.8	17.7	17.0	16.5	15.2	15.3	14.8	15.0	14.4	13.7	11.8	11.3	10.8	10.5
ลาตินอเมริกา	7.0	5.9	5.8	5.6	5.6	6.0	5.5	5.3	5.1	5.0	4.8	5.2	5.1	4.7	4.7
บราซิล	1.9	1.7	1.7	1.9	1.6	1.4	1.3	1.3	1.2	1.2	1.1	1.0	1.0	1.0	1.0
เวเนซุเอลา	1.7	1.2	1.2	1.0	1.2	1.6	1.3	1.2	1.1	1.0	1.1	1.3	1.3	0.9	0.9
ประเทศอื่นๆ	13.6	9.8	9.9	9.7	10.8	13.3	10.5	10.3	9.8	9.4	9.1	9.4	9.5	9.1	9.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: Direction of Trade Statistics, IMF

หมายเหตุ: ¹ประกอบด้วย เกาหลีใต้ จีน ไต้หวัน ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฮ่องกง

na = ไม่สามารถหาข้อมูลได้

ตารางที่ 5.27: ค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกันรายหมวดสินค้าในตลาดนาฟต้า

หน่วย: ร้อยละ¹

หมวดสินค้า (SITC 2)	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543
0 อาหารและสัตว์มีชีวิตที่เป็นอาหาร	70.3	70.2	69.9	69.2	63.9	64.0	70.0	67.3	69.3	69.7	67.0	64.1	68.9	70.7	68.2	70.7
1 เครื่องดื่มและยาสูบ	39.3	51.3	56.1	38.4	43.3	39.5	42.1	43.9	44.1	53.8	50.1	57.4	61.3	64.8	63.8	68.1
2 วัตถุดิบที่มีไขเพื่อเพลิง	74.4	81.2	78.9	74.4	76.9	76.8	79.4	83.1	85.9	84.6	88.5	87.0	84.2	81.9	76.8	78.7
3 แร่เชื้อเพลิง	99.6	99.6	99.0	98.4	90.0	93.8	98.6	96.9	98.3	93.7	78.3	82.2	78.6	75.8	13.2	50.1
4 น้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์	35.0	16.4	32.4	37.9	76.2	84.7	85.5	54.9	65.1	68.1	71.4	11.0	21.5	17.7	31.7	21.9
5 เคมีและเคมีภัณฑ์	74.6	71.6	59.6	66.1	65.6	69.7	51.0	55.1	53.9	57.0	56.1	55.1	60.0	59.8	61.4	64.2
6 สินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน	73.6	67.5	64.2	67.6	64.6	63.0	62.2	59.1	57.0	57.4	60.4	55.3	53.1	49.2	48.1	45.2
7 เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง	81.5	85.8	85.3	74.0	73.1	81.7	79.7	63.0	58.8	55.4	53.7	51.9	52.5	49.5	48.9	48.0
8 สินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด	51.5	47.0	46.3	42.7	38.5	34.1	32.4	32.4	30.2	28.2	31.9	26.1	26.3	24.5	25.6	25.5
9 สินค้าที่มีได้จัดไว้ในหมวดอื่น	53.3	52.2	75.1	65.1	2.6	46.4	47.4	33.9	56.3	44.5	43.0	20.5	21.3	20.7	15.6	12.7

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ¹ค่าดัชนีเท่ากับค่า ESI คูณด้วย 100

ตารางที่ 5.28: สัดส่วนการส่งออกของไทยรายหมวดสินค้าในตลาดนาฟต้า

หน่วย: ร้อยละ¹

หมวดสินค้า (SITC 2)	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543
0 อาหารและสัตว์มีชีวิตที่เป็นอาหาร	27.1	28.2	23.1	20.9	19.0	19.2	20.9	19.0	18.6	18.6	16.6	16.4	15.4	14.8	15.7	14.8
1 เครื่องดื่มและยาสูบ	0.6	0.9	0.3	0.2	0.2	0.2	0.4	0.5	0.4	0.3	0.1	0.4	0.3	0.2	0.1	0.1
2 วัตถุดิบที่มีไข่อะไหล่	6.8	5.3	4.6	4.3	2.4	2.0	2.1	2.1	2.4	2.8	4.4	3.1	2.5	2.1	1.6	1.7
3 แร่เชื้อเพลิง	4.4	2.8	2.0	1.9	1.8	1.6	1.6	0.4	0.6	1.0	0.0	0.2	0.1	0.0	0.2	0.6
4 น้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์	0.2	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
5 เคมีและเคมีภัณฑ์	0.2	0.2	0.3	0.3	0.3	0.2	0.3	0.5	0.4	0.5	0.6	0.8	0.7	0.8	0.9	1.2
6 สินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน	19.5	16.3	17.0	13.9	11.7	11.1	11.2	10.9	10.6	9.7	9.2	13.2	12.4	12.5	13.4	13.3
7 เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง	12.5	16.7	16.6	27.3	29.6	31.1	31.0	32.5	32.0	34.3	36.6	36.3	38.9	41.8	40.7	40.5
8 สินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด	27.7	28.5	34.9	30.7	33.3	33.6	31.0	33.2	34.3	32.3	31.9	28.6	27.5	26.4	25.9	25.1
9 สินค้าที่ไม่ได้จัดไว้ในหมวดอื่น	1.2	1.1	0.9	0.5	1.6	0.9	1.4	0.6	0.7	0.5	0.7	0.9	2.1	1.3	1.4	2.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: จากการคำนวณ

4. ตลาดร่วมตอนใต้-สหภาพยุโรป

การวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มตลาดร่วมตอนใต้กับสหภาพยุโรปนี้เป็นการพิจารณาที่มองตลาดร่วมตอนใต้ว่าเป็นคู่แข่งของไทยในตลาดสหภาพยุโรปซึ่งเป็นตลาดหลักของไทยอีกแห่งหนึ่งเช่นกัน

4.1 ค่าส่วนแบ่งตลาด

จากการพิจารณาค่าส่วนแบ่งตลาดในสหภาพยุโรปช่วงระหว่างพ.ศ. 2528-2542 (ตารางที่ 5.29) พบว่า สหภาพยุโรปนำเข้าจากประเทศสมาชิกภายในกลุ่มมากที่สุดคือเท่ากับร้อยละ 60.0 ในปีพ.ศ. 2542 รองลงมาได้แก่ สหรัฐอเมริกา เอเชียตะวันออก และยุโรปตะวันออก เท่ากับร้อยละ 8.3 7.4 และ 6.6 ตามลำดับ ขณะที่ตลาดร่วมตอนใต้และไทยมีส่วนแบ่งตลาดเท่ากับร้อยละ 1.0 และ 0.5 ตามลำดับ สำหรับแนวโน้มนั้น การนำเข้าจากสหรัฐอเมริกา เอเชียตะวันออก และยุโรปตะวันออก มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น ขณะที่การนำเข้าจากประเทศสมาชิกมีแนวโน้มที่ลดลง ส่วนตลาดร่วมตอนใต้กับไทยนั้นมีแนวโน้มที่ค่อนข้างคงที่

4.2 ค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกัน

จากการพิจารณาค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกันระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกตลาดร่วมตอนใต้ในตลาดสหภาพยุโรปช่วงพ.ศ. 2528-2543 (ตารางที่ 5.19) พบว่ามีแนวโน้มที่ค่อนข้างลดลงและมีค่าดัชนีที่อยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับการพิจารณาในกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ แสดงให้เห็นว่าแม้ความรุนแรงของการแข่งขันจะมีเพิ่มขึ้นแต่ก็อยู่ในระดับที่ไม่รุนแรงเลย

เมื่อจำแนกการวิเคราะห์ลงไปในหมวดสินค้า SITC ระดับ 1 หลัก (ตารางที่ 5.30) พบว่า สินค้าในหมวดเครื่องตีและยาสูบมีระดับการแข่งขันที่รุนแรงมากที่สุดโดยมีค่าดัชนีเท่ากับร้อยละ 4.2 ในปีพ.ศ. 2543 รองลงมาได้แก่ น้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์ แร่เชื้อเพลิง และเคมีและเคมีภัณฑ์ เท่ากับร้อยละ 40.4 40.6 และ 43.7 สำหรับแนวโน้มของทั้ง 4 หมวดนี้เกือบทั้งหมดมีแนวโน้มที่ไม่แน่นอน ยกเว้นเคมีและเคมีภัณฑ์ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในการพิจารณาค่าสัดส่วนการส่งออกของไทยไปยังสหภาพยุโรปในสินค้าทั้ง 4 หมวด (ตารางที่ 5.31) พบว่า สินค้าทั้ง 4 หมวดมีค่าสัดส่วนการส่งออกที่ต่ำมากคือเท่ากับร้อยละ 2.3 ในปีพ.ศ. 2543 สำหรับเคมีและเคมีภัณฑ์ และร้อยละ 0.2 0.1 0.0 สำหรับเครื่องตีและยาสูบ แร่เชื้อเพลิง และน้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์ ตามลำดับ โดยมีเพียงเคมีและเคมีภัณฑ์เพียงหมวดเดียวที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น น้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์มีแนวโน้มคงที่ ขณะที่เครื่องตีและยาสูบ

และแร่เชื้อเพลิง มีแนวโน้มที่ลดลง หมวดสินค้าที่ไทยมีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกไปยังตลาดสหภาพยุโรปสูงที่สุดคือ เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง คิดเป็นร้อยละ 48.4 ในปีพ.ศ. 2543 รองลงมาได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด และสินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน เท่ากับร้อยละ 18.5 และ 14.4 ตามลำดับ

จากผลการคำนวณค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกันและค่าสัดส่วนการส่งออกในส่วนนี้มีสินค้าเพียงหมวดเดียวที่ควรให้ความสนใจคือเคมีและเคมีภัณฑ์เนื่องจากมีแนวโน้มของค่าสัดส่วนการส่งออกที่เพิ่มขึ้นและมีระดับการแข่งขันที่มีแนวโน้มของการรุนแรงที่ค่อนข้างไปในทางเพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่กระนั้นก็ตาม หมวดสินค้าที่ไทยมีค่าของสัดส่วนการส่งออกจากไทยไปยังสหภาพยุโรปสูงกลับเป็นหมวดที่มีได้มีการแข่งขันรุนแรง ดังนั้นปัญหา trade diversion จึงไม่ใช่ประเด็นสำคัญ

4.3 ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

ในการพิจารณาค่า RCA ได้ทำการพิจารณาเฉพาะสินค้าในหมวดเคมีและเคมีภัณฑ์จากเหตุผลที่ได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อ 4.2 จากการพิจารณาค่า RCA ของสินค้าในหมวดดังกล่าวเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกตลาดร่วมตอนใต้พบว่าไทยมีความสามารถในการแข่งขันมากกว่าปารากวัยเพียงประเทศเดียว

ผลจากการวิเคราะห์ทั้ง 3 หัวข้อข้างต้นสรุปได้ว่าไทยอาจไม่ต้องกังวลกับปัญหา trade diversion ในตลาดสหภาพยุโรปจากการเข้ามาของตลาดร่วมตอนใต้มากนัก ค่าส่วนแบ่งตลาดที่ค่อนข้างคงที่ ตลอดจนหมวดสินค้าที่มีระดับการแข่งขันรุนแรงนั้นไทยก็ไม่ได้ส่งออกไปยังสหภาพยุโรปมากนัก ปัจจัยเหล่านี้เป็นที่มาของข้อสรุปที่ว่าปัญหา trade diversion ในสหภาพยุโรปไม่น่าจะเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับไทย

การศึกษาในส่วนนี้ได้ที่มองลาตินอเมริกาเป็นเสมือนคู่แข่งทางการค้าของไทยนั้น ได้ข้อสรุปว่าไทยคงไม่ต้องกังวลกับปัญหา trade diversion ที่เกิดจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของลาตินอเมริกาด้วยตนเองและการรวมกลุ่มกับตลาดส่งออกที่สำคัญของไทยอย่างนาฟต้าและสหภาพยุโรป ด้วยเหตุว่ารูปแบบสินค้าส่งออกของไทยกับลาตินอเมริกานั้นมีความแตกต่างกันค่อนข้างสูงหรือไม่ได้แข่งขันกัน แต่เมื่อใดก็ตามที่ลาตินอเมริกาพัฒนาขึ้นตลอดจนแนวโน้มของการค้าในลักษณะของการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันของลาตินอเมริกามีมากขึ้น คงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าลาตินอเมริกาจะต้องเป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทยอย่างแน่นอน แม้ว่าการค้าภายใน

อุตสาหกรรมเดียวกันที่เพิ่มขึ้นอาจเป็นประโยชน์ต่อไทยในแง่ของการเป็นคู่ค้าก็ตาม ไทยควรจะ
ต้องพิจารณาในประเด็นต่างๆเหล่านี้ให้รอบคอบเพื่อที่จะไม่สูญเสียส่วนแบ่งตลาดที่สำคัญ ตลอดจน
จนเพื่อที่จะได้เพิ่มการค้ากับลาตินอเมริกาต่อไปในอนาคตได้

ตารางที่ 5.29: ส่วนแบ่งตลาดของประเทศที่สำคัญในสหภาพยุโรป

หน่วย: ร้อยละ

ประเทศ	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542
สหภาพยุโรป	57.8	62.4	63.4	63.2	62.5	63.2	62.9	63.5	59.5	60.1	60.9	60.4	59.0	59.4	60.0
สหรัฐอเมริกา	7.8	7.2	6.8	7.2	7.7	7.3	7.6	7.2	7.9	7.7	7.4	7.7	8.3	8.5	8.3
เอเชียตะวันออก ¹	2.5	3.4	4.0	4.4	4.4	4.4	5.1	5.2	6.4	6.3	6.2	6.4	6.9	7.2	7.4
จีน	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	1.1	1.3	1.7	1.7	1.7	1.7	2.0	2.1	2.3
ไต้หวัน	na	0.6	0.8	0.9	0.9	0.8	1.0	0.9	1.0	0.9	0.9	0.9	1.0	1.0	1.0
เกาหลี	0.4	0.6	0.7	0.8	0.7	0.6	0.7	0.6	0.7	0.7	0.8	0.7	0.8	0.9	0.9
ไทย	0.2	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.4	0.4	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
ยุโรปตะวันออก	1.7	2.5	2.5	2.4	2.5	2.6	2.7	2.9	5.0	5.5	5.9	6.0	6.3	6.6	6.6
ญี่ปุ่น	3.5	4.4	4.5	4.8	4.6	4.4	4.6	4.6	4.8	4.3	4.0	3.7	3.7	3.9	3.8
ตลาดรวมตอนใต้	1.6	1.3	1.2	1.3	1.3	1.2	1.2	1.1	1.1	1.2	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
บราซิล	1.2	0.9	0.8	1.0	1.0	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7
อาร์เจนตินา	0.4	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.4	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.2	0.2	0.2
ประเทศอื่นๆ	25.1	18.9	17.6	16.7	17.0	16.9	16.0	15.6	15.4	14.9	14.4	14.9	14.7	13.5	13.1
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: Direction of Trade Statistics, IMF

หมายเหตุ: ¹ประกอบด้วย เกาหลีใต้ จีน ไต้หวัน ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฮ่องกง

na = ไม่สามารถหาข้อมูลได้

ตารางที่ 5.30: ค่าดัชนีการส่งออกที่คล้ายคลึงกันรายหมวดสินค้าในตลาดสหภาพยุโรป

หน่วย: ร้อยละ¹

หมวดสินค้า (SITC 2)	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543
0 อาหารและสัตว์มีชีวิตที่เป็นอาหาร	89.4	88.3	87.9	84.5	84.5	80.6	80.8	78.3	78.9	80.1	76.7	70.9	68.8	64.7	63.0	60.9
1 เครื่องดื่มและยาสูบ	0.8	0.1	0.6	1.2	1.9	6.5	13.8	14.2	14.0	31.6	25.4	26.1	21.1	19.1	3.4	4.2
2 วัตถุดิบที่มีไขเชื่อมเพลิง	88.8	91.6	90.0	91.4	90.8	89.7	90.0	89.5	91.8	89.3	84.7	87.8	88.4	83.5	82.2	73.8
3 แร่เชื้อเพลิง	X	X	X	27.4	X	8.6	6.5	11.8	84.7	37.7	99.7	90.4	22.3	4.6	33.9	40.6
4 น้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์	8.5	85.8	7.7	54.1	23.5	20.4	19.1	27.0	36.7	77.3	40.2	25.0	31.6	28.6	32.5	40.4
5 เคมีและเคมีภัณฑ์	67.4	53.0	44.0	55.7	56.7	48.7	39.2	45.4	41.6	50.1	48.5	54.6	51.9	54.0	44.1	43.7
6 สินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน	59.6	58.3	54.1	60.5	67.4	65.9	67.1	66.6	67.7	67.5	70.5	71.0	69.8	67.3	65.7	67.6
7 เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง	90.7	87.8	82.8	84.0	75.6	74.6	77.0	77.2	73.6	74.0	76.7	75.8	74.1	75.7	72.8	73.5
8 สินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด	51.0	58.4	54.0	55.3	50.9	45.4	42.3	47.1	48.2	45.9	49.0	49.6	52.4	49.7	51.7	50.6
9 สินค้าที่มีได้จัดไว้ในหมวดอื่น	40.4	51.2	89.4	86.1	73.1	86.4	90.9	91.9	27.8	59.5	31.4	64.1	10.4	4.9	34.5	57.6

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ¹ค่าดัชนีเท่ากับค่า ESI คูณด้วย 100

X = ไทยไม่มีการส่งออกในสินค้านี้หมวดดังกล่าวจึงทำให้ไม่สามารถคำนวณค่าดัชนีได้

ตารางที่ 5.31: สัดส่วนการส่งออกของไทยรายหมวดสินค้าในตลาดสหภาพยุโรป

หน่วย: ร้อยละ¹

หมวดสินค้า (SITC 2)	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543
0 อาหารและสัตว์มีชีวิตที่เป็นอาหาร	49.3	49.0	42.9	36.7	33.9	27.2	26.9	26.5	22.7	20.8	16.2	16.7	14.9	13.8	14.2	10.9
1 เครื่องดื่มและยาสูบ	1.8	1.0	0.9	0.7	0.6	0.8	0.8	0.9	0.7	0.4	0.3	0.4	0.3	0.3	0.2	0.2
2 วัตถุดิบที่มีไข่อะไหล่	6.0	4.5	3.8	4.2	3.7	3.0	2.9	2.6	2.7	3.8	4.8	4.0	3.0	2.8	2.6	2.6
3 แร่เชื้อเพลิง	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.3	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1
4 น้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์	0.2	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0
5 เคมีและเคมีภัณฑ์	0.2	0.3	0.3	0.4	0.4	0.5	0.6	0.5	0.6	0.8	0.9	1.5	1.5	2.1	2.0	2.3
6 สินค้าอุตสาหกรรมพื้นฐาน	20.2	17.4	17.8	15.6	15.6	16.6	13.8	13.0	14.6	15.7	15.3	16.5	15.1	14.8	14.5	14.4
7 เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง	3.6	4.5	4.3	9.6	13.0	16.2	17.8	19.1	21.4	26.4	31.6	35.6	37.5	42.4	45.0	48.4
8 สินค้าอุตสาหกรรมเบ็ดเตล็ด	17.5	22.6	28.7	31.9	31.8	34.3	35.9	36.3	36.0	31.1	29.1	23.4	23.0	20.6	20.4	18.5
9 สินค้าที่มีได้จัดไว้ในหมวดอื่น	1.2	0.7	1.2	0.8	0.9	1.3	1.4	1.1	1.3	1.0	1.5	1.8	4.7	3.2	1.0	2.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: จากการคำนวณ

5.3 ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และประโยชน์ต่อการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศในแถบลาตินอเมริกา

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการคำนวณค่าดัชนีทางการค้าต่างๆ อันประกอบไปด้วยค่าดัชนีความเข้มข้นทางการค้า (Trade Intensity Index: TII) ค่าดัชนีความสอดคล้องทางการค้า (Trade Complementary Index: TCI) และค่าดัชนีความลำเอียงทางการค้า (Trade Bias Index: TBI) โดยค่าดัชนีทั้งสามตัวนี้ใช้ตามแบบของ Drysdale และ Garnaut (1982) เพื่อวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ทางการค้าและประโยชน์ต่อการส่งเสริมการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกา⁵ การแสดงผลได้จำแนกตามค่าดัชนีต่างๆดังนี้

5.3.1 TII_{ij}

ค่าดัชนีความเข้มข้นทางการค้าเป็นค่าที่ใช้วัดระดับความสัมพันธ์ทางการค้าทวิภาคีโดยในกรณีนี้คือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกาซึ่งลาตินอเมริกาพิจารณาในฐานะกลุ่มขณะที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้พิจารณาทั้งในระดับกลุ่มและรายประเทศ ค่าดัชนีที่น้อยกว่า 1 แสดงถึงความเข้มข้นทางการค้าระหว่างกันในระดับต่ำ ขณะที่ค่าดัชนีตั้งแต่ 1 ขึ้นไปแสดงถึงความเข้มข้นทางการค้าที่อยู่ในระดับสูง (Anderson, 1983)

1. ระดับภูมิภาค

ความเข้มข้นทางการค้าระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกาที่วัดจากค่า TII_{ij} ในช่วงพ.ศ. 2528-2543 อยู่ในระดับต่ำคือมีค่าเท่ากับ 0.4 ตลอดช่วงปีที่ทำการศึกษา

⁵ เนื่องจากการค้า (การส่งออกหรือนำเข้า) ในระดับรายสินค้า SITC 3 หลักระหว่างประเทศต่างๆในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (รายประเทศ) กับลาตินอเมริกามีมูลค่าน้อยจึงทำให้ค่า TII_{ij} ที่คำนวณได้มีค่าไม่เท่ากับผลคูณของ TCI_{ij} กับ TBI_{ij} โดยเฉพาะค่า TBI_{ij} ที่ได้จากการคำนวณตามวิธีของ Drysdale and Garnaut (1982) มีความเป็นไปได้ที่จะคาดเคลื่อนสูง อย่างเช่นในบางกรณีที่ค่า X_i^k หรือ M_i^k ที่ใช้ในสูตรนั้นบางรายการมีค่าเท่ากับศูนย์จึงทำให้ค่า TBI_{ij}^k เท่ากับศูนย์ และในบางกรณีค่า X_i^k เท่ากับศูนย์ทำให้ค่า TBI_{ij}^k ไม่สามารถหาค่าได้และต้องตัดออกไปจากการคำนวณ ผลจากกรณีดังกล่าวทำให้ผลของการคำนวณค่า TBI_{ij} ในระดับประเทศของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แต่ละประเทศนั้นมีค่าค่อนข้างสูงซึ่งหมายความว่าความเบี่ยงเบนทางการค้าที่เกิดขึ้นจากปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการค้า (Trade Resistance) เช่น ระยะเวลา มาตรการกีดกันทางการค้า ภาษา และวัฒนธรรม มีอิทธิพลในเชิงบวกอย่างมากต่อความเข้มข้นทางการค้าที่เกิดขึ้น ผลดังกล่าวขัดแย้งกับความเป็นจริงที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกามีระยะทาง ภาษา และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมาก นอกจากนี้แล้วการคำนวณค่าดัชนีต่างๆในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่การรวมมูลค่าของทุกประเทศเข้าด้วยกันนั้นไม่ปรากฏว่ามีปัญหาเช่นเดียวกับกรณีแยกเป็นรายประเทศ ค่า TII_{ij} มีค่าเท่ากับผลคูณของ TCI_{ij} กับ TBI_{ij} ดังนั้นการศึกษาในระดับประเทศจึงทำการคำนวณแต่เฉพาะค่า TII_{ij} และ TCI_{ij} ซึ่งคาดว่าจะมีความคาดเคลื่อนค่อนข้างน้อยจากนั้นจึงหาค่า TBI_{ij} จากการหาร TII_{ij} ด้วย TCI_{ij} สำหรับการศึกษาระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นทำการคำนวณตามวิธีที่ได้ระบุไว้ในวิธีการศึกษา

และมีแนวโน้มที่ไม่แน่นอน แต่เมื่อจำแนกระยะเวลาที่ทำการศึกษาออกเป็น 3 ช่วง (ตารางที่ 5.32) พบว่าแนวโน้มของค่าดัชนีนั้นเพิ่มขึ้นคือเพิ่มขึ้นจาก 0.33 ในช่วงพ.ศ. 2528-2533 เป็น 0.36 และ 0.51 ในช่วงพ.ศ. 2534-2538 และ 2539-2543 ตามลำดับ

2 ระดับประเทศ

ในช่วงพ.ศ. 2528-2543 ที่ทำการศึกษา เกาหลีใต้เป็นประเทศที่มีค่าดัชนีความเข้มข้นทางการค้ากับลาตินอเมริกามากที่สุดและมีค่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง กล่าวคือมีค่า TII_{ij} เท่ากับ 0.91 ตลอดช่วงเวลาที่ทำการศึกษาและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมากหลังจากปี พ.ศ. 2534 ประเทศที่มีความเข้มข้นทางการค้ารองลงมาได้แก่ สิงคโปร์ ฮองกง และจีน มีค่า TII_{ij} เท่ากับ 0.36 0.35 และ 0.34 ตามลำดับ ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย มีความเข้มข้นทางการค้าอยู่ในระดับที่ต่ำมากคือเท่ากับ 0.23 0.19 และ 0.19 ตามลำดับ สำหรับแนวโน้มของค่า TII_{ij} ช่วงปีพ.ศ. 2528-2543 เกาหลีใต้ มาเลเซีย และอินโดนีเซียมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น จีน ไทย และฮองกงมีแนวโน้มที่ไม่แน่นอน ขณะที่สิงคโปร์มีแนวโน้มที่ค่อนข้างลดลงโดยตลอด

ผลการศึกษาในส่วนนี้แสดงให้เห็นถึงความเข้มข้นทางการค้าของเอเชียตะวันออกในระดับภูมิภาคและรายประเทศนั้นส่วนใหญ่นั้นมีค่าที่อยู่ในระดับต่ำหรือมีความเข้มข้นทางการค้าน้อย จากผลดังกล่าวนี้สรุปได้เนชั่นต้นว่ายังมีช่องทางหรือความเป็นไปได้ที่เอเชียตะวันออกทั้งในระดับภูมิภาคและรายประเทศที่จะเพิ่มการค้ากับลาตินอเมริกาได้ อย่างไรก็ตามผลการศึกษาในลำดับถัดไปซึ่งจำแนกค่าดัชนีความเข้มข้นทางการค้าออกเป็นค่าดัชนีความสอดคล้องทางการค้าและค่าดัชนีความเบี่ยงเบนทางการค้าจะช่วยทำให้ข้อสรุปในเบื้องต้นที่กล่าวไปมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ตารางที่ 5.32: ค่าดัชนีความเข้มข้นทางการค้าระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา

พ.ศ.	เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	เกาหลีใต้	จีน	ไต้หวัน	ไทย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	อินโดนีเซีย	ฮ่องกง
2528	0.34	0.73	0.59	0.29	0.20	0.05	0.53	0.02	0.22
2529	0.36	0.61	0.40	0.37	0.25	0.14	0.48	0.25	0.31
2530	0.34	0.63	0.34	0.35	0.20	0.18	0.48	0.08	0.30
2531	0.31	0.67	0.20	0.22	0.22	0.22	0.42	0.06	0.33
2532	0.28	0.58	0.24	0.19	0.25	0.12	0.31	0.04	0.41
2533	0.33	0.69	0.29	0.23	0.33	0.13	0.34	0.07	0.48
2534	0.34	0.77	0.20	0.23	0.26	0.18	0.38	0.10	0.53
2535	0.37	1.20	0.18	0.23	0.19	0.13	0.36	0.10	0.51
2536	0.34	0.99	0.22	0.24	0.17	0.11	0.38	0.20	0.50
2537	0.38	1.11	0.20	0.43	0.20	0.19	0.31	0.18	0.52
2538	0.37	1.02	0.24	0.42	0.16	0.20	0.29	0.19	0.55
2539	0.55	1.39	0.42	na	0.21	0.29	0.32	0.40	0.22
2540	0.49	1.09	0.44	na	0.21	0.29	0.29	0.37	0.17
2541	0.53	1.08	0.48	na	0.28	0.28	0.27	0.34	0.17
2542	0.52	1.06	0.48	na	0.24	0.23	0.30	0.35	0.15
2543	0.48	0.88	0.47	na	0.26	0.26	0.32	0.33	0.16
2528-2543	0.40	0.91	0.34	0.29 ¹	0.23	0.19	0.36	0.19	0.35
2528-2533	0.33	0.65	0.34	0.27	0.24	0.14	0.43	0.09	0.34
2534-2538	0.36	1.02	0.21	0.31	0.20	0.16	0.35	0.16	0.52
2539-2543	0.51	1.10	0.46	na	0.24	0.27	0.30	0.36	0.17

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: เป็นค่าเฉลี่ยในช่วงพ.ศ. 2528-2538

na = ไม่สามารถหาข้อมูลได้

5.3.2 TCI_{ij}

การจำแนกค่า TII_{ij} ออกเป็น TCI_{ij} และ TBI_{ij} เป็นการพิจารณาถึงผลที่มีต่อความเข้มข้นทางการค้าที่เกิดขึ้นว่ามาจากการที่ประเทศคู่ค้า (เอเชียตะวันออกกับลาตินอเมริกา) มีรูปแบบการค้าในรายการสินค้าที่สอดคล้องกัน (วัดจากค่า TCI_{ij}) และการที่ประเทศคู่ค้ามีความแตกต่างกันในปัจจัยอื่นๆที่เป็นอุปสรรคทางการค้ามากน้อยเพียงไร โดยที่ค่าดัชนีน้อยกว่า 1 แสดงถึงระดับที่ต่ำและค่าตั้งแต่ 1 ขึ้นไปแสดงถึงระดับที่สูง (Anderson, 1983)

1. ระดับภูมิภาค

ผลจากการคำนวณค่า TCI_{ij} ระหว่างเอเชียตะวันออกกับลาตินอเมริกาในช่วงพ.ศ. 2528-2543 (ตารางที่ 5.33) พบว่าเอเชียตะวันออกมีความสอดคล้องทางการค้ากับลาตินอเมริกาที่ค่อนข้างสูงโดยมีค่าเข้าใกล้ 1 ในตลอดช่วงปีที่ทำการศึกษาระดับถึงรูปแบบการค้าในรายการสินค้าที่มีความสอดคล้องกัน กล่าวคือรูปแบบการส่งออกของเอเชียตะวันออกมีความสอดคล้องกับรูปแบบการนำเข้าของลาตินอเมริกา สำหรับแนวโน้มของค่า TCI_{ij} ในช่วงดังกล่าวนี้มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.92 ในช่วงพ.ศ. 2528-2533 เป็น 0.96 และ 0.98 ในช่วงพ.ศ. 2534-2538 และ 2539-2543 ตามลำดับ

2. ระดับประเทศ

เมื่อพิจารณาในระดับประเทศพบว่าในช่วงพ.ศ. 2528-2543 ทุกประเทศมีค่า TCI_{ij} ที่ค่อนข้างสูงแสดงถึงรูปแบบการค้าในรายการสินค้าที่สอดคล้องกัน เกาหลีใต้มีค่า TCI_{ij} มากที่สุดคือเท่ากับ 1.03 รองลงมาได้แก่ สิงคโปร์ ไทย มาเลเซีย จีน ฮองกง และอินโดนีเซีย เท่ากับ 1.01 0.92 0.92 0.88 0.83 และ 0.81 ตามลำดับ สำหรับแนวโน้มของค่าดัชนีนั้นจีนเป็นประเทศเดียวที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ขณะที่เกาหลีใต้ ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฮองกงมีแนวโน้มที่ค่อนข้างผันผวน ส่วนสิงคโปร์มีแนวโน้มที่ลดลงโดยตลอด

กลุ่มสินค้าของไทยที่มีค่าดัชนี TCI สูงหรืออีกนัยหนึ่งคือกลุ่มสินค้าส่งออกของไทยที่สอดคล้องกับการนำเข้าของลาตินอเมริกา ประกอบด้วย ข้าว หลอดและวาล์ว อุปกรณ์ไฟฟ้าอื่นๆ อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน น้ำมันยางธรรมชาติ อุปกรณ์ทำความร้อนและความเย็นและชิ้นส่วน เครื่องจักรสำนักงาน ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมที่กลั่นแล้ว ผลิตภัณฑ์โพลีเมอร์ เครื่องปั้นไฟและชิ้นส่วน และเครื่องจักรไฟฟ้าและอุปกรณ์

ขณะที่กลุ่มสินค้าของเกาหลีใต้ที่มีค่า TCI สูง ประกอบด้วย หลอดและวาล์ว อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมที่กลั่นแล้ว เส้นใยทอ ผลิตภัณฑ์โพลีเมอร์ เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ ยานยนต์สำหรับขนส่งสินค้า อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน เส้นใยถัก ไฮโดรคาร์บอน รถยนต์ อุปกรณ์และชิ้นส่วนยานยนต์ การผลิตผลิตภัณฑ์ควบแน่น อุปกรณ์ไฟฟ้าอื่นๆ อุปกรณ์ทำความร้อนและความเย็นและชิ้นส่วน เครื่องจักรไฟฟ้าและอุปกรณ์ และเรือและสิ่งลอยน้ำ

เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มสินค้าที่มีค่า TCI สูงระหว่างไทยกับเกาหลีใต้แล้วพบว่าสินค้าส่งออกของไทยที่เหมือนกับเกาหลีใต้คือ หลอดและวาล์ว ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมที่กลั่นแล้ว ผลิตภัณฑ์โพลีเมอร์ เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ อุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน อุปกรณ์ไฟฟ้าอื่นๆ อุปกรณ์ทำความร้อนและความเย็นและชิ้นส่วน และเครื่องจักรไฟฟ้าและอุปกรณ์ แสดงให้เห็นว่าไทยอาจจะมีโอกาสเพิ่มการค้ากับลาตินอเมริกาในสินค้าเหล่านี้ได้

จากผลการศึกษาข้างต้นบ่งชี้ว่าค่าดัชนีความเข้มข้นทางการค้าที่เกิดขึ้นนั้นมีอิทธิพลจากความสอดคล้องทางการค้าระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกาค่อนข้างสูง แสดงถึงรูปแบบการค้าในรายการสินค้าของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกาที่สอดคล้องกันซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลดีต่อการเพิ่มมูลค่าการค้าระหว่างสองภูมิภาคทั้งในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ

ตารางที่ 5.33: ค่าดัชนีความสอดคล้องทางการค้าระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา

พ.ศ.	เอเชียตะวันออกเฉียง	เกาหลีใต้	จีน	ไต้หวัน	ไทย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	อินโดนีเซีย	ฮ่องกง
2528	0.98	1.55	0.83	0.76	1.01	0.86	1.02	0.86	0.73
2529	0.90	1.01	0.79	0.75	1.18	1.00	1.08	0.83	0.75
2530	0.84	0.82	0.75	0.76	0.80	0.91	1.06	0.88	0.73
2531	0.94	0.89	0.92	0.85	0.86	1.01	1.11	0.91	0.83
2532	0.91	0.86	0.88	0.82	0.93	0.92	1.06	0.85	0.83
2533	0.93	0.94	0.91	0.87	0.94	0.93	1.00	0.82	0.84
2534	0.96	1.06	0.94	0.85	0.92	0.94	1.02	0.79	0.87
2535	0.94	1.10	0.86	0.87	0.85	0.90	1.01	0.73	0.87
2536	0.94	1.10	0.85	0.89	0.87	0.85	1.01	0.72	0.88
2537	0.97	1.12	0.88	0.92	0.88	0.88	1.02	0.73	0.90
2538	0.97	1.11	0.89	0.88	0.87	0.90	0.97	0.81	0.91
2539	0.95	0.94	0.89	na	0.91	0.91	0.94	0.80	0.84
2540	0.94	0.94	0.90	na	0.91	0.88	0.93	0.77	0.85
2541	0.96	0.96	0.91	na	0.93	0.93	0.94	0.76	0.83
2542	1.02	1.01	0.95	na	0.95	0.94	1.02	0.84	0.84
2543	1.04	1.02	0.97	na	0.97	0.94	1.04	0.88	0.86
2528-2543	0.95	1.03	0.88	0.84 ¹	0.92	0.92	1.01	0.81	0.83
2528-2533	0.92	1.01	0.85	0.80	0.95	0.94	1.05	0.86	0.79
2534-2538	0.96	1.10	0.89	0.88	0.88	0.89	1.01	0.76	0.89
2539-2543	0.98	0.97	0.93	na	0.93	0.92	0.97	0.81	0.84

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ¹ เป็นค่าเฉลี่ยในช่วงพ.ศ. 2528-2538

na = ไม่สามารถหาข้อมูลได้

5.3.3 TBI_{ij}

ค่า TBI_{ij} เป็นค่าที่แสดงถึงความเบี่ยงเบนทางการค้าที่เกิดขึ้นจากปัจจัยที่เป็นอุปสรรคทางการค้าและมีผลต่อความเข้มข้นทางการค้าระหว่างกัน หากค่า TBI_{ij} อยู่ในระดับสูง (ตั้งแต่ 1 ขึ้นไป) แสดงว่าปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการค้านั้นได้ส่งผลเชิงบวกต่อความเข้มข้นทางการค้า เช่น ประเทศคู่ค้าอาจจะมียุทธศาสตร์ที่ใกล้เคียงกัน มีภาษาและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน หรือมีการกีดกันทางการค้าระหว่างกันในระดับต่ำ จึงส่งผลอย่างมากต่อการค้าที่เกิดขึ้น และในทางกลับกันหากค่า TBI_{ij} น้อยกว่า 1 แสดงว่าปัจจัยที่เป็นอุปสรรคทางการค้าส่งผลเชิงลบต่อการค้าระหว่างกัน โดยสมมุติฐานสำหรับการศึกษาในส่วนนี้คือค่า TBI_{ij} ในการค้าระหว่างเอเชียตะวันออกกับลาตินอเมริกานั้นจะอยู่ในระดับต่ำ

1. ระดับภูมิภาค

ผลจากการคำนวณค่า TBI_{ij} ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกกับลาตินอเมริกาในช่วงพ.ศ. 2528-2543 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือค่า TBI_{ij} อยู่ในระดับต่ำโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.41 (ตารางที่ 5.34) ถึงแม้จะมีค่าอยู่ในระดับต่ำแต่แนวโน้มของค่า TBI_{ij} ในช่วงดังกล่าวสำหรับเอเชียตะวันออกโดยรวมนั้นมีค่าที่เพิ่มขึ้น จาก 0.36 ในช่วงพ.ศ. 2528-2533 เป็น 0.38 และ 0.52 ในช่วงพ.ศ. 2534-2538 และ 2539-2543 ตามลำดับ

2. ระดับประเทศ

ค่าดัชนีความเบี่ยงเบนทางการค้าในระดับประเทศนั้น เกาหลีใต้มีค่ามากที่สุดคือเท่ากับ 0.89 ในช่วงพ.ศ. 2538-2543 รองลงมาได้แก่ ฮองกง จีน สิงคโปร์ ไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย เท่ากับ 0.41 0.38 0.36 0.25 0.24 และ 0.20 ตามลำดับ เกือบทุกประเทศในเอเชียตะวันออกมีแนวโน้มที่ค่อนข้างเพิ่มขึ้น ยกเว้นสิงคโปร์และฮองกงที่มีแนวโน้มลดลง เป็นที่น่าสังเกตว่าเกาหลีใต้มีค่า TBI_{ij} ที่สูงมากและค่อนข้างแตกต่างจากประเทศอื่นๆในภูมิภาค ค่าที่สูงมากดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเกาหลีใต้ได้รับผลเชิงบวกจากปัจจัยที่เป็นอุปสรรคทางการค้าหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการค้าระหว่างเกาหลีใต้กับลาตินอเมริกามีอุปสรรคค่อนข้างน้อยขณะที่ประเทศอื่นๆเป็นไปในทางตรงกันข้าม

กลุ่มสินค้าของเกาหลีใต้ที่มีค่า TBI สูง ประกอบด้วย เรือและสิ่งลอยน้ำ เส้นใยทอ อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน ยานยนต์สำหรับขนส่งสินค้า รถยนต์ เส้นใยถัก หลอดและวาล์ว ยางรถยนต์ ยานยนต์อื่นๆ เครื่องบันทึกเสียง ผลิตภัณฑ์โพลีเมอร์ เครื่องจักร ผลิตภัณฑ์ผ้าและหนัง และชิ้นส่วน อุปกรณ์ทำความร้อนและความเย็นและชิ้นส่วน เส้นใยสิ่งทอพิเศษ

และอุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน โดยสินค้าในกลุ่มนี้ของเกาหลีใต้มีอยู่ 3 รายการ ที่ไทยมีค่า TBI สูง แต่เมื่อเทียบระดับของค่า TBI แล้วพบว่าแตกต่างกันอย่างมาก ประกอบด้วย อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน ยานยนต์สำหรับขนส่งสินค้า และอุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน นอกจากนั้นกลุ่มสินค้าที่เกาหลีใต้มีค่า TBI สูงนี้ไปเปรียบเทียบกับกลุ่มสินค้าที่ไทยมีค่า TCI สูงพบว่ามี 5 รายการที่เหมือนกันคือ อุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน หลอด และวาล์ว ผลิตภัณฑ์โพลีเมอร์ อุปกรณ์ทำความร้อนและความเย็นและชิ้นส่วน และอุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน

จากการเปรียบเทียบกลุ่มสินค้าในดัชนีนี้ต่างๆระหว่างไทยกับเกาหลีใต้สามารถอนุมานได้ว่าจริงๆแล้วสินค้าส่งออกของไทยหลายรายการนั้นสอดคล้องกับสินค้าที่เกาหลีใต้ทำการค้ากับอยู่กับลาตินอเมริกา โดยมีเพียงอุปกรณ์โทรคมนาคมและชิ้นส่วน และอุปกรณ์และชิ้นส่วนของเครื่องจักรสำนักงาน ที่ไทยได้ทำการค้ากับลาตินอเมริกาแล้ว แต่สำหรับรายการอื่นๆที่รูปแบบการค้าของไทยสอดคล้องกับลาตินอเมริกาอาจจะยังมีได้ทำการค้าระหว่างกันหรือค้าแล้วแต่อยู่ในระดับต่ำ มีความเป็นไปได้ว่านักธุรกิจไทยยังมีได้ไปเปิดตลาดสินค้าเหล่านั้นในลาตินอเมริกาหรือความสามารถในการแข่งขันอาจจะยังเทียบกับเกาหลีใต้ไม่ได้ จึงอาจเป็นเหตุให้ไทยมีค่า TBI ที่ต่ำกว่าเกาหลีใต้ นอกจากนั้นในแง่ของปัจจัยอื่นๆยังมีความเป็นไปได้ว่าการค้าและการลงทุนระหว่างเกาหลีใต้กับลาตินอเมริกาที่อยู่ในระดับสูงและมีระยะเวลายาวนานกว่าไทย อาจเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ค่า TBI ของเกาหลีใต้สูงกว่าไทย เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มสินค้าที่เกาหลีใต้มีค่า TCI และ TBI สูงนั้นมีหลายรายการที่เหมือนกัน แสดงให้เห็นว่าเกาหลีใต้ได้ทำการค้ากับลาตินอเมริกา (อนุมานจากค่า TBI) สอดคล้องกับรูปแบบการค้าของตนกับลาตินอเมริกา (จากค่า TCI) จึงทำให้ความเข้มข้นทางการค้า (จากค่า TII) ของเกาหลีใต้อยู่ในระดับสูง โดยประเด็นนี้ น่าจะเป็นสิ่งสำคัญที่ไทยควรหยิบมาพิจารณา

ตารางที่ 5.34: ค่าดัชนีความเบี่ยงเบนทางการค้าระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกา

พ.ศ.	เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	เกาหลีใต้	จีน	ไต้หวัน	ไทย	มาเลเซีย	สิงคโปร์	อินโดนีเซีย	ฮ่องกง
2528	0.35	0.47	0.71	0.38	0.20	0.06	0.52	0.02	0.30
2529	0.40	0.60	0.51	0.50	0.21	0.14	0.44	0.30	0.42
2530	0.41	0.77	0.45	0.46	0.25	0.20	0.45	0.09	0.41
2531	0.33	0.75	0.22	0.26	0.26	0.22	0.38	0.07	0.40
2532	0.31	0.68	0.27	0.23	0.27	0.13	0.29	0.05	0.49
2533	0.36	0.73	0.32	0.26	0.35	0.14	0.34	0.09	0.57
2534	0.35	0.73	0.21	0.27	0.28	0.19	0.37	0.13	0.61
2535	0.40	1.09	0.21	0.26	0.22	0.14	0.36	0.14	0.59
2536	0.36	0.90	0.26	0.27	0.20	0.13	0.38	0.27	0.57
2537	0.39	0.99	0.23	0.47	0.23	0.22	0.31	0.25	0.58
2538	0.38	0.92	0.27	0.48	0.18	0.22	0.30	0.24	0.60
2539	0.58	1.48	0.47	na	0.23	0.32	0.34	0.50	0.26
2540	0.52	1.16	0.49	na	0.23	0.33	0.31	0.48	0.20
2541	0.55	1.13	0.52	na	0.30	0.30	0.29	0.45	0.20
2542	0.51	1.05	0.50	na	0.26	0.25	0.30	0.42	0.17
2543	0.45	0.86	0.48	na	0.27	0.28	0.31	0.38	0.18
2528-2543	0.42	0.89	0.38	0.35 ¹	0.25	0.20	0.36	0.24	0.41
2528-2533	0.36	0.67	0.41	0.35	0.26	0.15	0.40	0.10	0.43
2534-2538	0.38	0.93	0.24	0.35	0.22	0.18	0.34	0.21	0.59
2539-2543	0.52	1.14	0.49	na	0.26	0.30	0.31	0.45	0.20

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ¹เป็นค่าเฉลี่ยในช่วงพ.ศ. 2528-2538

na = ไม่สามารถหาข้อมูลได้

กล่าวโดยสรุป จากการคำนวณค่าดัชนีการค้าต่างๆในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกามีโอกาสที่จะเพิ่มการค้าระหว่างกันได้ แม้ว่าจะมีอุปสรรคทางการค้าค่อนข้างสูงแต่ความสอดคล้องกันของรูปแบบการค้าในรายการสินค้าระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกาน่าจะเป็นผลดีต่อการค้าระหว่างกันอย่างมาก ดังนั้นหากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับลาตินอเมริกาสามารถลดอุปสรรคทางการค้าลงได้โอกาสที่จะเพิ่มการค้าระหว่างกันก็จะชัดเจนมากขึ้น

สำหรับประเทศไทยที่ถึงแม้ว่าเกือบทุกดัชนีจะมีค่าค่อนข้างต่ำ แต่ไทยก็มีโอกาสที่จะเพิ่มการค้ากับลาตินอเมริกาได้เช่นกันด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวไปแล้วในกรณีของภูมิภาค นอกจากนั้นรูปแบบการค้าระหว่างเกาหลีใต้กับลาตินอเมริกาน่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับไทยในการพิจารณาเพื่อเพิ่มการค้ากับลาตินอเมริกา โดยผลที่ได้จากการคำนวณค่าดัชนีการค้าต่างๆในส่วนนี้เมื่อนำไปผนวกกับผลในหัวข้อ 5.1.3 ที่ทำการวิเคราะห์รูปแบบการค้าระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ทำให้คำตอบสำหรับการศึกษาในหัวข้อ 5.2.1 ที่ทำการทดสอบ Gravity Model ชัดเจนขึ้น กล่าวคือรูปแบบการค้าในรายการสินค้าต่างหากที่ทำให้ไทยทำการค้ากับลาตินอเมริกาได้น้อยกว่าเกาหลีใต้มากกว่าจะเป็นปัญหาจากระยะทางที่ห่างไกล ทั้งที่โครงสร้างสินค้าส่งออกของไทยนั้นสอดคล้องกับการนำเข้าของลาตินอเมริกา การส่งเสริมการส่งออกโดยรัฐทางด้าน ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับลาตินอเมริกา การอำนวยความสะดวกทางการค้า ตลอดจนการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างกันในระดับที่มากขึ้น น่าจะทำให้ไทยมีการค้าที่เพิ่มมากขึ้นกับลาตินอเมริกาได้

นอกจากนั้นจากการพิจารณากลุ่มสินค้าที่ทำการค้าก็พบว่า กลุ่มสินค้าที่เกาหลีใต้ทำการค้ากับลาตินอเมริกานั้นเป็นสินค้าที่มีระดับการใช้เทคโนโลยีสูงกว่าไทย นั่นหมายความว่าหากไทยต้องการเพิ่มมูลค่าการค้ากับลาตินอเมริกาแล้ว ไทยควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเทคโนโลยีและทุนมนุษย์เพื่อนำไปสู่ศักยภาพในการแข่งขันของสินค้าส่งออกที่เพิ่มมากขึ้น

